

PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA BARTOSZYCE NA LATA 2016-2022 - DIAGNOZA

BARTOSZYCE 2016

1.	WSTĘP	4
2.	CHARAKTERYSTYKA OBECNEJ SYTUACJI NA TERENIE MIASTA BARTOSZYCE.....	7
2.1	Główne informacje o mieście	7
2.2	Rys historyczny miasta	9
2.3	Obszar problemowy – zagospodarowanie przestrzenne	11
2.3.1	Gospodarka przestrzenna	11
2.3.2	Obiekty zabytkowe	13
2.3.3	Uwarunkowania ochrony środowiska	17
2.3.4	Własność gruntów	20
2.3.5	Zasoby mieszkaniowe.....	22
2.3.6	Infrastruktura techniczna	30
2.3.7	Wody powierzchniowe.....	40
2.3.8	Powietrze atmosferyczne	42
2.3.9	Hałas	45
2.3.10	Identyfikacja problemów	46
2.4	Obszar problemowy – gospodarka.....	48
2.4.1	Podmioty gospodarcze w Bartoszycach	48
2.4.2	Zatrudnienie	55
2.4.3	Turystyka	57
2.4.4	Identyfikacja problemów	60
2.5	Obszar problemowy – sfera społeczna	62
2.5.1	Struktura demograficzna.....	62
2.5.2	Ruch naturalny i wędrowniczy	66
2.5.3	Bezrobocie	68
2.5.4	Pomoc społeczna oferowana grupom wymagającym wsparcia	73
2.5.5	Bezpieczeństwo publiczne.....	82

2.5.6	Poziom oświaty.....	87
2.5.7	Problem uzależnień	94
2.5.8	Działalność organizacji pozarządowych	98
2.5.9	Identyfikacja problemów	101
3.	NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU PRZESTRZENNO – SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO MIASTA.....	103
3.1	Strategia Rozwoju Kraju 2020	103
3.2	Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025	104
3.3	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020	105
3.4	Strategie, programy, plany i polityki miejskie	106
3.4.1	Strategia Rozwoju.....	106
3.4.2	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Bartoszyce	106
3.4.3	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bartoszyce do 2015 roku	107
3.4.4	Programy i plany miasta Bartoszyce	107
4.	SPIS TABEL	113
5.	SPIS RYCIN	115
6.	SPIS WYKRESÓW	116

1. WSTĘP

Dużym impulsem do ożywienia inicjatyw rewitalizacyjnych w Polsce była akcesja w struktury Unii Europejskiej, a co za tym idzie możliwość korzystania z finansowania zewnętrznego na rewitalizację w ramach środków unijnych. Pierwsze większe działania rewitalizacyjne podjęto dzięki środkom Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006. W dużo większej skali projekty rewitalizacyjne finansowane ze środków europejskich zostały uwzględnione w okresie programowania 2007-2013 w Regionalnych Programach Operacyjnych. W obydwu poprzednich perspektywach finansowych obligatoryjnym warunkiem skorzystania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na rewitalizację było opracowanie przez samorządy miast Lokalnych Programów Rewitalizacji.

Poprzednio obowiązujący „Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Bartoszyce na lata 2007-2013” został przyjęty Uchwałą Rady Miasta Bartoszyce Nr XIV/91/2007 z dnia 30.10.2007 roku. Termin realizacji zadań został dostosowany do okresu programowania funduszy unijnych.

Działaniami rewitalizacyjnymi zostało objętych sześć obszarów kryzysowych:

- Obszar I: „Centrum Miasta” (kolor czerwony na poniższej mapie),
- Obszar II: „Obszar przemysłowo - kolejowy” (kolor żółty),
- Obszar III: „Strefa mieszkalna w północnej części Miasta” (kolor brązowy),
- Obszar IV: „Tereny mieszkaniowe w zakolu Łyny” (kolor zielony),
- Obszar V: „Tereny mieszkaniowe przy Jeziorku” (kolor niebieski),
- Obszar VI: „Tereny mieszkaniowe przy Osiedlu „Działki” (kolor fioletowy).

Rycina 1 **Obszar objęty Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta Bartoszyce na lata 2007-2013**

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Bartoszyce na lata 2007-2013

W obecnej perspektywie finansowej 2014-2020 Program Rewitalizacji również jest warunkiem koniecznym do wsparcia danego obszaru poprzez szereg narzędzi dedykowanych rewitalizacji. Są to głównie programy unijne, w szczególności regionalne programy operacyjne. Wsparcie z programów krajowych ma znaczenie uzupełniające. W nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020 to właśnie programy rewitalizacji mają stanowić podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych w miastach i gminach.

Obecna perspektywa wprowadza jednak nowe wymogi odnośnie programów rewitalizacji oraz podejścia do całego procesu rewitalizacji miasta. W nowej perspektywie program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.), wieloletni program działań w wielu sferach: w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Przyjęte przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” określają w jaki sposób realizowane mają być przedsięwzięcia rewitalizacyjne prowadzone w ramach programów rewitalizacji. Zgodnie ze wspomnianymi Wytycznymi rewitalizacja to **kompleksowy proces** wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez **działania całościowe** (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, **skoncentrowane terytorialnie** i prowadzone w sposób **zaplanowany** oraz **zintegrowany** poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we **współpracy z lokalną społecznością**. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

Nowa definicja „rewitalizacja” zrywa z jej postrzeganiem jako zbioru punktowych, niepowiązanych ze sobą inwestycji, często polegających jedynie na remoncie budynków. Główną cechą rewitalizacji ma być kompleksowość, zintegrowane oraz wieloaspektowe podejście.

Założenia opracowanych w Ministerstwie Rozwoju dokumentów tj. ustawy o rewitalizacji i projektu Narodowego Planu Rewitalizacji przewidują, że aspekt społeczny ma być najważniejszym w działaniach rewitalizacyjnych, a co za tym idzie problemy społeczne mają być podstawowymi dla wyznaczenia obszarów do objęcia działaniami rewitalizacyjnymi (a dodatkowo: gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne). Wynika to z podejścia, zgodnie z którym rewitalizacja ma w pierwszej kolejności służyć poprawie jakości życia mieszkańców. Takie podejście ma zmienić dotychczasową sytuację, w której rewitalizacja opierała się często jedynie na działaniach infrastrukturalnych i technicznych a będących de facto jedynie remontem czy rekultywacją.

Istotną kwestią jest wyznaczenie pewnych limitów wielkości obszarów rewitalizowanych w mieście. Wytyczne wprowadzają ograniczenie tych obszarów do terenu nie większego niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałego przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy. Celem tego jest koncentracja działań rewitalizacyjnych na najbardziej zdegradowanych obszarach.

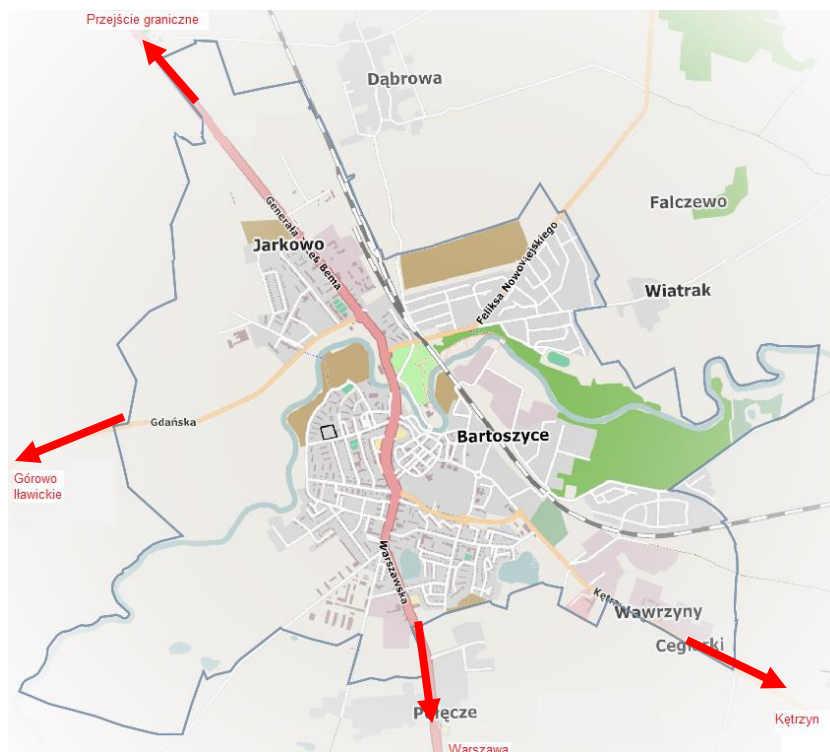

2. CHARAKTERYSTYKA OBECNEJ SYTUACJI NA TERENIE MIASTA BARTOSZYCE

2.1 Główne informacje o mieście

Miasto Bartoszyce położone jest nad rzeką Łyną w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Miasto stanowi gminę miejską ze wszystkich stron otoczoną gminą wiejską Bartoszyce. Pod względem podziału administracyjnego Bartoszyce wchodzi w skład powiatu bartoszyckiego i są zarazem jego siedzibą.

Rycina 2 Mapa miasta Bartoszyce

Źródło: System Informacji Przestrzennej <http://sip.Bartoszyce.pl/>

Bartoszyce stanowią centrum lokalnego ośrodka administracyjnego i usługowego. Są one zlokalizowane w odległości 17 km od granicy z Obwodem Kaliningradzkim. Stanowią

ważniejszy punkt na trasie wiodącej do przejścia granicznego Bezledy – Bagrationowsk, dzięki czemu miasto zyskuje rangę ważnego ośrodka tranzytowego.

Całkowita powierzchnia miasta zajmuje obszar 1179 ha. Z dniem 1 stycznia 2014 r. granice administracyjne miasta Bartoszyce uległy zmianie poprzez włączenie w północnej części miasta terenów z obszaru należącego do gminy wiejskiej Bartoszyce. Łączna powierzchnia przyłączonych obszarów to 78,81 ha.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba ludności na koniec 2014 roku wynosiła 24 432, przy średniej gęstości zaludnienia 2 072 osób na km².

Miasto Bartoszyce i gmina wiejska Bartoszyce położone są w obszarze wyznaczonej aglomeracji Bartoszyce na mocy Uchwały Nr XXVII/541/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 29 maja 2013 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Bartoszyce oraz likwidacji dotychczasowej aglomeracji Bartoszyce (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2013 r. poz. 2075).

Miasto jest istotnym węzłem komunikacyjnym, na obszarze którego przecinają się drogi kategorii krajowej i wojewódzkiej.

Droga kategorii krajowej przebiegająca przez miasto to:

- droga krajowa nr 51 (Olsztynek – Olsztyn – Dobre Miasto – Lidzbark Warmiński – Bartoszyce – Bezledy – granica państwa).

Drogi kategorii wojewódzkiej przebiegające przez miasto to:

- droga nr 512 (Pieniężno - Górowo Iławieckie - Bartoszyce – Szczurkowo),
- droga nr 592 (Bartoszyce - Kraskowo - Kętrzyn – Giżycko).

Miasto obsługiwane jest przez linię Korsze - Głomno - Kaliningrad, która w Korszach włącza się w linię I rzędą Olsztyn - Korsze - Skandawa - Czerniachowsk lub Korsze – Ełk - Białystok. Do Bartoszyce doprowadzony jest tor szeroki od strony kolejowego przejścia granicznego Głomno. Tor normalny i szeroki posiadają bocznicę kolejowe, które nie są w pełni wykorzystane.

Odległości do najważniejszych ośrodków miejskich:

- Gdańsk – 171 km,
- Elbląg – 120 km,
- Olsztyn – 72 km,
- Warszawa – 286 km,
- Kaliningrad – 51 km.

Pod względem położenia geograficznego miasto Bartoszyce znajduje się w obrębie mezoregionu fizyczno-geograficznego Równiny Sępopolskiej, w rozległym obniżeniu wysoczyzny morenowej płaskiej przeciętej doliną rzeki Łyny. Obszar jest prawie płaski, nachylony przeważnie w kierunku Łyny. W otoczeniu miasta, a także częściowo w jego obrębie, znajdują się tereny wysoczyzny morenowej, płaskiej i lokalnie falistej. W kierunku na południowy-zachód od miasta dominują pagórki czołowo-morenowe.

2.2 Rys historyczny miasta

Początki miasta związane są z założeniem drewnianej warowni wzniesionej w 1240 roku w miejscu staropruskiego grodziska w krainie Barcji. Głównym powodem decydującym o lokalizacji zamku warownego na lewym brzegu Łyny były walory obronne tego miejsca. Ludnością, która pierwotnie zamieszkiwała ten teren byli Prusowie.

Pierwszy przywilej lokacyjny wydano miastu w 1326 roku, nadając mu nazwę Rosenthal. Miasto zostało lokowane na lewym brzegu Łyny w pobliżu zamku krzyżackiego. Już 6 lat później w 1332 roku, po prawej stronie rzeki, założono kolejne miasto, któremu nadano nazwę Bartenstein (spolszczona nazwa miasta utrwaliła się i funkcjonuje do dnia dzisiejszego).

Przywilej lokacyjny regulował ustalenia dotyczące planowania miasta - regularnego w założeniu, wytyczał parcele, określał przeznaczenie wydzielanych łąnów. Ze względów obronnych miasto posiadało kształt owalny i otoczone było murami obronnymi. W centralnej części miasta wydzielono prostokątny rynek pełniący funkcję targową oraz działki pod zabudowę wraz z drogami. Z uwagi na małą pojemność miasta otoczonego wkoło murami obronnymi, w niedługim czasie zaczęły rozwijać się przedmieścia.

Miasto chcąc odłączyć się spod panowania zakonu przystąpiło w 1440 roku do Związku Pruskiego, z którego wycofało się po kilku latach. Dalsze dążenia do przyłączenia do Polski zakończyły się zburzeniem zamku w 1451 roku oraz wybuchem powstania. Po zakończeniu wojny trzynastoletniej prowadzonej przez Kazimierza Jagiellończyka z zakonem krzyżackim miasto całkowicie zostało odcięte od Polski. W 1460 roku, po długotrwałych i ciężkich walkach, miasto skapitulowało i poddało się Zakonowi. Pomimo kapitulacji miasto nie zdołało dźwignąć się ze zniszczeń, a zburzonego zamku nigdy nie odbudowano w pierwotnej postaci.

W wyniku Hołdu Pruskiego w 1525 roku Bartoszyce zostały przyłączone jako lenno do Polski. Od tego momentu rozpoczął się okres intensywnego rozwoju miasta. Dynamicznie ożywił się

handel zbożem, futrami, drewnem, chmielem, bursztynem. Rozwój miasta przełożył się na znaczny wzrost liczby ludności (w 1432 roku - ok. 1 500 osób, sto lat później ok. 4 000). Naturalną konsekwencją rozwoju miasta był rozrost przedmieść, szczególnie w kierunku północnym.

Na początku XVIII wieku przez całą Europę przeszła epidemia i zarazy dziesiątkując populacje miast. Jednak na terenie samych Bartoszyce zarazy nie wyrządziły tak dużych szkód z uwagi na dobry stan sanitarny. Już w XIV wieku wybudowano wydajny system wodociągowy zaopatrujący mieszkańców w czystą wodę.

XIX wiek przyniósł kolejną fazę recesji w historii miasta. Wojna z Francuzami wiązała się z dużymi stratami w mieście. Dodatkowo znaczna część miasta została zniszczona przez liczne pożary. Pożar w 1788 roku zniszczył Przedmieście Lidzbarskie, a w 1850 roku prawie połowę miasta. Dodatkowo burza zniszczyła ratusz miejski. Ponieważ domy nigdy nie zostały odbudowane wydłużony kształt rynku został zachowany do dzisiaj. Nowa zabudowa mieszkaniowa zaczęła rozwijać się na Przedmieściu Kętrzyńskim. Jednymi z cenniejszych obiektów miasta, które popadły w ruinę były również Brama Królewiecka i Młyńska oraz kościołów św. Katarzyny i św. Jerzego.

Dopiero przełom XIX i XX wieku przyniósł ponowne ożywienie miasta. Dzięki budowie wodociągów i gazowni do Bartoszyce została przeniesiona siedziba powiatu. Wielkim impulsem rozwojowym stały się połączenia kolejowe i związane z nimi powstanie węzła kolejowego. Zaczęły się upowszechniać w krajobrazie elementy industrialne i powstał szereg nowych budowli użyteczności publicznej, m.in. siedziba powiatu zbudowana na ruinach zamku krzyżackiego oraz nowoczesny szpital założony przez Zakon Joannitów. W latach 1873 i 1875 wybudowano dwa budynki koszarowe, a w 1896 szkołę podoficerską wraz z zapleczem. W tym czasie rozebrano pozostałości murów miejskich oraz wybrukowano ulice i place miejskie. Urządzono system zieleni miejskiej poprzez powstanie dwóch parków miejskich oraz lasu miejskiego w wyniku zagospodarowania dawnego poligonu.

Kolejny etap w historii miasta wiąże się z rozwojem przemysłu i powstaniem klasy robotniczej. Zabudowa przemysłowa lokalizowana była głównie na prawym brzegu Łyny między torami kolejowymi a rzeką. Wzrost liczby ludności, związany z powstaniem miejsc pracy w przemyśle, spowodował intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowego bez zachowania zasad ładu przestrzennego oraz walorów estetycznych.

Dopiero po I wojnie światowej podporządkowano budownictwo założeniom urbanistycznym ustalonym przez architektów miejskich. W tym czasie zaczęto wznosić bloki mieszkaniowe przez zawiązujące się spółdzielnie.

W mieście tuż przed wybuchem II wojny światowej dokonał się jeszcze „chwilowy” rozkwit. Wybudowano 3 wielkie zespoły koszar, osiedle domów jednorodzinnych dla oficerów w południowej części miasta (okolice ul. Andersa). Powstały również dwa osiedla domów jednorodzinnych, jedno dla robotników, drugie dla urzędników. W wyniku II wojny światowej ok. 50% tkanki miejskiej została w znacznym stopniu zniszczona. Do dzisiaj można podziwiać relikty dawnej zabudowy, poczynając od tej najstarszej, późnośredniowiecznej (Brama Lidzbarska, kościoły, rynek). Po 1945 r. wysiedlono ludność niemiecką, zastępując ją Polakami i Ukraińcami.

2.3 Obszar problemowy – zagospodarowanie przestrzenne

2.3.1 Gospodarka przestrzenna

Głównym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną miasta jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bartoszyce. Obecnie obowiązujące Studium zostało przyjęte uchwałą nr IX/43/2015 Rady Miasta Bartoszyce z dnia 23 kwietnia 2015 r.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bartoszyce, jako obszary wymagające przekształceń, rewitalizacji, rehabilitacji lub rekultywacji, wskazuje się:

1. tereny zabudowy mieszkalno-usługowej z dużym stopniem koncentracji zabudowy, m.in. zespoły zabudowy przy ul. Słowackiego, Mickiewicza, Struga, Wyspiańskiego, Pieniężnego oraz osiedle zabudowy jednorodzinnej sprzed 1945 r. przy ul. Żeromskiego;
2. obszar starego miasta z bezpośrednim sąsiedztwem.

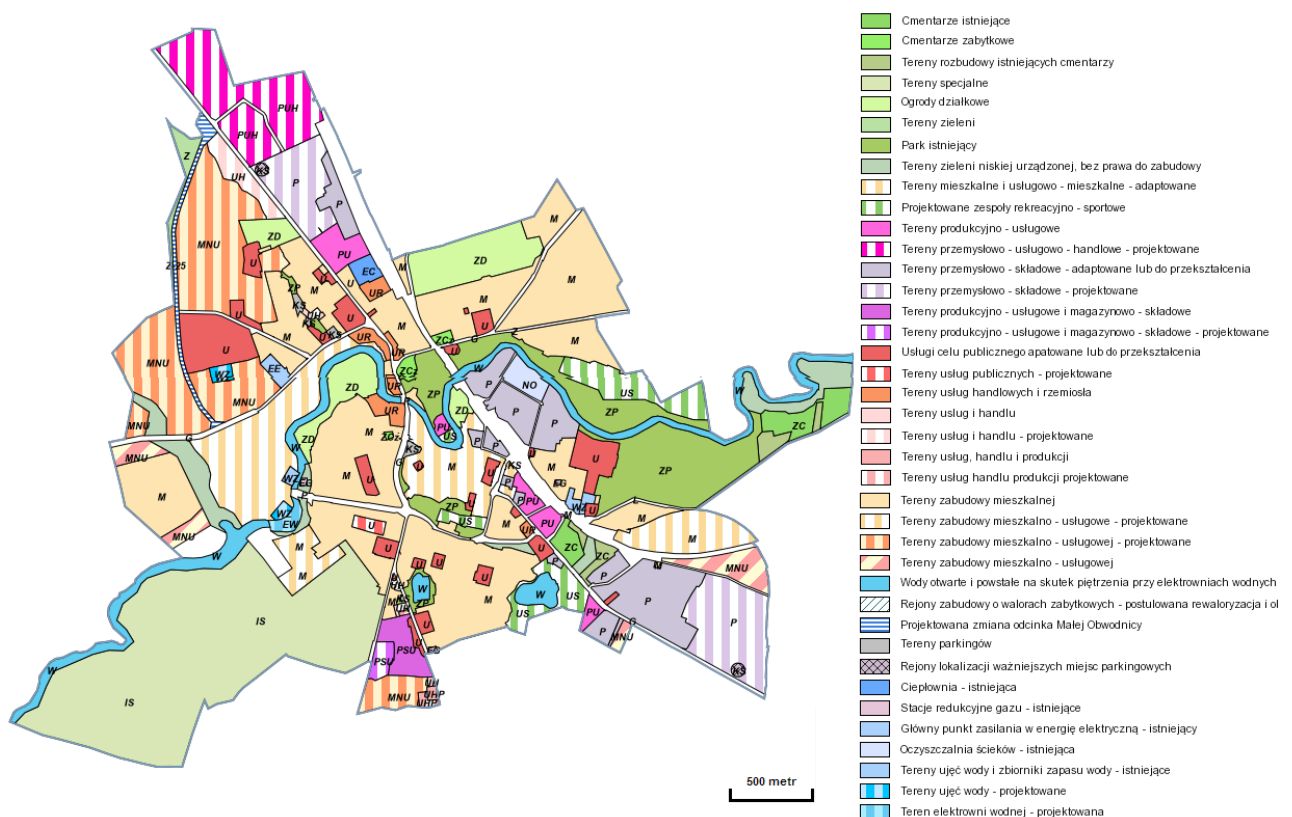
Według Studium działań rewitalizacyjnych wymaga także plac Bohaterów Westerplatte i pobliski park. Modernizacji wymaga m. in. nawierzchnia ciągów spacerowych w parku – często niejednolita (gruntowa, z kostki brukowej, płytek kamiennych). Teren placu Bohaterów Westerplatte należy zagospodarować i przystosować do pełnienia funkcji wypoczynkowej i turystycznej. Należy również wprowadzić zmiany w sposobie zagospodarowania terenu otaczającego jezioro „Bartbetowskie”. Podjęte działania powinny wpłynąć na podniesienie walorów estetycznych danych terenów oraz uatrakcyjnić ofertę turystyczną miasta. Postuluje się wprowadzenie obiektów małej architektury o jednakowej

formie architektonicznej oraz modernizację ciągów spacerowych wokół jezior. Postuluje się także aby podnieść estetykę lasu komunalnego i parku Elizabeth.

W Studium określone zostały główne kierunki rozwoju przestrzennego poszczególnych funkcji w mieście. Pod zabudowę przemysłową, bazy i składy przeznaczono działki miejskie na południowym wschodzie w obrębie nr 8 (Specjalna Strefa Ekonomiczna), działki zlokalizowane w obrębie 7 na południu miasta oraz działki zlokalizowane na północy w obrębie 1 i 9 (Specjalna Strefa Ekonomiczna). Pod budownictwo mieszkaniowe lub mieszkaniowe z towarzyszącymi usługami wyznaczono nieruchomości miejskie w obrębie nr 1. Na tereny rekreacyjno-sportowe przeznaczono tereny w obrębie nr 8 oraz w obrębie nr 6. Na rozwój kierunkowy pod budownictwo mieszkaniowe z usługami wskazano również tereny w obrębie nr 1, nr 2 i nr 7, których właścicielami są osoby fizyczne. Duże obszary w obrębie nr 1 w okolicach szpitala przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe wraz z usługami znajdują się we władaniu Agencji Nieruchomości Rolnych.

Rycina 3 Przeznaczenie terenu określone w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bartoszyce

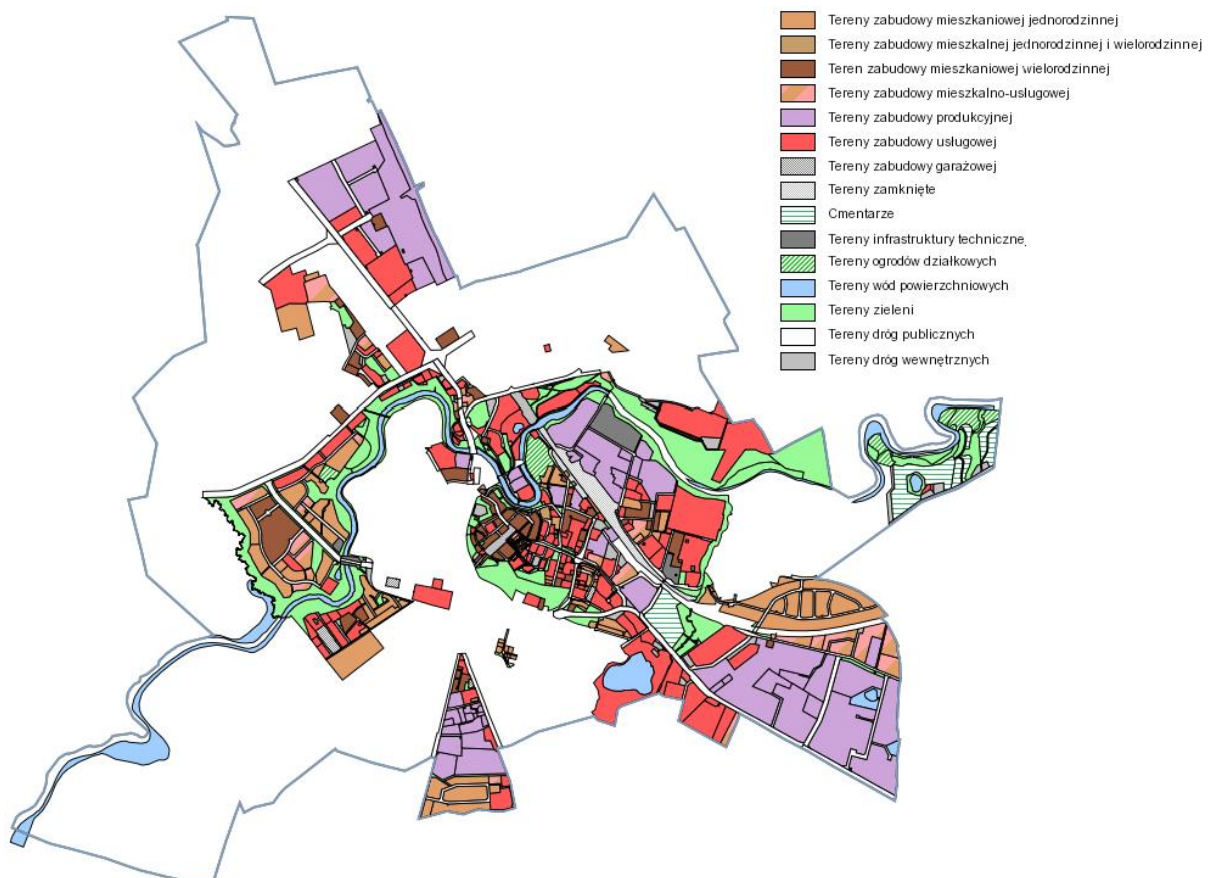

Źródło: System Informacji Przestrzennej <http://sip.Bartoszyce.pl/>

Na terenie miasta uchwalonych jest 15 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (w tym 40 załączników graficznych). Pokrycie powierzchni miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego zostało przedstawione na poniższej rycinie.

Rycina 4 Pokrycie powierzchni miasta miejscowy planami zagospodarowania przestrzennego

Źródło: System Informacji Przestrzennej <http://sip.bartoszyce.pl/>

2.3.2 Obiekty zabytkowe

Główne zabytki znajdujące się na terenie miasta Bartoszyce zlokalizowane są w centralnej części miasta. Są to przede wszystkim:

Rynek Starego Miasta wraz ze Spichlerzami – jest to doskonale zachowany układ urbanistyczny, który podlega ochronie konserwatora zabytków. Ochronie konserwatora podlega również szachownica ulic oraz budynki i kamieniczki mieszczańskie starego miasta. Kamienice są przykładem zabudowy miasta z przełomu XIX i XX wieku. Charakterystycznym elementem starego miasta są spichlerze, które pochodzą z przełomu XVIII i XIX w. i są świadectwami dawnej roli Bartoszyce w handlu zbożem.

Brama Lidzbarska – jest to najstarszy cenny zabytek architektury świeckiej z około 1468 roku i jeden z nielicznych ocalałych fragmentów murów obronnych Bartoszyce, którymi otoczono miasto w połowie XIV wieku. Była jedną z trzech bram, obok Królewieckiej i Sądzieńskich (Młyńskiej). Brama reprezentuje styl gotycki i jest wzniesiona z charakterystycznej czerwonej cegły z licznymi białymi wstawkami.

Kamienne baby „Bartki” - dwa kamienne posągi należące do grupy tzw. bab pruskich. Wraz z kamienną misą stoją na skwerze przy zbiegu ulic Marii Skłodowskiej-Curie i Bohaterów Warszawy. Są najstarszymi bartoszyckimi zabytkami.

Kościół św. Jana Ewangelisty i Matki Boskiej Częstochowskiej – najstarsza zachowana budowa sakralna. Przypuszcza się, że budowę rozpoczęto w roku 1332, choć pierwsza posiadana wzmianka o nim pochodzi z roku 1345.

Kościół św. Jana Chrzciciela - położony w północno - wschodniej części miasta na lewym brzegu Łyny. Reprezentuje styl gotycki. Dokładna data budowy świątyni nie jest znana, lecz pierwsza wzmianka o kościele pochodzi z 1484 roku. Wnętrze kościoła oraz ołtarz zdobią elementy gotyckie i barokowe. Najstarszą częścią ołtarza głównego jest ceglana mensa gotycka. Rzeźby ołtarzowe, przedstawiające Pasję pochodzą z kręgu Krausa z 1720 roku.

Kościół św. Brunona - zbudowany w latach 1882-1883 w stylu neogotyckim jako pierwsza katolicka świątynia w mieście. Wnętrze kościoła, jego wyposażenie, prezbiterium oraz witraże reprezentują styl neogotycki.

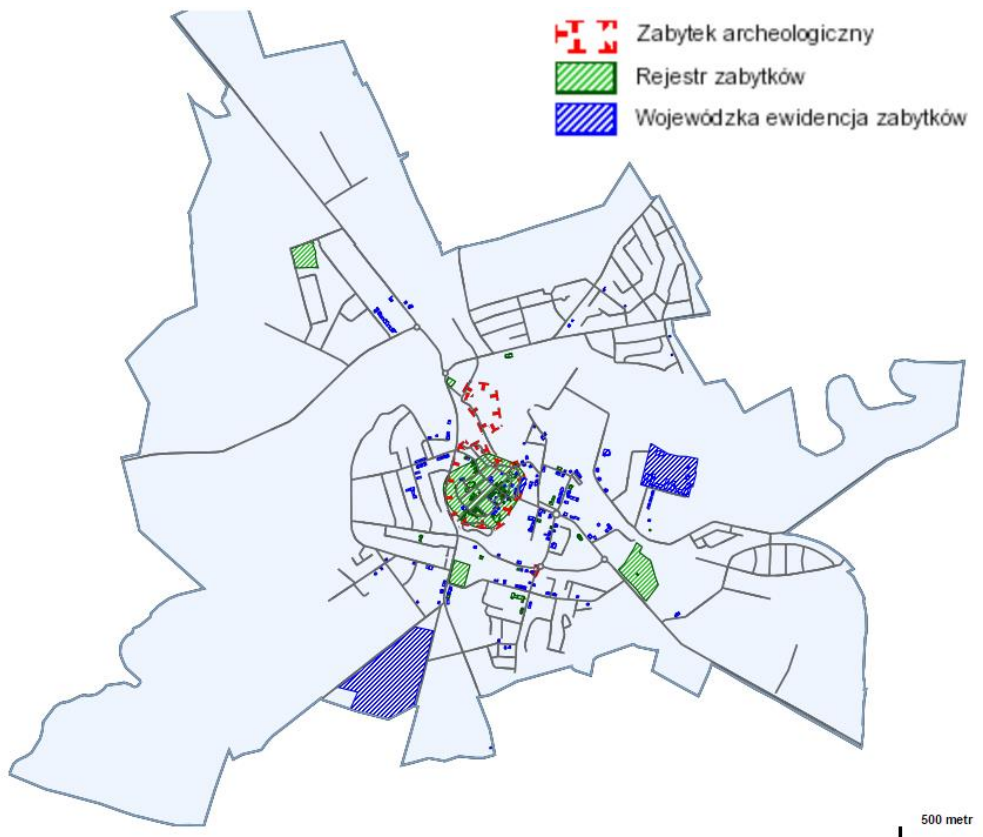
Ochroną konserwatorską (rejestr zabytków i wojewódzka ewidencja zabytków) objęte są w mieście obiekty architektury, cmentarze, układ urbanistyczny Starego Miasta oraz stanowiska archeologiczne. Łącznie jest to 216 obiektów. Na terenie miasta nie ma obecnie wyznaczonych stref ochrony konserwatorskiej. Bardzo duża część zabytków wpisanych do rejestru, szczególnie w centralnej części miasta, jest budynkami o charakterze mieszkalnym. Pochodzą one z początków I połowy XX wieku i stanowią bardzo charakterystyczną dla miasta zabudowę. Jednak jakość tej tkanki miejskiej jest bardzo niska i wymaga szeregu działań mających na celu przeciwdziałanie jej dalszemu niszczeniu.

Poniżej zostało przedstawione przestrzenne rozmieszczenie obiektów zabytkowych na terenie miasta.

Pełny wykaz obiektów zabytkowych oraz obiekty wpisane do rejestru zabytków archeologicznych zostały przedstawione w załączniku nr 1 oraz nr 2.

Rycina 5 Rozmieszczenie zabytków na terenie miasta Bartoszyce

Źródło: System Informacji Przestrzennej <http://sip.bartoszyce.pl/>

Zgodnie z opracowaniem Regionalnego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Olsztynie¹, w którym zamieszczono wykaz alei typowanych do ochrony przez wpis do rejestru zabytków, przez ustanowienie pomnika przyrody lub jako element krajobrazu kulturowego, w Bartoszycach wytypowano 2 aleje do ochrony jako element krajobrazu kulturowego:

¹ „Waloryzacja i program ochrony alei przydrożnych woj. warmińsko-mazurskiego” Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Olsztynie

- na całym odcinku drogi wojewódzkiej nr 512,
- na całym odcinku drogi wojewódzkiej nr 592.

Z uwagi na troskę o dziedzictwo historyczne na terenie miasta na przestrzeni ostatnich lat przeprowadzony został szereg prac związanych z konserwacją obiektów objętych ochroną. Prace te dotyczyły głównie zabytkowych kamienic, budynków mieszkalnych wielorodzinnych oraz budynków mieszkalno-usługowych. Prace polegały na najpilniejszych remontach gruntowych budynków, remontach dachu oraz elewacji, pracach związanych z przyłączeniem budynku do sieci miejskiej c.o. oraz dociepleniu wraz z wymianą stolarki okiennej. W ramach prac remontowych został wykonany pokrycie dachu Bramy Lidzbarskiej oraz adaptacja pomieszczeń wewnątrz Bramy.

Wysokie koszty remontów obiektów zabytkowych powodują, że w Bartoszycach potrzeby w zakresie poprawy stanu zabytków są w dużej mierze niezaspokojone. Obecny stan obiektów zabytkowych pozostawia wiele do życzenia. Z informacji Urzędu Miasta Bartoszyce wynika, że 55 obiektów wymaga prac remontowych. Największe potrzeby remontowe dotyczą remontów elewacji oraz dachów. Wiele obiektów zabytkowych posiada przestarzałe i niesprawne systemy ogrzewania, w związku z czym konieczne jest jak najszybsze podłączenie ich do miejskiej sieci c.o. Najwięcej obiektów zabytkowych o funkcji mieszkalnej i usługowej, które wymagają remontu znajduje się przy ul. Kopernika, Paderewskiego, Placu Konstytucji 3 Maja, Starzyńskiego oraz Warszawskiej.

Stan niektórych obiektów użyteczności publicznej oraz stanowiących wizytówkę miasta również wymaga niezbędnych prac. Obiektami takimi są w szczególności:

- elewacja Bramy Lidzbarskiej,
- Arsenał,
- stary szpital,
- zespół dworsko-folwarczny ul. Armii Krajowej
- budynek ul. Hubalczyków 2,
- budynek dawnego Browaru,
- budynek dawnej Szkoły Podstawowej Nr 2 – obecnie budynek Sądu,
- dawne mury obronne miasta,
- kaplica cmentarna,
- Bartoszycki Dom Kultury,
- budynek dworca PKP,
- budynek Policji,
- budynek Miejskiej Biblioteki Publicznej.

2.3.3 Uwarunkowania ochrony środowiska

Na terenie miasta Bartoszyce występują trzy formy ochrony przyrody: Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny, Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 „Ostoja Warmińska” i pomnik przyrody ożywionej.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny - obszar o łącznej powierzchni 16 429,9 ha położony jest w województwie warmińsko – mazurskim w powiecie olsztyńskim na terenie gmin: Dobre Miasto i Jeziorny, w powiecie bartoszyckim na terenie gmin: Sępól, Bartoszyce i miasta Bartoszyce oraz w powiecie lidzbarskim na terenie gmin: Kwity, Lidzbark Warmiński i miasta Lidzbark Warmiński. Bartoszycki odcinek OChK obejmuje tereny miasta, przez które przepływa rzeka Łyna. Obszar ten został objęty ochroną ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanym ekosystemie. Jest on także bardzo wartościowy ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem. Dodatkowo OChK pełni funkcje korytarza ekologicznego.

Obszar specjalnej ochrony Natura 2000 „Ostoja Warmińska” (kod obszaru: PLB280015) - jest to obszar specjalnej ochrony ptaków, ustanowiony szczególnie dla ochrony bociana białego. Gatunek ten osiąga na tym terenie największą liczebność i największe zagęszczenie w kraju. Jest to również bardzo ważna ostoja dla wielu innych gatunków ptaków. Występują tu bowiem aż 93 gatunki ptaków waloryzujące obszar Natura 2000 (w tym 81 gatunków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych). Jest wśród nich 46 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, w tym 41 gatunków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych.

Pomnik przyrody ożywionej - ochroną objęto drzewo gat. jesion wyniosły o obwodzie 355 cm i wysokości 30 m, znajdujący się przy ul. Kętrzyńskiej 18 w ogrodzie.

Rycina 6 **Formy ochrony przyrody na terenie miasta Bartoszyce**

Źródło: Systemu Informacji Przestrzennej miasta Bartoszyce <http://sip.bartoszyce.pl/>

Istotne znaczenie z punktu widzenia zagadnień dotyczących ochrony środowiska, ma także usytuowanie Bartoszyce w obrębie obszaru funkcjonalnego Zielonych Płuc Polski. Podstawą wyznaczenia tego obszaru były jedne z najcenniejszych w kraju i Europie systemy ekologiczne, wyróżniające się m.in. bardzo dobrą jakością środowiska przyrodniczego, czystością powietrza oraz unikatową różnorodnością środowiska przyrodniczego.

W aspekcie zagadnień ochrony przyrody i krajobrazu na uwagę zasługuje położenie miasta Bartoszyce w stosunku do Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET. Według koncepcji ECONET-POLSKA, dolina Łyny pełni funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym. Potencjalnymi korytarzami o znaczeniu lokalnym są doliny dopływów Łyny. Tereny Łyny i w mniejszym stopniu doliny jej dopływów, spełniają funkcję układów wentylacyjnych i retencyjnych wód gruntowych. Dodatkowo korytarze ekologiczne spełniają istotną funkcję drogi migracji zwierzyny umożliwiające wymianę genową poszczególnych populacji.

Obszar doliny Łyny, wraz z najbliższymi otaczającymi terenami, obszary obniżeń pojeziernych i powytopiskowych oraz lasy tworzą na terenie miasta system terenów biologicznie czynnych, niezbędnych dla utrzymania równowagi ekologicznej miasta. Zasadą powinno być

pozostawianie ich jako terenów otwartych. W ich obrębie należy ograniczać do minimum lokalizację obiektów kubaturowych i ich przegradzanie, a konieczne przegrody powinny mieć konstrukcję ażurową. Dotyczy to w szczególności doliny rzeki Łyny, a także Suszycy.

System ekologiczny miasta uzupełniają tereny leśne i tereny zieleni urządzonej, do których należą między innymi: parki, ogrody działkowe, cmentarze, skwery. Udział terenów zielonych w ogólnej powierzchni miasta wynosi 6,8%. W ostatnich latach odnotowano wzrost udziału terenów zieleni w ogólnej powierzchni miasta.

Niewielki udział w ogólnej powierzchni miasta zajmują lasy gminne. Największym kompleksem leśnym jest las miejski położony we wschodniej części miasta. Na południe od rzeki przeważa siedlisko lasu mieszanego świeżego, w drzewostanach przeważa sosna starszych klas wieku. Po północnej stronie rzeki przeważa siedlisko lasu mieszanego wilgotnego. Obok sosny duży jest udział gatunków liściastych, głównie brzozy.

Istotne znaczenie posiadają także tereny zielone towarzyszące dolinie rzeki Łyny i Suszycy. Pełnią one bardzo istotną funkcję przeciwdziałającą erozji brzegów rzeki.

W poniższej tabeli zestawiono informacje na temat struktury wybranych terenów zielonych występujących w granicach Bartoszyce.

Tabela 1 Tereny zielone w granicach miasta Bartoszyce w 2013 roku

Forma zieleni	Powierzchnia [ha]
parki spacerowo - wypoczynkowe	12,9
zieleńce	26,2
zieleń uliczna	6,9
tereny zieleni osiedlowej	35,66
cmentarze	12,6
lasy gminne	57,7
RAZEM	151,96

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Tereny zielone pełnią niezwykle ważną rolę dla prawidłowego funkcjonowania miasta. Przejawia się ona przede wszystkim w następujących aspektach:

- poprawa estetyki miasta (tworzenie warunków do rekreacji i turystyki),
- poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez produkcję tlenu i absorpcję dwutlenku węgla,
- poprawa i stabilizacja warunków bioklimatycznych i aerosanitarnych,
- tworzenie warunków życia wybranych gatunków fauny.

2.3.4 Własność gruntów

Struktura gruntów w mieście

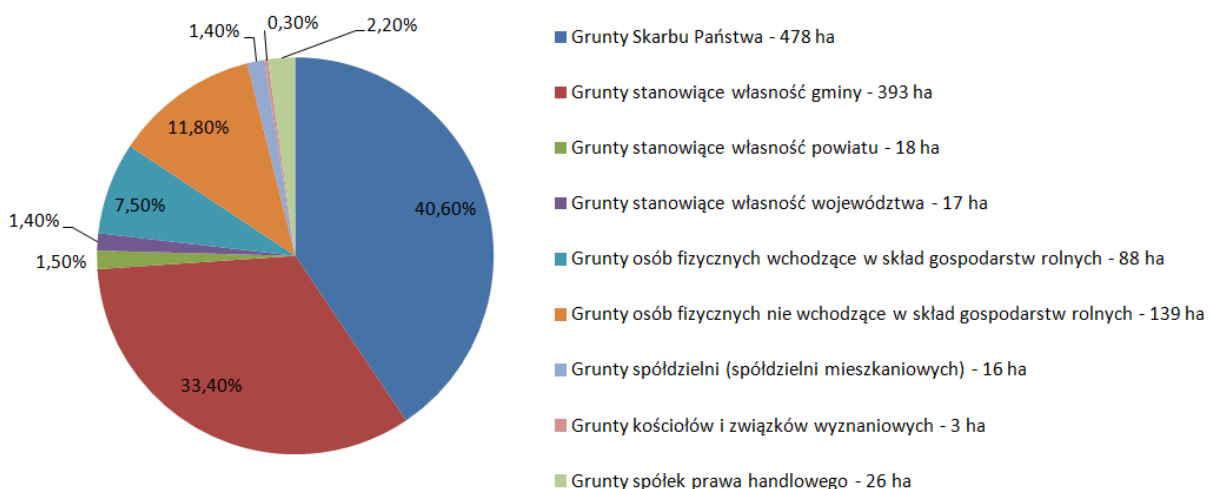
Ogólna powierzchnia gminy miejskiej Bartoszyce wynosi 1179 ha. Od 01.01.2014 r. powierzchnia miasta zwiększyła się w wyniku włączenia terenu przy wschodniej granicy miasta o powierzchni 78,81 ha. Teren ten należał wcześniej do gminy wiejskiej Bartoszyce.

Obecnie miasto jest właścicielem 393 ha znajdujących się w granicach administracyjnych, co stanowi ok. 33% powierzchni Bartoszyce. Są to grunty komunalne (313 ha), grunty komunalne oddane w trwały zarząd (17 ha) i grunty komunalne przekazane w wieczyste użytkowanie (63 ha).

Struktura własności gruntów pokazuje jednak, że największa część powierzchni miasta należy do Skarbu Państwa (478 ha tj. 40,60% powierzchni miasta). Na grunty te składa się głównie poligon wojskowy zlokalizowany w południowo-zachodniej części miasta. Agencja Nieruchomości Rolnych dysponuje 141 ha gruntów w mieście (ok. 12 % ogólnej powierzchni), niemniej są to grunty strategiczne jeżeli chodzi o możliwość rozwoju budownictwa mieszkaniowego i produkcyjno – usługowego w Bartoszycach.

Grunty osób fizycznych o łącznej powierzchni 227 ha zajmują 19,3% powierzchni w granicach administracyjnych miasta. Na powierzchnię tę przypada 88 ha gruntów wchodzących w skład gospodarstw rolnych oraz 139 ha pozostałych gruntów osób fizycznych.

Rycina 7 **Struktura własności gruntów w Bartoszycach**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Bartoszyce

Połowę powierzchni miasta Bartoszyce zajmują grunty zabudowane i zurbanizowane (589 ha, z czego 256 ha jest własnością miasta). Pozostałe formy użytkowania powierzchni to użytki rolne (401 ha, z czego 221 ha należy do Skarbu Państwa), lasy oraz tereny zadrzewione i zakrzewione (117 ha), grunty pod wodami (33 ha), tereny różne (31 ha) oraz nieużytki (8 ha).

Tabela 2 **Struktura użytkowania gruntów w Bartoszycach**

	Powierzchnia ogółem [ha]	Udział w pow. ogólnej miasta [%]	Struktura własności			
			Skarb państwa [ha]	Gmina miejska [ha]	Powiat i województwo [ha]	Pozostałe [ha]
użytki rolne	401	34%	221	68	1	111
lasy, zadrzewione i zakrzewione	117	10%	51	61	0	5
grunty pod wodami	33	3%	26	7	0	0
grunty zabudowane i zurbanizowane	589	50%	144	256	34	155
nieużytki	8	1%	5	1	0	2
tereny różne	31	3%	31	0	0	0
RAZEM	1179	100%	478	393	35	273

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Bartoszyce

Duży udział gruntów, będących w posiadaniu Gminy Miejskiej Bartoszyce, jest czynnikiem korzystnym. Zasób gruntów może być wykorzystywany na cele rozwojowe gminy i zorganizowanej działalności inwestycyjnej, a w szczególności na realizację budownictwa mieszkaniowego oraz związanych z tym budownictwem urządzeń infrastruktury technicznej, a także na realizację innych celów publicznych. Niestety duży odsetek gruntów, będących w posiadaniu miasta Bartoszyce, to grunty niezdatne pod inwestycje. Tereny inwestycyjne, bazy i składy zaplanowane zostały w południowo wschodniej części miasta. Jednym z problemów miasta jest niewystarczająca liczba terenów pod budownictwo mieszkaniowe. Świadczy o tym bardzo duży i wciąż niezaspokojony popyt na działki pod budownictwo jednorodzinne.

Rycina 8 Rozmieszczenie gruntów komunalnych na terenie miasta Bartoszyce

Źródło: Urząd Miasta Bartoszyce

2.3.5 Zasoby mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe miasta Bartoszyce na koniec 2014 roku obejmowały 9 071 mieszkań o 33 152 izbach i powierzchni użytkowej 536 225 m². Przeciętna powierzchnia mieszkania wynosi 59,1 m², co daje wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę na poziomie 21,9 m². Pomimo wzrostu tego wskaźnika na przestrzeni analizowanych lat pozostaje on wciąż na niższym poziomie niż średnia dla województwa warmińsko-mazurskiego (23,6 m²) oraz dla kraju (26,7 m²). W Bartoszycach pod względem liczby budynków, mieszkań oraz ich powierzchni użytkowej występuje przewaga zabudowy wielorodzinnej.

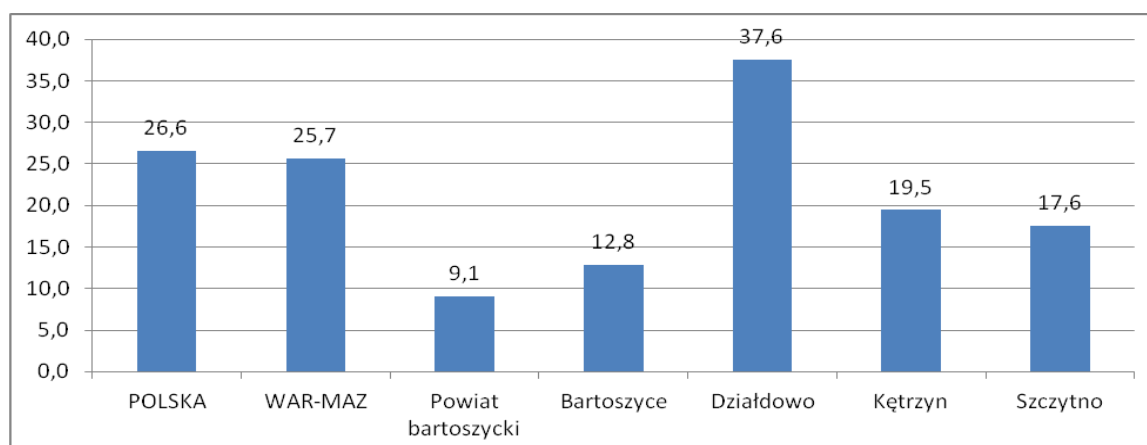
Zgodnie z danymi przedstawionymi w poniższej tabeli zasoby mieszkaniowe w Bartoszycach rosną. W latach 2007-2014 liczba mieszkań wzrosła o 260, liczba izb o 1 192, a powierzchnia użytkowa mieszkań o 22 840 m². Przy niekorzystnej sytuacji demograficznej wpłynęło to na poprawę wskaźników zasobów mieszkaniowych przedstawionych w tabeli.

Tabela 3 Zasoby mieszkaniowe w mieście Bartoszyce w latach 2007-2014

	mieszkania	izby	powierzchnia użytkowa mieszkań	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	mieszkania na 1000 mieszkańców
2007	8811	31960	513385	58,3	20,4	350,1
2008	8852	32126	516909	58,4	20,7	354,0
2009	8897	32311	521112	58,6	21,0	357,8
2010	8945	32623	525129	58,7	21,0	357,0
2011	8992	32817	528905	58,8	21,3	362,2
2012	9025	32966	531724	58,9	21,5	365,1
2013	9046	33044	533753	59,0	21,8	368,8
2014	9071	33152	536225	59,1	21,9	369,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Pomimo wzrostu bezwzględnej liczby mieszkań w Bartoszycach dynamika rozwoju budownictwa mieszkaniowego jest na bardzo niskim poziomie. Liczba mieszkań oddanych na 1000 mieszkańców od roku 2007 do 2013 wyniosła 12,8 i jest na zdecydowanie niższym poziomie niż w przypadku Polski (26,6), województwa warmińsko-mazurskiego (25,7) i wybranych miast o podobnej liczbie ludności – Działdowo (37,6), Kętrzyn (19,5) i Szczytno (17,6).

Wykres 1 Liczba mieszkań oddana do użytkowania na 1000 mieszkańców w latach 2007-2013 w wybranych jednostkach terytorialnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Zanotowany wzrost liczby mieszkań jest niewystarczający w zestawieniu z dużym zapotrzebowaniem na mieszkania na terenie miasta. O niezaspokojonych potrzebach mieszkaniowych w Bartoszycach świadczy liczba rodzin, które oczekują na lokale z zasobów komunalnych. W 2014 roku było to 34 rodziny Są to głównie rodziny o niskich dochodach, będące w trudnej sytuacji życiowej oraz posiadające wyroki eksmisyjne. Standard lokali socjalnych i ich wyposażenie jest na niskim poziomie.

Tabela 4 Liczba wniosków oczekujących na wynajęcie lokali z mieszkaniowego zasobu gminy w latach 2010-2014

	Liczba wniosków oczekujących na wynajęcie lokali mieszkalnych będących w mieszkaniowym zasobie miasta	Liczba wniosków oczekujących na wynajęcie lokali socjalnych będących w mieszkaniowym zasobie miasta
2010	23	45
2011	22	43
2012	13	32
2013	10	31
2014	9	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Bartoszyce

Możliwości miasta w zakresie wynajęcia lokali mieszkalnych będących w mieszkaniowym zasobie komunalnych są ograniczone w stosunku do występujących potrzeb. Liczbę wynajętych lokali w latach 2010-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5 Wynajęte lokale, w tym socjalne z mieszkaniowego zasobu miasta Bartoszyce w latach 2010-2014

	Wynajęte lokale mieszkalne będące w mieszkaniowym zasobie miasta	
	ogółem	w tym lokale socjalne
2010	771	83
2011	789	104
2012	738	100
2013	728	94
2014	712	107

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Bartoszyce

Niezaspokojone potrzeby mieszkaniowe miasta przejawiają się w następujących aspektach:

- brak lokali przeznaczonych na realizację wyroków eksmisyjnych z prawem do lokalu socjalnego,
- brak pomieszczeń tymczasowych przeznaczonych na realizację wyroków eksmisyjnych bez prawa do lokalu socjalnego,
- brak lokali przeznaczonych na lokale zamienne (w celu realizacji rozbiórek),
- brak lokali na realizację wykazów osób zakwalifikowanych do zawarcia umów najmu lokali socjalnych oraz lokali na czas nieoznaczony.

Zaległości z tytułu opłat za mieszkania komunalne w 2013 roku wynosiły 194,6 tys. zł i dotyczyły 131 mieszkań, z czego zaległości w opłatach powyżej 3 miesięcy wynoszą 147,8 tys. zł.

Zaległości w opłatach za mieszkanie są częstą przyczyną postępowań eksmisyjnych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku w sądzie toczyło się 11 postępowań eksmisyjnych, zakończono 10 postępowań eksmisyjnych, a 30 postępowań zostało zakończonych w latach poprzednich i w 2014 roku oczekiwało na realizację.

Sytuację mieszkaniową w mieście rozpatrywać można również poprzez ilość wypłacanych dodatków mieszkaniowych. Prawo do dodatków mieszkaniowych mają najubożsi lokatorzy i właściciele mieszkań komunalnych i spółdzielczych, których nie stać na miesięczne opłaty czynszu. Osoby ubiegające się o dodatek mieszkaniowy muszą posiadać tytuł prawny do zajmowanego lokalu i spełniać kryterium dochodowe. W 2014 roku wypłacono łącznie 6 939 dodatków mieszkaniowych na kwotę 1 064 187 zł.

Tabela 6 Dodatki mieszkaniowe wypłacone przez MOPS w latach 2011-2014

Zasób	Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych				Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych [zł]			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Gminny	3.136	2999	2868	2725	538.715	507.531	481.438	456.903
Spółdzielczy	3.357	3079	2940	2416	398.820	371.475	373.035	304.201
Wspólnot mieszkaniowych	1.655	1607	1631	1575	281.616	264.514	271.255	265.386
Prywatny	28	62	44	55	6.445	13.209	10.518	9.802
TBS	138	112	129	102	22.241	16.822	19.708	17.374
Inny	69	57	59	66	12.000	8.900	10.359	10.521
OGÓLEM	8.383	7.916	7671	6939	1.259.837	1.182.451	1.166.313	1.064.187

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Bartoszycach

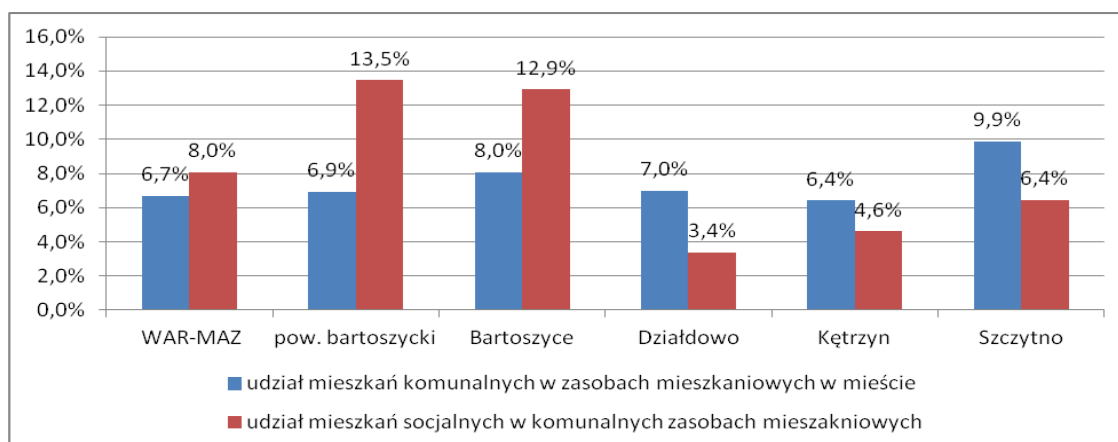

Główni administratorzy zasobów wielorodzinnych na terenie Miasta Bartoszyce to:

- „LOKUM” Sp. z o.o.,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa "PERKOZ",
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „BUDOWLANI”,
- Wojskowa Agencja Mieszkaniowa,
- Polskie Koleje Państwowe.

Zasób mieszkaniowy miasta tworzą lokale mieszkalne położone w budynkach stanowiących w całości własność miasta (37 budynków) oraz lokale mieszkalne będące własnością miasta położone w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych (113 budynków). Komunalne zasoby mieszkaniowe gminy składają się z 728 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 29 206 m², które stanowią 8% wszystkich zasobów mieszkaniowych w mieście. W gminnym zasobie mieszkaniowym znajdują się 94 mieszkania socjalne (12,9% mieszkań komunalnych) o łącznej powierzchni 3 015 m². Udział mieszkań będących własnością miasta jest na wyższym poziomie niż średnia w województwie (6,7%) i powiecie (6,9%). Również w porównaniu do innych miast o podobnej liczbie ludności wskaźnik ten jest wyższy, dla przykładu w Działdowie wynosi on 7% i w Kętrzynie 6,4%. Jedynie w Szczytnie wynosił o 1,9 p.p. więcej niż w Bartoszycach. Również udział mieszkań socjalnych w komunalnych zasobach mieszkaniowych miasta Bartoszyce jest wysoki (12,9%). Spośród porównywanych jednostek jedynie powiat bartoszycki charakteryzuje się wyższym wskaźnikiem mieszkań socjalnych (13,5%), co zostało przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 2 Udział mieszkań komunalnych w zasobach mieszkaniowych oraz udział mieszkań socjalnych w komunalnych zasobach mieszkaniowych w Bartoszycach w 2013 roku

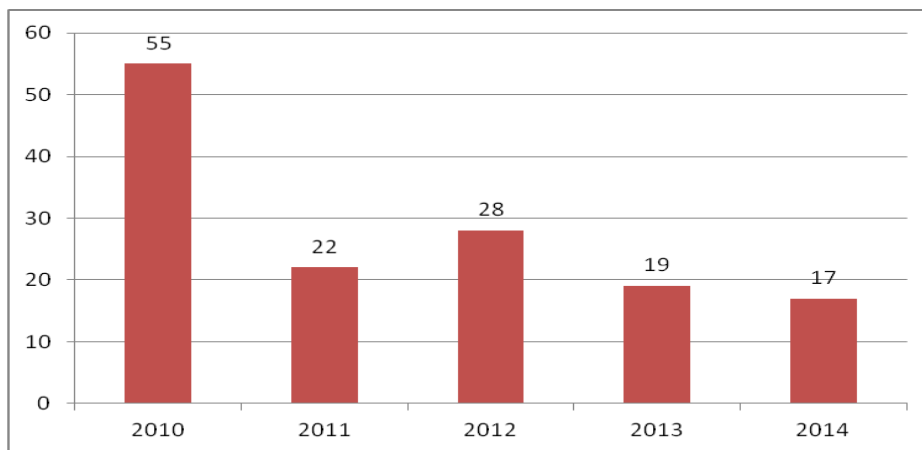

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Obrót nieruchomości w Bartoszycach to przede wszystkim sprzedaż lokali mieszkalnych i domów jednorodzinnych. Obserwacja rynku nieruchomości wskazuje na wysoki popyt na działki przeznaczone pod budownictwo jednorodzinne, jednak miastu brakuje terenów przeznaczonych na ten cel. Utrzymuje się również popyt na lokale użytkowe. Na przestrzeni lat 2010-2014 miasto sprzedało 141 lokali mieszkalnych. Najwyższą sprzedaż zanotowano w 2010 roku (sprzedano 55 lokali mieszkalnych). Liczbę sprzedanych mieszkań w latach 2010-2014 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3 Liczba mieszkań sprzedanych przez miasto Bartoszyce w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Bartoszyce

Pod względem struktury wiekowej budynków mieszkaniowych w Bartoszycach, przeważają budynki wybudowane w latach 1918-1944 (21% budynków o funkcji mieszkaniowej). Pod względem liczby mieszkań przeważają mieszkania wybudowane w latach 1971-1988 (łącznie 46% mieszkań). Wiąże się to z intensywnym budownictwem mieszkaniowym bloków z tzw. „wielkiej płyty” w tych latach.

Tabela 7 Struktura wiekowa budynków i mieszkań w Bartoszycach

	Struktura wiekowa budynków	Struktura wiekowa mieszkań	Udział liczby mieszkań z piecami
przed 1918 rokiem	8%	8%	42,4%
1918-1944	21%	11%	41,6%
1945-1970	14%	13%	14,7%
1971-1978	16%	20%	0,6%
1979-1988	18%	26%	0,6%
1989-2002	13%	16%	0,2%
2002-2012	10%	6%	0,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Bartoszyce

Najstarsze budynki, wybudowane przez 1945 rokiem, znajdują się głównie w ścisłym centrum miasta i w większości podlegają ochronie konserwatorskiej. Duży problem stanowi ich zły stan techniczny oraz bardzo duża energochłonność. Pilnych remontów wymagają instalacje wewnętrzne, elewacje, stolarka okienna oraz dachy. Ponad 40% mieszkań wybudowanych przed 1918 rokiem oraz w latach 1919-1944 jest ogrzewanych piecami. Problem złego stanu technicznego najstarszych budynków pogłębia fakt, że często są one zamieszkałe przez mieszkańców o niskich dochodach, w związku z czym bardzo trudno jest wygospodarować środki na konieczną modernizację. Dodatkowo ochrona konserwatorska, którą objęte są te budynki powoduje, że remonty są bardzo kosztowne. Należy zwrócić uwagę, że aż 70% komunalnych zasobów mieszkaniowych należących do miasta zostało wybudowanych przed 1945 rokiem.

Tabela 8 Struktura wieku zasobów komunalnych w Bartoszycach

Rok budowy	Budynki komunalne	Wspólnoty Mieszkaniowe
do roku 1900	8	30
1901-1945	20	47
1946-1979	8	34
1980-2000	-	2
od roku 2001	1	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Bartoszyce

Wiek oraz stan techniczny budynków będących w zasobie miasta powoduje, że w niektórych przypadkach remont jest już niemożliwy lub nieopłacalny. Wykaz budynków komunalnych przeznaczonych do rozbiórki został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 9 Budynki z zasobów komunalnych miasta Bartoszyce przeznaczone do rozbiórki

Położenie	Przyczyna
ul. Kętrzyńska 27A	stan techniczny, zapis w mpzp – rozebrany w 2015
ul. Kętrzyńska 27B	stan techniczny, zapis w mpzp
ul. Boh. Warszawy 4	stan techniczny, zapis w mpzp
ul. Kopernika 12	stan techniczny, zapis w mpzp – rozebrany w 2015
ul. Boh. Warszawy 4A	zapis w mpzp
ul. Kajki 6	zapis w mpzp
ul. Kajki 7	zapis w mpzp
ul. Kętrzyńska 29-31	stan techniczny, zapis w mpzp

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Bartoszyce

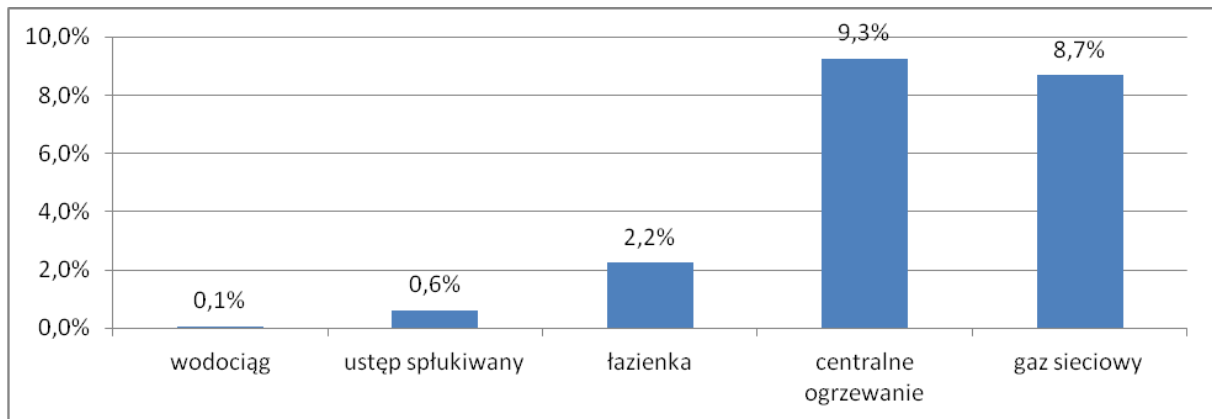
W drugiej kolejności w Bartoszycach występują budynki mieszkalne wybudowane w latach 70-tych i 80-tych XX wieku. Budowane były w przestarzałych technologiach, w związku z czym także wymagają odpowiedniej ingerencji. W budynkach z tego okresu koncentruje się największa liczba mieszkań. Oprócz prac remontowych samych budynków na osiedlach zabudowy blokowej konieczna jest również „humanizacja” tych osiedli. Konieczne jest wprowadzenie tam dobrej jakości terenów o funkcjach rekreacyjnych, usprawnienie komunikacji wewnątrz osiedli oraz uzupełnienie programu usługowego. Spośród osiedli istniejących problem ten dotyczy w szczególności osiedla położonego w północnej części miasta - rejon ulicy Bema, Chilmanowicza i Nad Łyną.

Na podstawie diagnozy stanu aktualnego zasobów mieszkaniowych w mieście można stwierdzić, że częściowy udział w strukturze stanowią budynki charakteryzujące się często złym stanem technicznym oraz niskim stopniem termomodernizacji, a częściowo brakiem instalacji centralnego ogrzewania (ogrzewanie piecowe). Ponad 9% mieszkań nie posiada centralnego ogrzewania. Dodatkowo około 6% mieszkań w mieście nadal ogrzewanych jest przy wykorzystaniu pieców, głównie kaflowych, które charakteryzują się niską sprawnością energetyczną oraz dużą niewygodą w eksploatacji. Mieszkania niewyposażone w łazienkę stanowią 2,2% lokali, a 8,8% mieszkań nie posiada dostępu do gazu sieciowego. Generalnie

zasób mieszkaniowy wymaga bardzo dużych nakładów remontowych. Priorytetowymi pracami remontowymi są: remonty dachów, zabezpieczenia elementów konstrukcyjnych, remonty pieców czy wymiany instalacji elektrycznych i gazowych.

Wykres 4 **Udział mieszkań niewyposażonych w poszczególne instalacje w Bartoszycach**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

2.3.6 Infrastruktura techniczna

System drogowy i dostępność komunikacyjna

Bartoszyce stanowią istotny punkt komunikacyjny na mapie regionu, w którym krzyżują się drogi kategorii krajowej i wojewódzkiej.

Droga kategorii krajowej przebiegająca przez miasto:

- droga krajowa nr 51 – jest to jeden z najważniejszych szlaków komunikacyjnych województwa warmińsko-mazurskiego, łączący przejście graniczne w Bezledach ze stolicą województwa oraz drogą krajową nr 7. Droga przebiega przez sam środek miasta, stanowiąc główną oś komunikacyjną Bartoszyce.

Przebieg drogi na terenie miasta – ul. Gen. Józefa Bema, ul. Bohaterów Warszawy, ul. Warszawska.

Drogi kategorii wojewódzkiej przebiegające przez miasto:

- nr 512 – łącząca wieś Szczurkowo z Pieniżnem. Droga przebiega ulicami: Gdańska, Feliksa Nowowiejskiego.

- nr 592 Bartoszyce – Giżycko. Droga przebiega ulicami: Bohaterów Warszawy, Jana Pawła II, Kętrzyńska.

W układzie komunikacyjnym regionu drogi wojewódzkie nr 512 i 592 przebiegające przez miasto należą do ważnego ciągu komunikacyjnego w powiązaniach wschód - zachód.

Długość dróg publicznych poszczególnych kategorii w granicach administracyjnych miasta Bartoszyce wynosi:

- drogi krajowe – 4,280 km,
- drogi wojewódzkie – 3,406 km,
- drogi gminne – 46,505 km.

Przez teren samego miasta Bartoszyce nie przebiegają drogi powiatowe. Do miasta dobiegają trzy drogi powiatowe: nr 1392 N (Bartoszyce – Szylina – Smolanka), nr 1555 N (Kiertyny Małe – Dąbrowa – Bartoszyce), nr 1559 N (Bartoszyce – Perkujki – Osieka – Galiny).

Sieć dróg uzupełniają drogi miejskie. Prowadzą one ruch lokalny głównie ulicami: 11 Listopada, Księcia Poniatowskiego, Paderewskiego oraz Marksa.

Istniejący układ komunikacyjny miasta przejmuje ruch zewnętrzny (głównie w kierunku przejścia granicznego) i wewnętrzny ruch miejski. Miasto nie posiada wydzielonych obwodnic do przeprowadzenia ruchu zewnętrznego. Podstawowy układ komunikacyjny Bartoszyce tworzą ulice, które przejmują ruch z dróg krajowych i wojewódzkich, tj.: Warszawska, Bohaterów Warszawy, Gen. Bema, Kętrzyńska, Gdańska, Nowowiejskiego oraz ulice prowadzące ruch miejski 11 – go Listopada, Księcia Poniatowskiego, Paderewskiego, Marksa.

Stan dróg krajowych i wojewódzkich oceniany jest jako dobry i nie stanowi zagrożenia w ruchu drogowym. Natomiast odnosząc się do dróg publicznych gminnych 50% istniejącej sieci drogowej posiada stan nawierzchni oceniany jako dobry, 20% jako zły, a 30% jako bardzo zły, który wymaga remontu lub przebudowy. W okresie od 2005 roku do 2015 roku na terenie miasta około 25% dróg, stanowiących zasób gminy miejskiej, zostało poddanych przebudowie lub wykonany został remont nawierzchni.

W strukturze ciągów komunikacji kołowej w mieście, dominują drogi o nawierzchni twardej ulepszonej - bitumicznej, które stanowią 62% (28,8 km) ogólnej długości wszystkich dróg zlokalizowanych w granicach administracyjnych Bartoszyce. Drogi o nawierzchni betonowej stanowią 17% dróg w mieście, a drogi o nawierzchni z kostki prefabrykowanej, klinkierowej, kamiennej 16%. Resztę stanowią drogi o nawierzchni brukowej, tłuczniowej i gruntowej. W 2014 roku łączne środki przeznaczone na roboty drogowe wynosiły 3,023 mln zł.

Przestrzeń miasta jest wyraźnie podzielona przez dwie bariery - rzekę Łynę i tory kolejowe. Obecnie istnieje tylko jeden most drogowy, umożliwiający przekroczenie rzeki i przedostanie się z południowej do północnej części miasta. Jest to jeden z najpoważniejszych problemów miasta stanowiący barierę rozwojową, która rodzi wiele uciążliwości dla funkcjonowania wewnętrznego układu komunikacyjnego. Problem ten jest szczególnie poważny z uwagi na zlokalizowanie po północnej stronie rzeki dwóch instytucji zabezpieczających zdrowie i życie mieszkańców - Szpitala Powiatowego im. Jana Pawła II z oddziałem ratunkowym oraz Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej. Dodatkowo planowane jest także przeniesienie siedziby Komendy Powiatowej Policji do tej części miasta. Z uwagi na duże ograniczenia komunikacyjne między dwoma częściami miasta czas dojazdu do miejsca wystąpienia zdarzenia jest znacznie wydłużony i zagraża bezpośrednio porządkowi publicznemu oraz zdrowiu i życiu mieszkańców.

Z uwagi na brak obwodnicy miejskiej cały ruch tranzytowy przebiega przez centrum miasta, co generuje duże natężenie ruchu w mieście. Zjawisko to posiada szereg negatywnych efektów związanych m.in. z pogarszaniem jakości powietrza atmosferycznego, niszczeniem budynków (szczególnie zabytkowych zlokalizowanych w centrum miasta) oraz bezpieczeństwem ruchu drogowego. Odciążenie centralnej części miasta od nadmiernego ruchu samochodowego jest warunkiem koniecznym dla poprawy warunków życia zamieszkującej tam ludności. Budowa obwodnicy miasta oraz dodatkowej przeprawy mostowej przez rzekę w znacznym stopniu przyczynią się do ożywienia sfery społecznej i gospodarczej oraz wpłyną na polepszenie jakości przestrzeni miejskiej. Usprawnieniu ulegnie też komunikacja zbiorowa, która w chwili obecnej jest utrudniona. Zmiana systemu komunikacyjnego warunkuje powodzenie pozostałych zabiegów rewitalizacyjnych zaplanowanych do realizacji na wyznaczonym obszarze Bartoszyce.

Innym utrudnieniem komunikacyjnym przy obsłudze dzielnicy Zatorze jest jeden nienormatywny wiadukt, uniemożliwiający obsługę zakładów przemysłowych przez samochody wysokotonażowe.

Jednym z ważniejszych problemów dotyczących Starego Miasta jest problem parkowania samochodów osobowych. Rozwiązaniem tego problemu może być zachęcenie mieszkańców do korzystania z komunikacji rowerowej. Długość ścieżek rowerowych na terenie miasta Bartoszyce wynosi 4 440 m.b., co stanowi jedynie 10% długości dróg publicznych. Są to głównie drogi rowerowe w ciągu drogi krajowej oraz dróg wojewódzkich. Przez teren miasta przebiegają ścieżki o znaczeniu regionalnym. Ostatnią istotniejszą inwestycją z zakresu ścieżek rowerowych w mieście była budowa kilkukilometrowej, oznakowanej i wydzielonej z chodnika drogi rowerowej wzdłuż ul. Bema - Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo. Mimo wszystko wciąż istnieją duże potrzeby w tej sferze. Mała ilość ścieżek rowerowych

i niedostateczny ich stan obniża komfort życia mieszkańców i negatywnie wpływa na atrakcyjność miasta. W związku z powyższym istnieje konieczność rozbudowy infrastruktury tras rowerowych w mieście, szczególnie w miejscach o funkcjach rekreacyjnych i użyteczności publicznej, w powiązaniu z systemem ścieżek rowerowych w gminie.

Dużą szansą dla wzmocnienia atrakcyjności turystycznej miasta jest inwestycja budowy dróg rowerowych przebiegających w ramach szlaku Green Velo. Będzie to najdłuższa (ok. 1982 km), biegnąca przez 5 województw, polska droga rowerowa „Trasy Rowerowe Polski Wschodniej”, budowana w ramach działania V.2. Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej. Projektowana trasa przebiegać będzie przez takie miejscowości jak: Kępa Rybacka – Elbląg – Frombork – Bartoszyce – Węgorzewo – Suwałki – Białystok – Włodawa - Rzeszów – Łańcut – Sandomierz – Kielce - Gatniki.

Przez Bartoszyce przebiega linia kolejowa 38 kategorii drugorzędnej Korsze - Głomno - Kaliningrad, która w Korszach włącza się w linię pierwszorzędną Olsztyn - Korsze - Skandawa - Czerniachowsk lub Korsze – Ełk - Białystok. Do Bartoszyce doprowadzone są dwa rodzaje torów: normalny, przystosowany do kolei polskich, oraz szeroki przystosowany do kolei rosyjskich. W chwili obecnej, z uwagi na małą rentowność, Bartoszyce nie posiadają żadnych kolejowych połączeń osobowych. Tor normalny jak i szeroki posiadają bocznice kolejowe, które nie są w pełni wykorzystane. Tor szlakowy z uwagi na stan techniczny wymaga modernizacji i ograniczenia prędkości z uwagi na stan techniczny nawierzchni.

Przewozy na terenie Bartoszyce zapewniają PKS Bartoszyce oraz przewoźnicy prywatni. 85 % akcji PKS nabyła firma Mobilis Sp. z o.o. Spółka świadczy przewozy regionalne i okazjonalne osób, usługi Okręgowych Stacji Kontroli Pojazdów, naprawę i obsługę pojazdów, sprzedaż materiałów technicznych i paliw, demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz naprawę i legalizację tachografów. System komunikacji autobusowej w Bartoszycach oferuje połączenia z Warszawą, Gdańskiem, Olsztynem, Elblągiem, Braniewem, Giżyckiem, Kętrzynem, Biskupcem oraz Mrągowem. Dworzec autobusowy, znajdujący się przy placu Dworcowym, jest zaniedbany i wymaga modernizacji.

Za komunikację miejską w Bartoszycach odpowiedzialna jest firma Mobilis Sp. z o.o. Na terenie miasta znajduje się 31 przystanków miejskiej komunikacji zbiorowej, które obsługują 3 linie autobusowe. Na wszystkich trzech liniach kursują autobusy niskopodłogowe, przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych. Poza komunikacją miejską transport na terenie miasta zapewnia kilka korporacji taksówkarskich.

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Zaopatrzeniem ludności miasta w wodę zajmuje się Wodociągowo-Ciepłownicza Spółka z o.o. "COWIK". Łączna długość czynnej sieci wodociągowej w Bartoszycach wynosi 53,9 km. Długość sieci wodociągowej na 100 km² wynosi 490 km. Stopień zwodociągowania miasta kształtuje się na poziomie 100%. Miasto zaopatrywane jest w wodę z komunalnego ujęcia wody o dużej wydajności i całkowicie zaspokaja zapotrzebowanie na wodę mieszkańców miasta i pobliskich miejscowości.

Zużycie wody w ostatnich latach systematycznie spada. W porównaniu do 2007 roku odnotowano spadek ogólnego zużycia wody o 23%. Średnie zużycie wody na 1 mieszkańca Bartoszyce wynosiło w 2013 roku 41,4 m³ i również jest niższe od zużycia w 2007 roku. Średnie zużycie wody na jednego mieszkańca w mieście jest dużo niższe niż średnie zużycie w województwie warmińsko-mazurskim wynoszącym 84,2 m³. Niewielki udział w ogólnym zużyciu wody stanowi zużycie na cele przemysłowe.

Tabela 10 Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w Bartoszycach w latach 2007-2013

	Ogółem	Przemysł	udział przemysłu w zużyciu wody ogółem	zużycie wody na 1 mieszkańca
	[dam ³]	[dam ³]	[%]	[m ³]
2007	1326,4	79	6,0	52,7
2008	1280,2	89	7,0	51,2
2009	1163,3	90	7,7	46,8
2010	1143,9	76	6,6	45,7
2011	1055,6	63	6,0	42,5
2012	1037,0	54	5,2	42,0
2013	1015,5	51	5,0	41,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Bartoszyce położone są w zasięgu jednego z głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce GZWP 205 tzw. „Subzbiornik (Tr) Warmia” (pochodzące z poziomu trzecio- i czwartorzędowego). Wody te wymagają nieskomplikowanego uzdatniania (jedynie w celu usunięcia nadmiaru żelaza), ponieważ są one naturalnie chronione od powierzchni terenu. Na terenie miasta zaopatrzenie w wodę pitną opiera się zasadniczo na ujęciu miejskim przy ulicy Limanowskiego, które stanowi siedzibę Wodociągowo-Ciepłowniczej Sp. z o.o. „COWIK”. Strefa ochrony ujęć wody obejmuje teren ochrony bezpośredniej i złożona jest z 9 studni wierconych (nr 7, 8, 9A, 10, 10A, 11A, 12, 13, 14), stacji uzdatniania wody i zbiorników wody czystej. Według danych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bartoszycach na terenie miasta nie występowały problemy z utrzymaniem właściwych parametrów

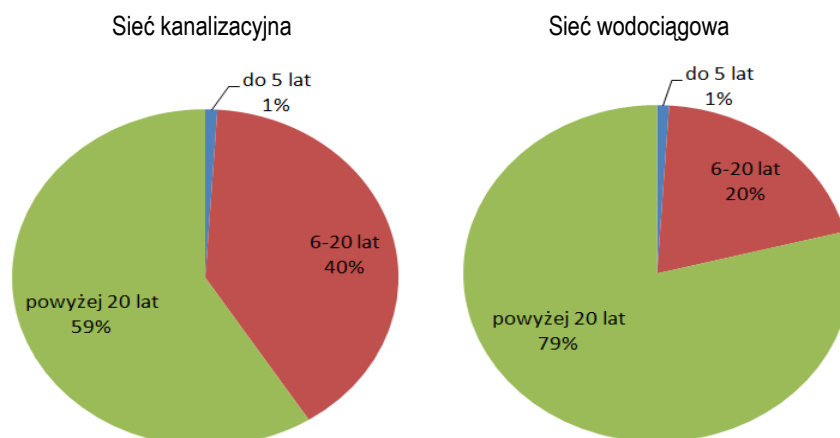
mikrobiologicznych wody. Ogólny stan wodociągu również oceniany jest jako dobry. Ujęcie wody posiada znaczne rezerwy wydajności. Gospodarka wodna nie stanowi bariery rozwojowej miasta.

Z sieci kanalizacji korzysta obecnie 99,9% mieszkańców. Łączna długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2013 roku wynosiła 50,9 km. Długość sieci kanalizacyjnej na 100 km² wynosi 465,5 km. Mieszkańcy, którzy nie mają nieruchomości podłączonych do sieci kanalizacyjnej (0,1%) stosują rozwiązania indywidualne: szczelne bezodpływowe zbiorniki na nieczystości płynne (11 sztuk) i stacje zlewne (1 sztuka). W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bartoszyce wskazuje się, że sieć kanalizacji sanitarnej wymaga modernizacji i rozbudowy.

Miasto posiada system kolektorów deszczowych odwadniających teren całego miasta, poza obszarem Starego Miasta, gdzie funkcjonuje w większości sieć ogólnospławna. Długość sieci deszczowej na terenie miasta wynosi 41,1 km. Sieć tylko częściowo jest wyposażona w separatory na wylotach sieci do odbiorników. Stąd system ten można określić jako nieprawidłowy. W perspektywie należy go usprawnić instalując na wylotach sieci do odbiorników urządzenia eliminujące zanieczyszczenia stałe (mineralne, organiczne, ropopochodne).

Ogólny stan sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oceniany jest jako dobry. Jednak pod względem okresu eksploatacji znaczny odsetek sieci jest użytkowany ponad 20 lat, co zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Wykres 5 Okres eksploatacji sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Bartoszycach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Bartoszyce

W Bartoszycach działa jedna oczyszczalnia ścieków, stosująca nowoczesną technologię oczyszczania ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów. 100% mieszkańców korzysta z oczyszczalni ścieków. Odbiornikiem ścieków jest rzeka Łyna. Oczyszczalnia ścieków w Bartoszycach ma przepustowość 6500m³/dobę.

Zaopatrzenie w ciepło

Na obszarze miasta Bartoszyce system ciepłowniczy zarządzany jest przez Wodociągowo-Ciepłowniczą Spółkę z o. o. „COWIK”. Spółka dysponuje główną kotłownią węglową, 3 lokalnymi ciepłowniami na paliwa gazowe (K-2 przy ul. Jagiellończyka 9, K-3 przy ul. Robotniczej 4, K-5 przy ul. Konopnickiej 1) oraz kotłowniami w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Hubalczyków 2, Wolskiego 5 i Wolskiego 7.

Długość sieci ciepłowniczej na terenie miasta Bartoszyce wynosi: ok. 14,7 km – sieć wysokoparametrowa oraz ok. 4,6 – sieć niskoparametrowa.

Główna węglowa kotłownia miejska wytwarza ciepło na potrzeby ciepłej wody użytkowej i centralnego ogrzewania. Łączna całkowita moc kotłowni wynosi ponad 28,86 MWt. Podstawowym paliwem do kotłów jest węgiel kamienny. Kotłownia jest wyposażona w zawirowywacze i baterie cyklonów za każdym kotłem.

Głównym źródłem zaopatrzenia w energię w Bartoszycach jest ciepło sieciowe (27,5%). Pozostałe źródła to paliwa węglowe (19,7%), energia elektryczna (19,1%), gaz ziemny (18,1%), drewno (10,1%), olej opałowy (4,5%) oraz propan – butan (1,1%). System ciepłowniczy oparty jest w większości na spalaniu węgla kamiennego, dlatego też faktyczny udział węgla w bilansie energetycznym miasta wynosi ok. 48%.

Miasto zaopatrywane jest w ciepło siecią cieplną kanałową i z rur preizolowanych. W celu wyeliminowania strat ciepła istniejąca sieć ciepłownicza kanałowa powinna być w perspektywie sukcesywnie wymieniona na sieć preizolowaną.

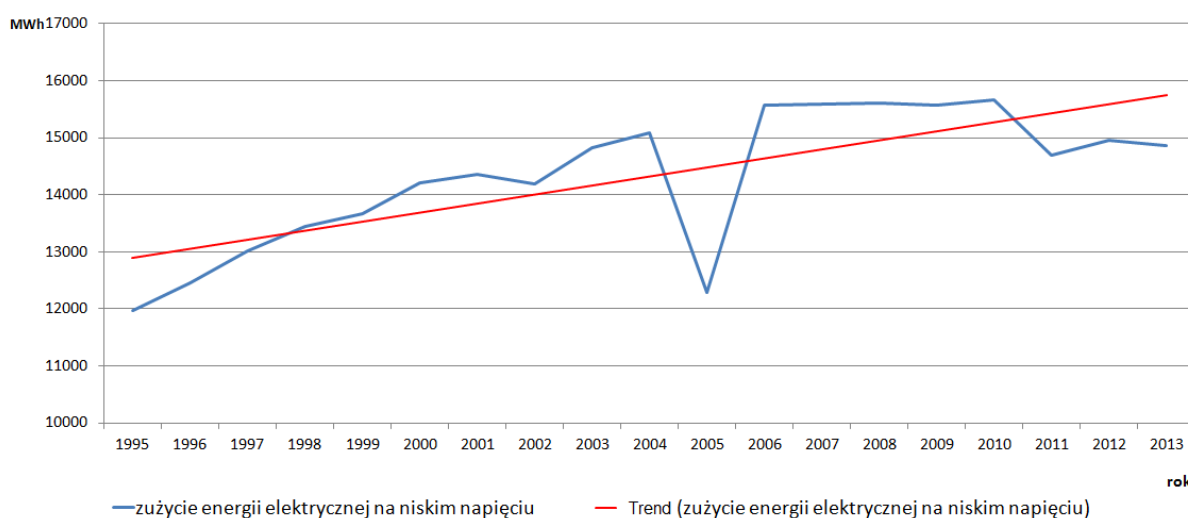
Zaopatrzenie w energię elektryczną

Zapotrzebowanie na energię elektryczną w Bartoszycach pokrywane jest z istniejącej stacji elektroenergetycznej 110/15 kV GPZ Bartoszyce i dalej poprzez układ sieci dystrybucyjnej SN 15 kV powiązanej z ww. stacją do lokalnych stacji transformatorowych 15/0,4 kV. Wymieniona stacja 110/15 kV zasilana jest z linii napowietrznych 110 kV w relacjach do GPZ Lidzbark Warmiński oraz GPZ Korsze.

Ze względu na konieczność stałego zwiększania bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej w regionie oraz stale rosnące zapotrzebowanie na moc i energię, niezbędna będzie w perspektywie najbliższych lat modernizacja istniejącej linii 110 kV relacji GP Z Lidzbark Warmiński - GPZ Bartoszyce oraz linii 110 kV relacji GPZ Bartoszyce - GPZ Korsze.

Wykres 6 Zużycie energii elektrycznej o niskim napięciu w Bartoszycach w latach 1995-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

W związku z koniecznością stworzenia przyjaznego środowiska do rozwoju miasta, na potrzeby rozbudowy ośrodków przedsiębiorczości, przemysłu, rozwoju usług turystycznych czy przetwórstwa rolno-spożywczego konieczne jest wybudowanie na terenie miasta nowych stacji 15/0,4 kV lub węzłów 15/15 kV wraz z wykonaniem powiązań funkcjonalnych z istniejącymi i projektowanymi liniami 15 kV.

Dodatkowo niezbędne są zabiegi modernizacyjne na terenie miasta Bartoszyce m.in. w zakresie wymiany awaryjnych odcinków kabli 15 kV i 0,4 kV - szczególnie starych kabli olejowych i kabli niesieciowanych jak również przebudowy/modernizacji istniejących gołych linii napowietrznych 15 kV.

Zaopatrzenie w gaz

Podmiotem odpowiedzialnym za rozprowadzanie gazu sieciowego w Bartoszycach jest Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Gdańsku Zakład w Olsztynie. Miasto zasilane

jest poprzez wykorzystanie dwóch stacji redukcyjnych średniego ciśnienia o przepustowości 1500 Nm³/h (Przy ul. Warszawskiej i ul. Paderewskiego) oraz jednej stacji redukcyjno-pomiarowej średniego ciśnienia przy ul. Pieniężnego o przepustowości 1250 Nm³/h. Sieć gazowa na terenie miasta Bartoszyce pracuje w układzie pierścieniowym.

W bezpośrednim sąsiedztwie granicy miasta zlokalizowany jest gazociąg wysokiego ciśnienia, stacja gazowa redukcyjno-pomiarowa wysokiego ciśnienia oraz stacja gazowa redukcyjno-pomiarowa średniego ciśnienia, których strefy kontrolowane i odległości bezpieczne mieszczą się w granicach administracyjnych miasta.

Długość czynnej sieci gazowej wynosi 59,2 km. W 2013 roku z instalacji gazowej korzystało 91,3% ludności. Na przestrzeni ostatnich lat odnotowuje się nieznaczny spadek ludności korzystającej z instalacji gazowej i zmniejszenie zużycia gazu. Wskaźnik dostępności sieci gazowej wynosi 532,5 km/100 km².

Obecnie około 80% powierzchni miasta objętych jest siecią gazową niskiego ciśnienia. W celu objęcia siecią gazową całego zainwestowania miasta należy m.in. zbudować kolejną stację redukcyjną oraz zrealizować sieć gazową niskiego ciśnienia na nowych terenach przeznaczonych pod zainwestowanie. Możliwość dostarczenia gazu do miasta są bardzo duże, natomiast problemem jest rozbudowa sieci gazowej niskiego i średniego ciśnienia.

Tabela 11 Gospodarka gazowa na terenie miasta Bartoszyce w 2007 i 2013 roku

L.p.	Wyszczególnienie	2007 rok	2013 rok	Zmiana w latach 2007-2013
1	Długość czynnej sieci ogółem [m]	56847	59224	4,18%
2	Odbiorcy gazu [gosp.]	5508	7249	31,61%
3	Ludność korzystająca z sieci gazowej [osoby]	23483	22387	-4,67%
4	Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem [gosp.]	1267	1459	15,15%
5	Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań [tys. m ³]	1258,6	1451,5	15,33%
6	Zużycie gazu [tys.m ³]	2725,30	2518,5	-7,59%
7	Zużycie gazu na 1 mieszkańca [m ³]	107,8	102,4	-5,01%
8	Gazowa sieć rozdzielcza na 100 km ² [km]	510,9	532,5	4,23%
9	Udział ludności korzystającej z sieci gazowej [%]	93,3	91,3	-2,14%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Gospodarka odpadami

Zadania gospodarki odpadami w mieście realizuje w głównej mierze Zakład Gospodarki Odpadami Spółka z o.o. z siedzibą w Bartoszycach, należący w 100% do miasta Bartoszyce. Na terenie gminy miejskiej Bartoszyce nie jest zlokalizowana żadna instalacja gospodarki

odpadami. System gospodarki odpadami w mieście funkcjonuje w oparciu o Zakład Zagospodarowania Odpadów Wysieka w gminie Bartoszyce, który znajduje się w odległości ok. 6 km od miasta. Zmieszane odpady komunalne oraz inne odpady przyjmowane na składowisku zgodnie z instrukcją eksploatacji składowiska są unieszkodliwiane poprzez składowanie. Oprócz miasta Bartoszyce składowisko w Wysiece obsługuje gminę wiejską Bartoszyce, Górowo Iławeckie (miejska i wiejska), miasto i gminę Sępopol, gminę Barczewo, gminę Dywity, Lidzbark Warmiński (miejska i wiejska), miasto i gminę Orneta. Obiekt spełnia wymogi środowiskowe i ma uregulowany stan formalno-prawny.

Na terenie miasta usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych świadczy osiem firm, posiadających zezwolenia na odbiór i transport odpadów.

Odpady komunalne na terenie gminy miejskiej Bartoszyce są zbierane w oparciu o system pojemnikowy. Na koniec 2014 roku 87,6% mieszkańców miasta zadeklarowało, że zbiera odpady w sposób selektywny. Pomimo regularnych akcji organizowanych przez Zakład Gospodarki Odpadami i Urząd Miasta Bartoszyce, mających na celu podnoszenie świadomości ekologicznej i promowanie selektywnej zbiórki odpadów, wciąż 12,4% mieszkańców Bartoszyce nie uczestniczy w selektywnym systemie zbiórki odpadów.

ZGO Sp. z o.o. w Bartoszycach realizuje politykę selektywnej zbiórki odpadów m.in. poprzez odbiór posegregowanych przez mieszkańców miasta odpadów takich jak papier, szkło, tworzywa sztuczne, a także prowadzenie punktu zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz prowadzenie zbiórki zużytych baterii na terenie całego miasta.

W ostatnich latach systematycznie zmniejsza się ilość zmieszanych odpadów komunalnych dzięki wprowadzeniu selektywnej zbiórki odpadów. Na terenie miejscowości Wysieka prowadzony jest Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, w którym mieszkańcy Bartoszyce mogą zostawić wytwarzane przez siebie, selektywnie zebrane odpady komunalne. PSZOK przyjmuje nieodpłatnie posegregowane odpady dostarczone wyłącznie od osób fizycznych z gminy miejskiej Bartoszyce.

Tabela 12 Gospodarka odpadami stałymi w Bartoszycach w 2007 i 2013 roku

L.p.	Wyszczególnienie	2007 rok	2013 rok	Zmiana w latach 2007-2013
Odpady komunalne – zmieszane odpady zebrane w ciągu roku:				
1	ogółem [t]	7397,30	6799,63	-8%
2	ogółem na 1 mieszkańca [kg]	292,6	276,4	-6%
3	z gospodarstw domowych [t]	7050,59	4298,83	-39%
4	odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	278,9	174,7	-37%
Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone z wyłączeniem odpadów komunalnych):				
6	odpady wytworzone w ciągu roku [tys. t]	7,4	5,9	-20%
7	poddane odzyskowi [tys. t]	7,0	5,4	-23%
8	unieszkodliwione [tys. t]	0,4	0,3	-25%
9	odpady składowane w % wytworzonych [tys. t]	5,4	5,1	6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Odpady niebezpieczne i problemowe takie jak odpady elektryczne i elektroniczne, meble wielkogabarytowe oraz baterie i akumulatory gromadzone są przez mieszkańców w wyznaczonym punkcie na terenie miasta lub samodzielnie dostarczane do punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Przeteterminowane leki gromadzone są w specjalnych pojemnikach ustawionych w aptekach.

2.3.7 Wody powierzchniowe

Miasto Bartoszyce leży w zlewisku Zalewu Wiślanego, w dorzeczu Pregoty, a dokładniej w zlewisku Łyny i jej dopływów. Wody powierzchniowe na obszarze Bartoszyca reprezentowane są przez rzekę Łynę i dwa jeziora znajdujące się w południowo-wschodniej części miasta.

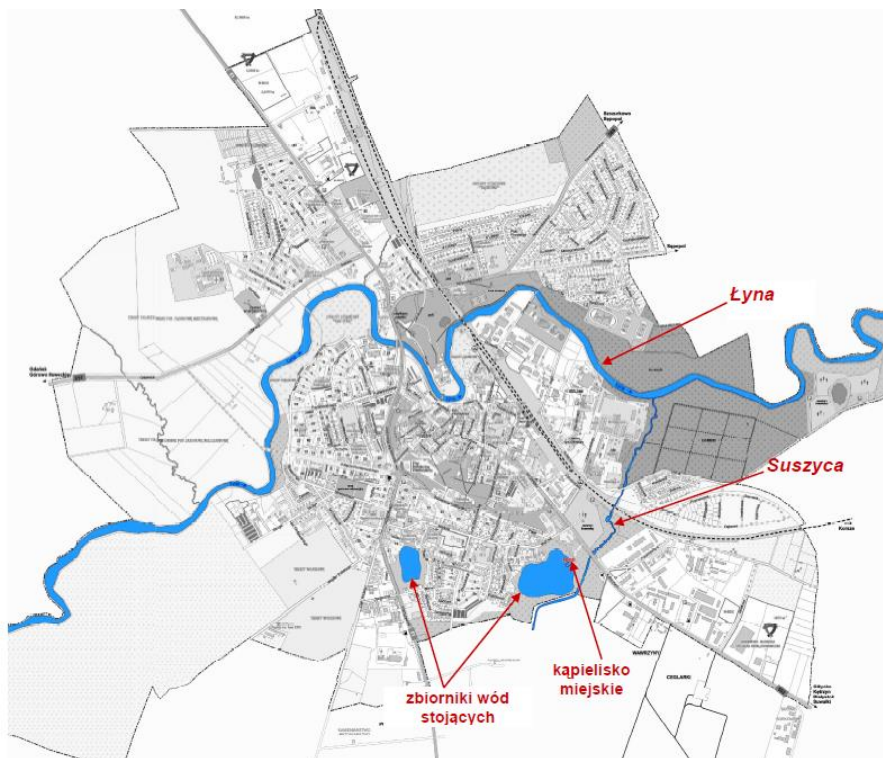
Rzeka Łyna jest rzeką II-rzędową o długości całkowitej 263,7 km i zalicza się do cieków podstawowych. W granicach miasta rzeka ma długość 9 438 m i zajmuje powierzchnię 41,41 ha, przepływa z zachodu na wschód, tworząc liczne meandry. Na terenie Bartoszyca Łyna posiada liczne dopływy, w tym największy z nich to rzeka Suszyca (dopływ prawobrzeżny).

Sieć hydrograficzną miasta uzupełniają dwa zbiorniki wód stojących:

- jezioro „Mleczarskie”, położone między ul. Marksa a Wawrzynami (przy ul. Kętrzyńskiej). Powstało ono w wyniku spiętrzenia wód rzeki Suszycy. Przy północno-wschodnim brzegu zbiornika usytuowane jest miejsce zwyczajowo przeznaczone do kąpiel. Kontrolę jakości wody pod względem przydatności do kąpiel prowadzi Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bartoszycach. Prowadzone badania wody potwierdzają jej przydatność do kąpiel.
- jezioro „Bartbetowskie”, mniejszy zbiornik położony pomiędzy ul. PCK i ul. Warszawską.

Rycina 9 Wody powierzchniowe na terenie miasta Bartoszyce

Źródło: Program ochrony środowiska dla Miasta Bartoszyce na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019

Na terenie miasta, w dolinie rzeki Łyny, występują tereny zagrożone powodzią i podtopieniami. Powodem tego są wezbrania rzeki i okresowe wylewanie z koryta, co skutkuje zalewaniem terenów tarasu zalewowego do wysokości około 40 m n.p.m.

Ocena stanu jednolitych części wód rzecznych badanych w 2013 roku, przeprowadzona przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, wskazuje zły stan rzeki Łyna w przekroju pomiarowo-kontrolnym powyższej Bartoszyce („Łyna od Pisy do granicy państwa”, punkt pomiarowo-kontrolny Łyna-Stopki). Poszczególne elementy zostały ocenione następująco:

- klasa elementów biologicznych – III klasa jakości wód,
- klasa elementów hydromorfologicznych – I klasa,
- klasa elementów fizykochemicznych – II klasa,
- stan/potencjał ekologiczny – umiarkowany,
- stan chemiczny – poniżej stanu dobrego,
- **stan w punkcie pomiarowo-kontrolnym w monitoringu obszarów chronionych (Łyna-Stopki) – zły,**
- **stan jednolitej części wód – zły.**

Stan jednolitej części wód „Łyna od Pisy do granicy państwa” oceniono jako zły. Stan ekologiczny określono jako umiarkowany z uwagi na elementy biologiczne – makrofity i makrobezkręgowce bentosowe. Stan chemiczny oceniono jako poniżej stanu dobrego ze względu na przekroczenie stężeń średniorocznych sumy benzoperylenu i indenopirenu. Nie były spełnione również wymagania dla obszarów chronionych.

Głównym punktowym ogniskiem zanieczyszczenia wód w Łynie są ścieki odprowadzane z oczyszczalni w Bartoszycach. Dziennie wprowadza ona ponad 3400 m³ oczyszczonych mechaniczno-biologicznie ścieków. Dodatkowo poważne zagrożenie dla jakości wód powierzchniowych w Bartoszycach stanowią nielegalnie odprowadzane nieoczyszczone ścieki sanitarne (np. przecieki z nieszczelnych szamb). Zawarte w ściekach związki biogenne, głównie azot i fosfor, zwiększają poziom eutrofizacji. Źródłem zanieczyszczeń są także spływy z terenów komunikacyjnych (zwłaszcza dróg), szczególnie podczas opadów atmosferycznych.

2.3.8 Powietrze atmosferyczne

Ogólna jakość powietrza atmosferycznego na terenie miasta oceniana jest jako dobra, jednak występuje kilka rodzajów źródeł emisji zanieczyszczeń wpływających na obniżenie jakości powietrza, a nawet występowanie przekroczeń w zakresie emisji zanieczyszczeń. Głównymi źródłami zanieczyszczeń na terenie miasta Bartoszyce są:

- emisja związana z energetycznym spalaniem paliw,
- emisja liniowa związana ze środkami transportu,

- emisja z procesów technologicznych w zakładach przemysłowych.

Emisja związana z energetycznym spalaniem paliw

Jest to główne źródło emitowania zanieczyszczeń do atmosfery w mieście, takich jak dwutlenek siarki, tlenki azotu, pył (w tym pył drobny), tlenek węgla. W mieście znajduje się kilkanaście kotłowni, głównie kotłowni grzewczych. Największy problem stanowi tzw. niska emisja związana ze spalaniem w przydomowych paleniskach. Spalanie w domowych piecach odpadów, w tym tworzyw sztucznych, gumy i tekstyliów w niedostatecznej temperaturze powoduje przedostawanie się do atmosfery pyłu zawieszonego, SO_2 , węglowodorów aromatycznych i innych szkodliwych dla zdrowia ludzi związków chemicznych. Problem ten dotyczy głównie sezonu grzewczego. Udział niskiej emisji w emisji ogółem wynosi 72,5%. Ocena roczna jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim za rok 2014 wykonana przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska wykazała, że teren miasta Bartoszyce został zaliczony do obszaru przekroczeń normatywnych stężeń zanieczyszczeń ze względu na oddziaływanie emisji związanej z indywidualnym ogrzewaniem budynków. Około 6% mieszkańców w mieście wciąż jest ogrzewanych przy wykorzystaniu pieców, głównie kaflowych, które charakteryzują się niską sprawnością energetyczną oraz dużą niewygodą w eksploatacji. Wpływ na jakość powietrza ma także emisja wysoka związana z działalnością ciepłowni węglowej COWIK, która stanowi 21% emisji. Należy zauważyć, że system ciepłowniczy na terenie miasta oparty jest w większości na spalaniu węgla kamiennego, dlatego też faktyczny udział węgla w bilansie energetycznym miasta wynosi ok. 48%. Stosowanie węgla kamiennego zamiast innych paliw taki jak drewno, gaz lub olej opałowy (zawierające minimalne ilości siarki i popiołu), wpływa na zwiększanie wartości stężenia dwutlenku siarki oraz pyłu zawieszonego.

Emisja liniowa związana ze środkami transportu

Na stan powietrza oddziałują także źródła komunikacyjne. Pomimo mniejszego wpływu na emisję zanieczyszczeń, niż jest to w przypadku emisji związanej ze spalaniem paliw, jest ona istotna ze względu na niskie źródło emisji, prowadzące do powstawania wysokich stężeń w strefie przebywania ludzi. Substancje emitowane z silników pojazdów wpływają na jakość powietrza, szczególnie w najbliższym otoczeniu dróg, a ich wpływ maleje wraz z odległością. Wysokie zanieczyszczenie powietrza substancjami pochodzącymi ze spalania paliw w silnikach pojazdów występuje na głównych skrzyżowaniach miasta oraz na ulicach o dużym natężeniu ruchu. Dotyczy to przede wszystkim najbliższego sąsiedztwa drogi krajowej nr 51, przebiegającej przez ścisłe centrum miasta. Głównym rodzajem zanieczyszczenia będącego skutkiem emisji liniowej jest dwutlenek węgla.

Tabela 13 Szacunkowa emisja substancji szkodliwych do atmosfery na terenie miasta Bartoszyce

Substancja	Jednostka	Rodzaj emisji			
		Niska	Wysoka	Liniowa	Razem
SO ₂	Mg/rok	106	66	2	174
NO _x	Mg/rok	32	52	36	121
CO	Mg/rok	606	130	105	840
pył	Mg/rok	208	43	2	253
B(a)P	Mg/rok	119	21	0	140
CO ₂	Mg/rok	20 760	27 482	16 471	64 713
Er	Mg/rok	1 850	535	166	2 552

Źródło: Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Bartoszyce

Emisja z procesów technologicznych w zakładach przemysłowych

Wpływ na zanieczyszczenie środowiska mają także zakłady działające na terenie miasta, które zaliczane są do punktowych źródeł emisji. Program ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego na lata 2012-2015 wskazuje 6 przedsiębiorstw, które stanowią główne źródła emisji z procesów technologicznych, z czego aż 5 znajduje się na terenie miasta Bartoszyce. Zostały one przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 14 Źródła emisji z procesów technologicznych na terenie miasta Bartoszyce

L.p.	Przedsiębiorstwo	Rodzaj zanieczyszczeń
1.	EL-CORN sp. z o.o. (elewator)	pył całkowity
2.	STALMOT sp. z o.o. (spawalnia, hartownia, wtryskarki)	NO ₂ , CO, aceton, stearyna, furan, akroteina
3.	Mazur Look International sp. z o.o. (tapicernia)	aceton, węglowodory alifatyczne
4.	PAGED S.A. (obróbka drewna)	pył całkowity, pył zawieszony
5.	CORAB sp. z o.o. (spawalnia, malarnia)	NO ₂ , CO, ozon, pyły, pyły MnO ₂ , cykloheksanon, węglowodory aromatyczne

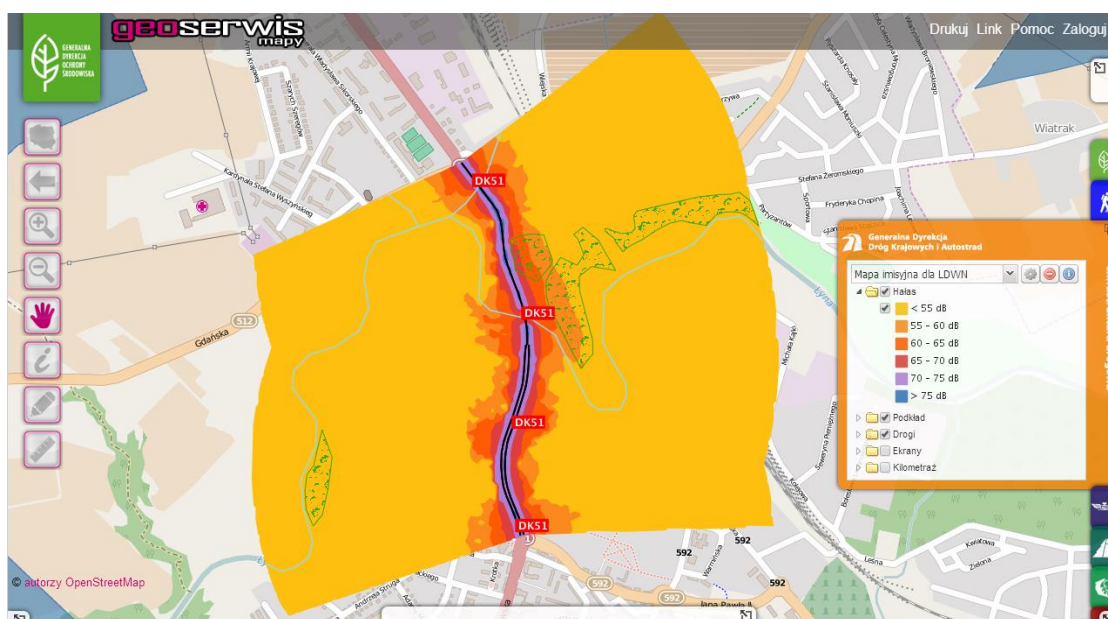
Źródło: Program ochrony środowiska dla powiatu Bartoszyckiego na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019

2.3.9 Hałas

Na terenie miasta Bartoszyce jednym z głównych źródeł uciążliwości jest hałas komunikacyjny, który jest najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym źródłem hałasu. Do tej pory nie były przeprowadzone badania dotyczące poziomu hałasu komunikacyjnego w mieście Bartoszyce, więc skalę zagrożenia można oszacować na podstawie natężenia ruchu. Problem ten głównie dotyczy obszarów leżących wzdłuż drogi krajowej nr 51. Hałas powodowany jest przez nadmierny ruch na tych ciągach, zwłaszcza samochodów ciężarowych oraz autobusów. Według danych udostępnionych przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad, droga krajowa nr 51 emituje hałas sięgający rzędu 70 - 75 dB (posłużono się wskaźnikiem LDWN – przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku). W mieście Bartoszyce w zależności od rodzaju terenu i odległości od drogi krajowej odnotowuje się przekroczenie dopuszczalnych norm wskaźnika hałasu LDWN, które zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku wynoszą 55 dB dla zabudowy jednorodzinnej i 60 dB dla zabudowy wielorodzinnej. Mapę zagrożenia hałasem na drodze krajowej nr 51 na terenie miasta Bartoszyce przedstawiono poniżej.

Rycina 10 Mapa imisji dla wskaźnika LDWN przy drodze krajowej DK 51 na terenie miasta Bartoszyce

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Droga krajowa przebiega przez znaczną część obszarów zagospodarowanych miasta, w tym przez jego centralną część. Problem narażenia na nadmierny hałas w tej części Bartoszyce możliwy jest do rozwiązania poprzez budowę obwodnicy miejskiej oraz drugiej przeprawy mostowej przez rzekę Łynę, co spowoduje wyprowadzenie ruchu tranzytowego z centrum miasta. Dzięki temu polepszy się w znacznym stopniu komfort życia mieszkańców. Pozytywny wpływ planowanej inwestycji przyczyni się również do ochrony zabytkowej części miasta.

Poza drogą krajową nr 51 natężenie ruchu jest średnie i małe, więc nie występuje tam problem nadmiernego zagrożenia hałasem.

Hałas przemysłowy na terenie Bartoszyce stanowi zagrożenie o charakterze lokalnym, występujące głównie na terenach sąsiadujących z zakładami produkcyjnymi. Zakłady takie w przypadku miasta są zlokalizowane w zasadzie poza terenami zabudowy mieszkaniowej i nie powodują uciążliwości hałasowej.

2.3.10 Identyfikacja problemów

1. Znaczne potrzeby remontowe dróg gminnych – 50% tych dróg posiada stan zły lub bardzo zły.
2. Niska jakość przestrzeni publicznych w mieście m.in. obszar starego miasta z bezpośrednim sąsiedztwem, plac Bohaterów Westerplatte z pobliskim parkiem, teren otaczający jezioro „Bartbetowskie”, las miejski.
3. Problemy komunikacyjne miasta będące jedną z głównych barier rozwojowych miasta – tylko jedna przeprawa mostowa przez rzekę Łynę oraz brak obwodnicy miasta, który wyprowadzałaby ruch tranzytowy poza ścisłe centrum miasta oraz obszary o funkcji mieszkaniowej.
4. Brak osobowych połączeń kolejowych.
5. Konieczna modernizacja dworca kolejowego.
6. Znaczna część sieci wodociągowej i kanalizacyjnej jest już eksploatowana ponad 20 lat, w związku z czym konieczne jest przeprowadzenie prac modernizacyjnych w celu zapewnienia odpowiedniej jakości gospodarki wodno-ściekowej w mieście.
7. Brak kanalizacji deszczowej na terenie zabytkowego centrum miasta.
8. Pogarszający się stan rzeki Łyny głównie poprzez ścieki komunalne, oraz spływy z terenów komunikacyjnych.

9. Występowanie terenów zagrożonych podtopieniami oraz erozją rzeczną w sąsiedztwie koryta rzeki Łyny, co stanowi ograniczenie w zagospodarowaniu przestrzennym miasta.
10. Duży udział niskiej emisji, która jest głównym czynnikiem pogarszającym jakość powietrza atmosferycznego w mieście.
11. Wymagana likwidacja przestarzałych kotłowni lokalnych, jak i indywidualnego ogrzewania piecami węglowymi, szczególnie na terenie centrum miasta.
12. Duże natężenie ruchu na drodze krajowej nr 51, przebiegającej przez centrum miasta, powodujące przekroczenie norm hałasu, emisję zanieczyszczeń do atmosfery, niszczenie zabytkowej tkanki miasta oraz zagrożenie bezpieczeństwa ruchu drogowego (w tym w szczególności dla pieszych).
13. Duży udział gruntów będących własnością miasta niezdatnych pod inwestycje.
14. Niewystarczająca ilość terenów pod budownictwo mieszkaniowe w mieście oraz inwestycje generujące nowe miejsca pracy.
15. Niska dynamika rozwoju budownictwa mieszkaniowego w porównaniu do innych miast.
16. Niewystarczająca ilość lokali socjalnych w mieszkaniowych zasobach miasta.
17. Przewaga budynków na terenie miasta wybudowanych przed 1944 rokiem o złym stanie technicznym i wymagających pilnych remontów.
18. W strukturze mieszkań przewaga lokali wybudowanych w latach 70-tych i 80-tych XX wieku w technologii tzw. "wielkiej płyty", charakteryzującej się niską jakością budownictwa.
19. Niedostateczny stan techniczny zabytkowych budynków użyteczności publicznej, zlokalizowanych głównie w ścisłym centrum miasta i będących charakterystycznymi elementami identyfikacji przestrzeni miejskiej.
20. Niedostateczne zagospodarowanie terenów zielonych, placów publicznych i terenów rekreacji związanej z osiedlami i zespołami zabudowy.

2.4 Obszar problemowy – gospodarka

2.4.1 Podmioty gospodarcze w Bartoszycach

Duże znaczenie dla tempa i rozwoju gospodarczego miasta mają podmioty gospodarcze prowadzące działalność na jego terenie, szczególnie te podmioty, które zatrudniają największą ilość pracowników.

Istotnym determinantem profilu gospodarczego miasta jest położenie wzdłuż jednego z istotniejszych szlaków komunikacyjnych regionu i kraju przy drodze krajowej nr 51, prowadzącej do przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkich (i dalej w kierunku Litwy, Łotwy, Estonii i krajów skandynawskich). Motorem wielu zdarzeń gospodarczych w Bartoszycach i najbliższej okolicy jest występowanie podstrefy Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (w południowo-wschodniej części miasta).

Istotnym czynnikiem sprzyjającym prowadzeniu działalności gospodarczej w Bartoszycach jest lokalizacja siedzib wszystkich niezbędnych urzędów i organów administracji publicznej. Przekłada się to korzystnie na sprawność i szybkość dokonywania niezbędnych formalności związanych z realizacją procesu inwestycyjnego. Najistotniejsze pod względem prowadzenia działalności gospodarczej placówki administracji to Urząd Miasta Bartoszyce, Oddział Celny, Agencja Celna, Sąd Rejonowy, Urząd Skarbowy, Starostwo Powiatowe. Dodatkowo pomoc w doborze odpowiednich pracowników oferuje Powiatowy Urząd Pracy.

Miasto Bartoszyce od wielu lat wyróżniane jest nagrodami za sprzyjanie inwestorom. Otrzymało już m.in.:

- Złotą Statuetkę w konkursie Gmina FAIR PLAY 2007-2011,
- Euro Certyfikat 2011,
- Tytuł Europejska Gmina, Europejskie Miasto województwa Warmińsko – Mazurskiego,
- Najwyższa Jakość Quality International 2010-2012,
- Perłę QI.

Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna

Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna to obszar 1057,4 ha gruntów przeznaczonych pod inwestycje gospodarcze. Obok dobrego uzbrojenia, korzystnego położenia, możliwości szerokiego wyboru, główną zachętą do inwestowania na tych terenach jest pomoc publiczna udzielana inwestorom. Przedsiębiorcy, którzy działają na terenie W-M

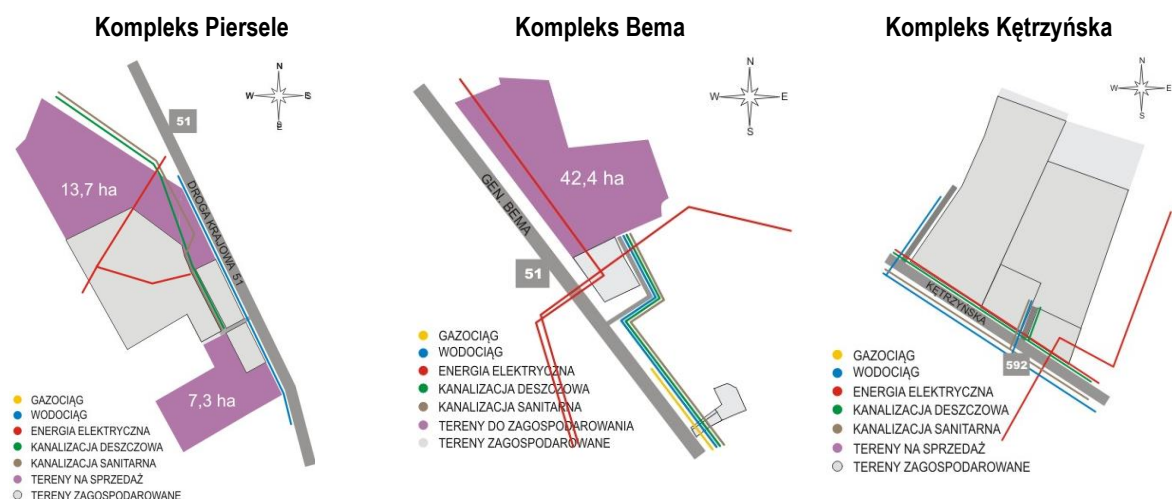
SSE, w ramach zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy mają prawo do korzystania z pomocy publicznej w postaci zwolnienia dochodu z podatku dochodowego.

Podstrefą Bartoszyce objęty jest obszar o powierzchni 96,4 ha, w którym do zagospodarowania pozostało 63,4 ha gruntów. W skład tej Podstrefy wchodzi trzy kompleksy:

- kompleks Piersele o powierzchni 36,1 ha – położony przy drodze krajowej nr 51, w sąsiedztwie Międzynarodowego Przejścia Granicznego Bezledy (kompleks leży poza granicami administracyjnymi Bartoszyca),
- kompleks Bema o powierzchni 50,0 ha – położony przy ul. Generała Bema stanowiącej odcinek drogi krajowej nr 51 i zarazem drogi wylotowej z Bartoszyca w kierunku Międzynarodowego przejścia Granicznego Bezledy,
- kompleks Kętrzyńska o powierzchni 10,3 ha – położony przy ul. Kętrzyńskiej, która jest drogą wylotową z Bartoszyca w kierunku Kętrzyna.

Na terenie Podstrefy Bartoszyce działają firmy takie jak: Nova Mazur Design Sp. z o.o. (meble), BRW SOFA (meble), W-M Glass Sp. z o.o. (wyroby ze szkła), AMK-WORKSTYLE KOZŁOWSCY Sp. J. (branża: odzież robocza i ochronna), MT-NORD- M. Girulski i T. Karnicki Sp. j. (wyroby z papieru i tektury), Corab (anteny satelitarne, fotowoltaika), Peak Packaging Poland Sp. z o.o. Firmy działające w obrębie Podstrefy Bartoszyce zatrudniają około 600 osób.

Rycina 11 Kompleksy WMSSE – Podstrefa Bartoszyce

Źródło: strona internetowa WMSSE <http://www.wmsse.com.pl/>

Do największych pracodawców należą firmy z branży meblarskiej (produkcja mebli drewnianych i tapicerowanych, szkła meblowego) oraz z branży odzieżowej. W Bartoszycach duże znaczenie ma również zatrudnienie w sektorze publicznym reprezentowanym przez administrację samorządową szczebla gminnego i powiatowego i podległych temu sektorowi licznych jednostkach budżetowych (swoją siedzibę posiadają tutaj władze miasta, gminy Bartoszyce oraz powiatu bartoszyckiego).

Tabela 15 Główni pracodawcy w Bartoszycach

Lp.	Nazwa firmy	Liczba zatrudnionych	Adres	Branża
1	BRW SOFA Sp. z o.o.	340	ul. Strefowa 2	produkcja mebli tapicerowanych
2	Nova Mazur Design Sp. z o.o.	275	ul. Inwestycyjna	produkcja mebli tapicerowanych
3	FM Bravo Sp. z o.o.	223	ul. Drzewna 1	produkcja mebli
4	W - M Glass Sp. z o.o.	178	ul. Kętrzyńska 53	produkcja szkła meblowego
5	Infinity Group Sp. z o.o.	151	Ul. Pieniężnego 10	produkcja odzieży
6	STALMOT & WOLMET S.A.	120	ul. Drzewna 5	produkcja okuć meblowych
7	MOBILIS Sp. z o.o.	110	ul. Kętrzyńska 64	usługi transportowe
8	COWiK Wodociągowo - Ciepłownicza Sp. z o.o.	92	ul. Limanowskiego 1	usługi komunalne
9	CORAB Sp. z o.o.	90	ul. Kętrzyńska 57	produkcja anten satelitarnych, systemów fotowoltaicznych
10	Get Fresh Cosmetics LTD Sp. z o.o.	od 60 do 120	ul. Pieniężnego 10	produkcja środków chemicznych
11	BARTKO Sp. z o.o.	85	gen. Józefa Bema 32	gospodarka komunalna
12	BART - DRUK Sp. z o.o.	81	ul. Kętrzyńska 41	produkcja opakowań, drukarnia
13	Paged - Sklejka S.A.	55	ul. 11-go Listopada 2	produkcja surowca do produkcji sklejek
14	"DELUX" Przewozy Turystyczno - Pasażerskie	50	ul. Karola Marksa 61	przewozy turystyczno-pasażerskie
15	Zakład Gospodarki Odpadami Sp. z o.o.	25	ul. Zbożowa 8	gospodarka komunalna
16	STANTEX	25	ul. Nad Łyną 15	produkcja odzieży
17	Peak Packaging Poland Sp. z o.o.	23 - 26	ul. Inwestycyjna 5	produkcja opakowań foliowych
18	AMK - Workstyle Kozłowski Sp.j.	23	ul. Karola Marksa 13	odzież ochronna, artykuły BHP
19	"Wawrzyn" Handlowo - Produkcyjna Spółdzielnia Pracy	23	ul. Kętrzyńska 35	produkcja wyrobów tartacznych
20	Mt - Nord - m. Girulski i T Karnicki	20	ul. Zakole 17	produkcja artykułów papierniczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Miasta Bartoszyce

Szansą dla rozwoju gospodarczego Bartoszyca jest zlokalizowanie na jego terenie firm z branży meblarskiej. Meblarstwo i przemysł drzewny jest określony jako jedna z inteligentnych specjalizacji regionu Warmii i Mazur, określonych w Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2025 roku. Firmy z branży meblarskiej należą do największych firm na terenie miasta, generujących największą liczbę miejsc pracy. Są to firmy takie jak BRW SOFA Sp. z o.o., Nova Mazur Design Sp. z o.o., FM Bravo Sp. z o.o., W - M Glass

Sp. z o.o., STALMOT & WOLMET S.A., Paged - Sklejka S.A., "Wawrzyn" Handlowo - Produkcyjna Spółdzielnia Pracy. Wymienione firmy zatrudniają łącznie ok. 1200 osób.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w Bartoszycach w 2013 roku działały 2 232 podmioty gospodarcze, odnotowując tym samym wzrost o 7% w stosunku do 2007 roku. Udział sektora prywatnego w ogólnej liczbie podmiotów wynosił 95,5%, co jest wartością typową dla miast o podobnej wielkości. W strukturze form organizacyjno-prawnych istniejących podmiotów gospodarczych dominowała działalność gospodarcza prowadzona przez osoby fizyczne. Na terenie miasta działalność prowadziły 22 spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego.

Tabela 16 Podmioty gospodarcze w mieście Bartoszyce w 2007 i 2013 roku.

Podmioty	2007 rok	2013 rok	Zmiana w latach 2007-2013
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych:			
Ogółem	2087	2232	7%
w tym sektor publiczny	87	100	15%
w tym sektor prywatny	2000	2132	7%
Podmioty gospodarki narodowej wg wybranych form prawnych:			
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1618	1599	-1%
Spółki handlowe	81	94	16%
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	18	22	22%
Spółdzielnie	10	10	0%
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	56	76	36%
Spółki cywilne	b.d.	172	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

W poniższej tabeli zamieszczono dane z zakresu liczby podmiotów gospodarczych w Bartoszycach według sekcji PKD. Na podstawie tego zestawienia stwierdza się, że w roku 2013 najwięcej podmiotów gospodarczych działało w sekcji związanej z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów. Zarejestrowano w niej 26% wszystkich podmiotów gospodarczych. Znaczna liczba podmiotów gospodarczych zajmowała się również budownictwem (10%), opieką zdrowotną i pomocą społeczną (9%), pozostałą działalnością usługową (9%), transportem i gospodarką magazynową (8%), działalnością związaną z obsługą rynku nieruchomości (8%). Najmniej zarejestrowanych jednostek gospodarczych zajmowało się wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę (1 podmiot) oraz górnictwem i wydobywaniem (1 podmiot).

Podobnie kształtowała się struktura działalności gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne. Wśród nich największy udział miał handel hurtowy, detaliczny i naprawa pojazdów (28%), budownictwo (13%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (11%) oraz transport i gospodarka magazynowa (10%).

Tabela 17 Podmioty gospodarki narodowej w Bartoszycach wg wybranych sekcji PKD w 2013 roku

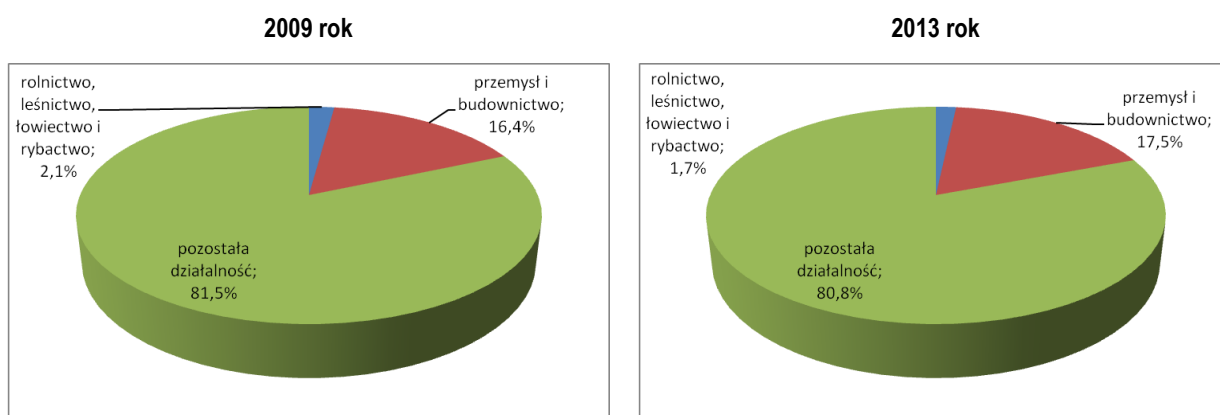
SEKCJA PKD 2007	OGÓLEM		OSOBY FIZYCZNE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ	
	Liczba podmiotów	Udział	Liczba podmiotów	Udział
A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	38	2%	28	2%
B Górnictwo i wydobywanie	1	0%	0	0%
C Przetwórstwo przemysłowe	155	7%	114	7%
D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	0%	0	0%
E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5	0%	0	0%
F Budownictwo	229	10%	212	13%
G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	579	26%	451	28%
H Transport i gospodarka magazynowa	172	8%	158	10%
I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	53	2%	39	2%
J Informacja i komunikacja	32	1%	28	2%
K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	104	5%	101	6%
L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	183	8%	10	1%
M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	119	5%	106	7%
N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	42	2%	35	2%
O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	19	1%	0	0%
P Edukacja	85	4%	32	2%
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	193	9%	171	11%
R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	31	1%	11	1%
S /T/ Pozostała działalność usługowa / Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby / Organizacje i zespoły eksterytorialne	191	9%	103	6%
U				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Zmiany struktury rodzajów działalności w Bartoszycach zaobserwować można analizując udział poszczególnych grup rodzajów działalności na przestrzeni kilku lat. W stosunku do 2009 roku zwiększył się udział działalności zajmujących się przemysłem i budownictwem (z 16,4% do 17,5%) kosztem udziału działalności z zakresu rolnictwa, leśnictwa, rybactwa oraz pozostałej działalności gospodarczej.

Wykres 7 **Struktura podmiotów gospodarki narodowej w Bartoszycach wg grup rodzajów działalności**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Na przestrzeni ostatnich lat zauważyć można poprawę wskaźników dotyczących podmiotów gospodarki narodowej w Bartoszycach. Wskaźnik określający liczbę podmiotów wpisanych do rejestru na 100 ludności wzrósł w stosunku do 2006 roku o 10% i wynosił 9,1. Większy wzrost odnotowano w przypadku wskaźnika liczby podmiotów na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym (13%), co spowodowane jest zmniejszającym się udziałami ludności w wieku produkcyjnym wśród mieszkańców miasta. Dużo mniejszym tempem wzrostu w analizowanych latach charakteryzuje się wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców. Oznacza to, że dynamika wzrostu liczby działalności prowadzonych przez osoby fizyczne jest dużo mniejsza niż ogólna dynamika wzrostu podmiotów. Co za tym idzie, odnotowuje się malejący udział osób fizycznych wśród podmiotów gospodarczych. Zauważyć przy tym należy, że to właśnie ich liczba i kondycja finansowa determinuje w dużej mierze wielkość liczebną sektora prywatnego.

Wspomniane wskaźniki dla miasta Bartoszyce są wyższe niż średnie dla województwa warmińsko-mazurskiego. Osiągają one jednak dużo niższy poziom niż przeciętne wskaźniki dla Polski.

Tabela 18 Podmioty gospodarki narodowej w Bartoszycach - wskaźniki

BARTOSZYCE							Warmińsko -mazurskie	POLSKA	
2007 rok	2008 rok	2009 rok	2010 rok	2011 rok	2012 rok	2013 rok	Zmiana w latach 2007- 2013	2013 rok	2013 rok
podmioty wpisane do rejestru na 100 ludności									
8,3	8,3	8,8	8,9	8,8	8,9	9,1	+10%	8,4	10,6
podmioty na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym									
12,4	12,5	13,2	13,4	13,3	13,6	14,0	+13%	13,1	16,7
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 ludności									
6,4	6,5	6,4	6,6	6,4	6,4	6,5	+2%	6,1	7,7
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym									
b.d.	b.d.	9,7	9,9	9,7	9,9	10,1	+4% (2009-2013)	9,4	12,1
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 100 mieszkańców									
0,22	0,23	0,25	0,26	0,27	0,29	0,31	+41%	0,34	0,32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

2.4.2 Zatrudnienie

Według dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2013 roku zasoby siły roboczej w Bartoszycach, mierzone liczbą pracujących osób, szacuje się na 5 366 osób, z czego 55,5% stanowiły kobiety. Należy zauważyć, że udział liczby kobiet w ogóle osób pracujących jest powyżej średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego (50,6%) i jednocześnie powyżej średniej dla kraju (49,7%).

Tak mierzone zasoby pracy stanowią 22% ogółu ludności i 32% ogółu ludności w wieku produkcyjnym. Zasoby pracy w Bartoszycach są niższe od średnich danych dla kraju, które wynoszą odpowiednio 23% w stosunku do ogółu ludności oraz 34% w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym. Wielkości te są jednak wyższe niż w regionie, gdzie wynoszą odpowiednio 19% w stosunku do ogółu ludności oraz 28,69% w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym.

Tabela 19 **Udział ludności pracującej w liczbie ludności ogółem oraz ludności w wieku produkcyjnym kraju, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Bartoszyce w 2013 r.**

	Bartoszyce	Warmińsko-mazurskie	Polska
Pracujący ogółem [osoby]	5 366	269 965	8 681 877
Udział kobiet w ogóle pracujących [%]	55,5%	50,6%	49,7%
Ludność [osoby]	24 527	1 446 915	38 495 659
Ludność w wieku produkcyjnym [osoby]	16 546	985 486	25 646 082
Pracujący w stosunku do ludności [%]	22%	19%	23%
Pracujący w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym [%]	32%	27%	34%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

W celu dokładniejszego przeanalizowania rozmiarów zatrudnienia w Bartoszycach posłużono się wskaźnikiem liczby osób pracujących na 1000 ludności i porównano jego wartości do innych jednostek – średniej dla kraju, województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu bartoszyckiego oraz 3 innych miast powiatowych o podobnej liczbie ludności (Kętrzyn, Szczytno i Działdowo). W 2013 roku Bartoszyce odznaczały się wskaźnikiem zatrudnienia na poziomie niższym niż średnia dla kraju. W mieście na każdy 1000 mieszkańców przypadało jedynie 219 osób pracujących, podczas gdy przeciętnie w Polsce było ich 226. Wskaźnik zatrudnienia w Bartoszycach kształtował się również na poziomie niższym niż przeciętnie w Szczytnie (264) i Działdowie (294). W 2013 roku w Bartoszycach wskaźnik był minimalnie wyższy niż w Kętrzynie, jednak zauważyć trzeba, że był to pierwszy taki rok. W poprzednich latach każdorazowo wskaźnik zatrudnienia w Kętrzynie był wyższy. Analizowany wskaźnik w Bartoszycach wykazywał tendencję malejącą w latach 2007-2012 (nieznaczny wzrost odnotowano jedynie w 2011 roku) i dopiero w 2013 roku nastąpił wyraźniejszy wzrost z 207 do 219.

Tabela 20 Współczynnik liczby osób pracujących na 1000 ludności w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku

	Pracujący na 1000 ludności						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Polska	220	226	223	223	224	223	226
Warmińsko-mazurskie	195	194	188	187	188	185	187
Powiat bartoszycki	139	136	138	136	137	135	138
Bartoszyce	219	215	212	211	212	207	219
Działdowo	295	305	296	283	298	291	294
Kętrzyn	252	242	218	219	223	219	217
Szczytno	246	256	252	252	245	251	264

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

2.4.3 Turystyka

Głównym czynnikiem dla rozwoju turystyki w mieście Bartoszyce jest jego przygraniczne położenie. Szczególnie istotne w tym kontekście jest wprowadzenie małego ruchu granicznego. Wprowadzone regulacje pozwalają na wielokrotne przekraczanie granicy między Rzeczpospolitą Polską a Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej (czyli granicy zewnętrznej UE) przez mieszkańców strefy przygranicznej Polski i Obwodu Kaliningradzkiego na podstawie zezwoleń. Mały ruch graniczny, który zdecydowanie ułatwił przekraczanie granicy, powinien być odpowiednio wykorzystany poprzez stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, szczególnie dla mieszkańców Obwodu Kaliningradzkiego.

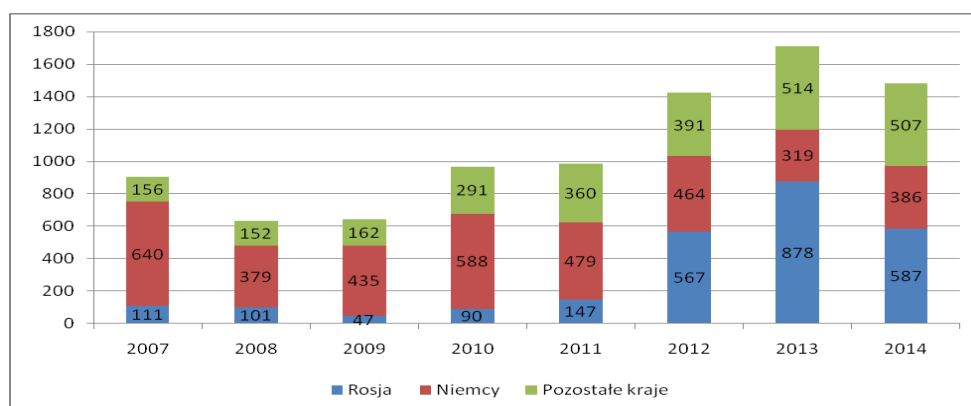
Wpływ wprowadzenia małego ruchu granicznego jest wyraźnie widoczny w zmieniającej się strukturze turystów odwiedzających Bartoszyce. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego ogólna liczba turystów odwiedzających Bartoszyce zwiększyła się o 70%, z czego liczba turystów zagranicznych zwiększyła się aż o 63% w zaledwie 8-letnim okresie czasu. Przełomowym rokiem był 2012, w którym liczba turystów zwiększyła się o prawie połowę w stosunku do roku poprzedniego. Niepokojącym jest spadek w stosunku do roku poprzedzającego turystów z Polski w 2013 roku oraz turystów zagranicznych w 2014 roku. Stan ten może sugerować niedostateczną bazę infrastruktury turystycznej oferowaną w Bartoszycach.

Tabela 21 **Struktura ruchu turystycznego w Bartoszycach w latach 2007-2014**

ROK	turyści korzystający z noclegów			udzielone noclegi		
	razem	Polacy	turyści zagraniczni	razem	Polakom	turystom zagranicznym
2007	3598	2688	910	6254	4553	1701
2008	3877	3245	632	5657	4459	1198
2009	4169	3525	644	6786	5747	1039
2010	5045	4076	969	9060	6979	2081
2011	6149	5163	986	10612	8944	1668
2012	6397	4975	1422	10973	8436	2537
2013	5892	4181	1711	9045	6316	2729
2014	6105	4625	1480	10770	8358	2412
ZMIANA	70%	72%	63%	72%	84%	42%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Struktura turystów zagranicznych prezentuje duży wzrost zainteresowania turystów z Rosji w 2012 roku (567 turystów w 2012 roku w stosunku do 147 w 2011 roku). Ich liczba rosła do 2013 roku wraz z równoczesnym spadkiem liczby turystów z Niemiec. W 2014 roku wystąpił pierwszy od 2008 roku spadek liczby turystów zagranicznych, w tym również spadek liczby turystów z Rosji.

Wykres 8 **Struktura turystów zagranicznych odwiedzających Bartoszyce w latach 2007-2014**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

W Bartoszycach baza hotelowa składa się z 8 obiektów oferujących 223 miejsca noclegowe w 102 pokojach. Jedynym obiektem posiadającym w swojej ofercie zaplecze sportowo-rekreacyjne jest Hotel Bartis *** (basen zamknięty, siłownia, sauna, zabiegi SPA). Obiekt ten posiada również 3 sale konferencyjne.

Tabela 22 Baza noclegowa w Bartoszycach

Nazwa	Ilość miejsc noclegowych	Liczba pokoi
Stacja Paliw: Motel "Milo", ul. Bema 5	14	9
Stacja Paliw: Motelik przy Rafinerii Gdańskiej, ul. Warszawska 22	16	6
Hotelik "LUX", ul. Boh. Warszawy 37	12	6
Hotelik "Wikola", ul. Nowowiejskiego 37	20	10
Mini Hotelik "Spichlerz", ul. Strzeleckiego 2	13	4
"Hotel przy Stodole", ul. Bema 11	36	14
Hotel "Bartis", Pl. Konstytucji 3 Maja 5	100	46
Hotel "Astra", ul. Kowali 2	12	7
RAZEM	223	102

Źródło: Informacje przekazane przez Urząd Miasta Bartoszyce

W przypadku turystyki jednym z elementów, który decyduje o atrakcyjności regionu jest baza noclegowa i towarzysząca jej infrastruktura. Miasto Bartoszyce oraz jego okolice charakteryzują się dużą atrakcyjnością dla rozwoju turystyki, głównie ze względu na przygraniczne położenie, jednakże potencjał ten nie jest obecnie w pełni wykorzystywany. Słabo rozbudowana baza noclegowa i gastronomiczna nie przyciąga turystów. Działania w tym zakresie zmierzać powinny do rozbudowy bazy turystycznej (hotele, motele, pensjonaty) o odpowiednim standardzie wraz z infrastrukturą towarzyszącą (gastronomia, urządzenia rekreacyjne, parkingi) oraz adaptacji i modernizacji istniejących obiektów w celu podniesienia ich standardu. Polityka w zakresie podnoszenia atrakcyjności miasta dotyczyć powinna również już istniejących terenów rekreacyjnych poprzez ich porządkowanie, poszerzanie programu użytkowego, podnoszenie estetyki. Działania te dotyczyć powinny głównie: lasu komunalnego, jeziora przy ul. Kętrzyńskiej oraz placu Bohaterów Westerplatte. Rozwój turystyki w przyszłości powinien bazować na wykorzystaniu istniejących walorów: kulturowych, rzeki Łyny oraz położenia przygranicznego. Bliskie sąsiedztwo przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkim w Bezledach daje możliwość

wykorzystania położenia do rozwoju turystyki transgranicznej, głównie współpracy z Bagrationowskim i Pionierskim.

Słabo rozwinięta infrastruktura noclegowa jest czynnikiem hamującym rozwój turystyczny miasta. W mieście powinno dążyć się do rozbudowy bazy hotelowej o odpowiednim standardzie wraz z infrastrukturą towarzyszącą (urządzenia rekreacyjne, sale konferencyjne, gastronomia). Pozytywny wpływ miałyby również modernizacja istniejących obiektów w celu podniesienia ich standardu. Jak wskazują wyżej przedstawione dane, baza turystyczna w Bartoszycach rozwija się znacznie wolniej niż wzrost liczby turystów odwiedzających miasto.

Konieczne jest również wypracowanie spójnej koncepcji promocji turystycznej miasta w oparciu o jego najatrakcyjniejsze walory, tj. rzeka Łyna, organizowane imprezy kulturalne oraz położenie przygraniczne. Bliskie sąsiedztwo przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkim w Bezledach daje możliwość wykorzystania położenia do rozwoju turystyki transgranicznej.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Bartoszyce wskazuje się następujące pożądane kierunki rozwoju turystyki:

- wykorzystanie rzeki Łyny dla potrzeb turystyki kwalifikowanej - kajakowej - wiązać się z tym będzie lokalizacja stacji wodnej nad rz. Łyną;
- zagospodarowanie dla potrzeb rekreacji przyrodnej terenów nad zbiornikiem powstałym w wyniku spiętrzenia rzeki Łyny;
- urządzenie ciągów spacerowych wzdłuż dostępnych brzegów rzeki Łyny;
- dalsza rewitalizacja Parku Elizabeth.

2.4.4 Identyfikacja problemów

1. Niedostateczna liczba miejsc pracy w stosunku do zasobów siły roboczej.
2. Mała liczba dużych firm zatrudniających powyżej 250 pracowników.
3. Niski poziom innowacyjności gospodarki.
4. Niska dynamika wzrostu liczby działalności gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne.
5. Problemy komunikacyjne miasta, tylko jedna przeprawa mostowa) są czynnikiem ograniczającym lokowanie się podmiotów gospodarczych na terenie miasta.

6. Peryferyjna lokalizacja geograficzna miasta na mapie Polski i regionu wpływa niekorzystnie na atrakcyjność inwestycyjną miasta.
7. Niewystarczająca liczba miejsc pracy jest przyczyną migracji zarobkowej ludności do innych, konkurencyjnych ośrodków miejskich.
8. Złe powiązanie komunikacyjne zakładów z pozostałą częścią miasta.
9. Niewystarczająca promocja gospodarcza i turystyczna miasta.
10. Dominujący udział w strukturze gospodarki małych firm z branży handlowej i napraw, które charakteryzują się dużą sezonowością.
11. Brak działań mających na celu opracowanie i promocję lokalnych produktów miasta oraz brak spójnej koncepcji promocji turystycznej miasta w oparciu o walory przyrodnicze i przygraniczne położenie.
12. Słabo rozwinięta infrastruktura hotelowa wraz z infrastrukturą towarzyszącą (gastronomia, powierzchnia szkoleniowo-konferencyjna, obiekty sportowo-rekreacyjne) oraz niedostatecznie wykorzystany potencjał turystyczny miasta.

2.5 Obszar problemowy – sfera społeczna

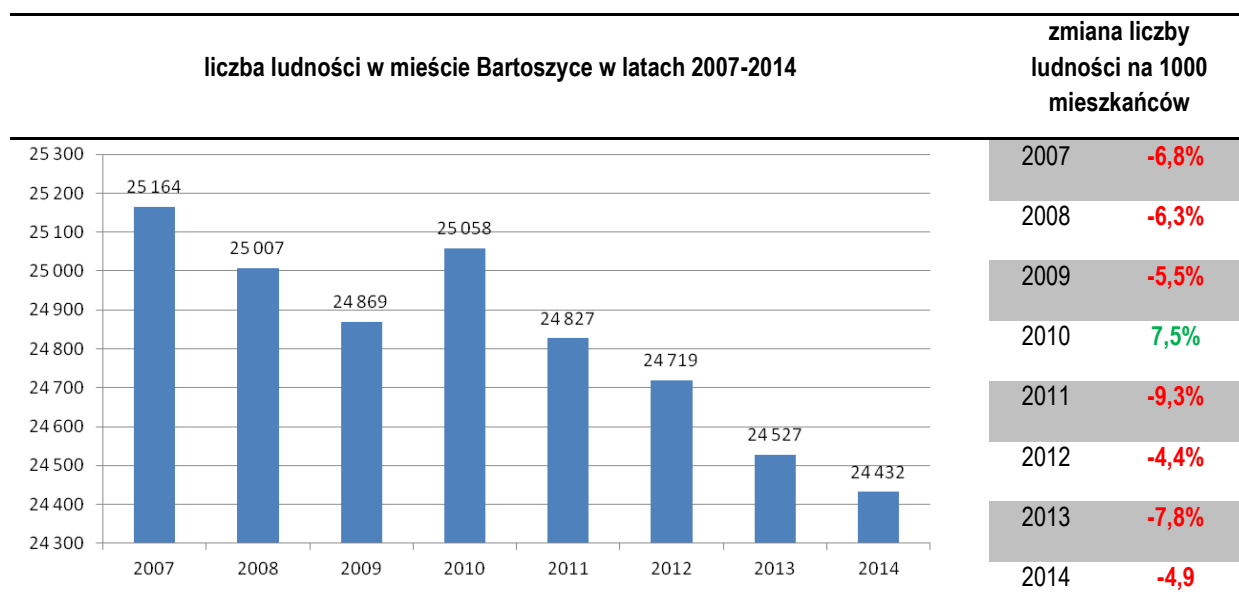
2.5.1 Struktura demograficzna

Według stanu w dniu 31.XII.2014 r. miasto Bartoszyce liczyło 24 432 mieszkańców, w tym 12 857 kobiet i 11 575 mężczyzn. Wskaźnik feminizacji wynosi więc 111 i jest wyższy niż wskaźnik charakterystyczny dla województwa warmińsko-mazurskiego (104) i całego kraju (107). Gęstość zaludnienia wynosi 2 072 mieszkańców na 1 km².

Bartoszyce są największym miastem powiatu bartoszyckiego. Mieszkańcy miasta stanowią 41% ludności zamieszkałej w powiecie.

Na przestrzeni lat 2007-2014 liczba mieszkańców Bartoszyca wykazuje tendencję spadkową. Największy spadek ludności nastąpił w 2011 roku, bo aż o 9,3% w stosunku do 2010 roku. Na przestrzeni lat 2007-2014 wystąpił tylko jeden wzrost liczby ludności w 2010 roku. W ciągu 7 lat od 2007-2014 roku liczba ludności w zmniejszyła się o 3%. Przyczynę należy upatrywać głównie w migracji zarobkowej młodych ludzi oraz niskim przyroście naturalnym. Na poniższych wykresie zaprezentowano tendencje liczby ludności Bartoszyca w latach 2007-2014.

Wykres 9 **Zmiana liczby ludności w Bartoszycach w latach 2007-2014**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

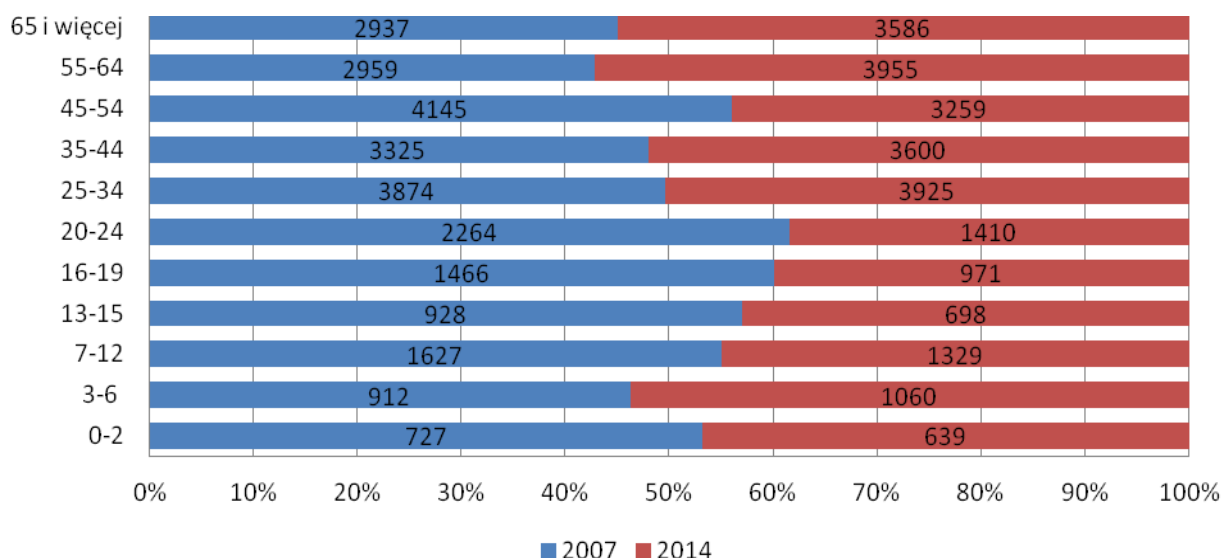
Analiza ludności Bartoszyce według określonych grup wiekowych w 2014 roku w porównaniu z 2007 rokiem pokazuje pewne niepokojące tendencje. Najliczniejszą grupę stanowi ludność w wieku 55 do 64 lat czyli w końcowym etapie wieku produkcyjnego. Jej liczba zwiększyła się o 25% w porównaniu z 2007 rokiem. Oznacza to, że już w niedługim czasie bardzo duża grupa mieszkańców miasta osiągnie wiek poprodukcyjny i przestanie być aktywna zawodowo.

Znaczący wzrost liczby ludności nastąpił również wśród mieszkańców najstarszej grupy wiekowej 65 lat i więcej (wiek emerytalny). Ich liczba wzrosła o 21% z poziomu 2 937 osób do poziomu 3 586.

W porównaniu z 2007 rokiem zauważyć można również pewne zmiany charakteryzujące najmłodszą grupę wiekową, czyli mieszkańców miasta do 19 roku życia, która reprezentuje mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. W 2007 roku była to grupa 5 660 osób, w 2014 już tylko 4 697 osób tj. 17% mniej.

Porównanie ludności Bartoszyce wg poszczególnych grup wieku w 2007 roku i 2014 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 10 Ludność Bartoszyce wg grup wieku w 2007 i 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Tak przedstawiające się zmiany struktury wieku oznaczają konieczność zmiany profilu świadczonych usług w mieście. Coraz mniejsze zapotrzebowanie na usługi edukacyjne kierowane do najmłodszej grupy osób będzie musiało zostać zastąpione usługami opiekuńczymi i z zakresu ochrony zdrowia dla osób w podeszłym wieku.

Zmiany w strukturze ekonomicznych grup ludności w latach 2007-2014 w Bartoszycach również odzwierciedlają bardzo niekorzystną sytuację demograficzną miasta. Z roku na rok stale maleje udział osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz bardzo dynamicznie rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym.

Ludność w wieku produkcyjnym stanowi większość populacji miasta (63,7%). Oznacza to, że obecnie w mieście istnieje duży potencjał zawodowy mieszkańców. Problemem jest jednak bardzo niski poziom wykorzystania istniejących zasobów siły roboczej. W 2013² roku jedynie 33,8% ludności w wieku produkcyjnym posiadało zatrudnienie.

Tendencje demograficzne mające wpływ na procesy gospodarcze miasta zbadano również za pomocą wskaźników obciążenia demograficznego. W Bartoszycach wszystkie trzy wskaźniki odnotowują coraz gorsze wartości na przestrzeni lat 2007-2014. W 2014 roku kształtowały się następująco:

- na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 56,9 osób w wieku nieprodukcyjnym,
- na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypada 111,9 osób w wieku poprodukcyjnym,
- na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 30,1 osób w wieku poprodukcyjnym.

Tak niekorzystne wskaźniki przekładają się na duże obciążenie osób pracujących osobami niepracującymi. Co za tym idzie, z uwagi na małą liczbę osób płacących podatki i dużą liczbę osób korzystających ze świadczeń ochrony zdrowia lub pomocy społecznej, wpływa to negatywnie na kondycję finansów samorządu.

² Udział ludności pracującej w ogóle ludności w wieku produkcyjnym został podany w 2013 roku z powodu braku danych na dzień sporządzania diagnozy dotyczących liczby zatrudnionych w 2014 roku.

Tabela 23 **Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku oraz wskaźniki obciążenia demograficznego w Bartoszycach w latach 2007-2014**

ROK	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem			Wskaźniki obciążenia demograficznego		
	w wieku przedprodukcyjnym [%]	w wieku produkcyjnym [%]	w wieku poprodukcyjnym [%]	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
2007	19,4	66,8	13,8	49,7	71,3	20,7
2008	19,1	66,5	14,4	50,4	75,2	21,6
2009	18,8	66,3	14,9	50,8	79,1	22,4
2010	17,9	66,5	15,7	50,4	87,7	23,5
2011	17,5	66,0	16,4	51,5	93,7	24,9
2012	17,4	65,3	17,3	53,1	99,5	26,5
2013	17,2	64,6	18,2	54,9	105,8	28,2
2014	17,1	63,7	19,2	56,9	111,9	30,1
Zmiana w latach 2007-2013	-12%	-5%	39%	14%	57%	45%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

2.5.2 Ruch naturalny i wędrownkowy

Wpływ na sytuację demograficzną miasta Bartoszyce ma niewątpliwie niski wskaźnik przyrostu naturalnego oraz ujemne saldo migracji. Obydwa te czynniki dają ujemne wartości salda rzeczywistego, a co za tym idzie spadek liczby ludności miasta.

W latach 2007-2009 w mieście odnotowano rosnącą liczbę urodzeń. W kolejnych latach do 2014 roku występuje już spadkowa tendencja urodzeń (z wyjątkiem 2013 roku, kiedy liczba urodzeń nieznacznie wzrosła w stosunku do roku poprzedniego). Na zmniejszającą się liczbę urodzeń wpływ ma między innymi stale malejąca liczba zawieranych małżeństw. Liczba urodzeń w zestawieniu z liczbą zgonów, która kształtuje się różnie w analizowanych latach, daje dodatnie wartości przyrostu naturalnego w latach 2007-2010 i później ujemne wartości w latach 2011-2014. Należy zauważyć, że osiągnięte w Bartoszycach wskaźniki dotyczące liczby małżeństw, liczby urodzeń i przyrostu naturalnego na 1000 ludności są mniej korzystne niż w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski, co jest przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 24 Ruch naturalny ludności w Bartoszycach w latach 2007-2014 na tle Polski i województwa warmińsko-mazurskiego

Rok	Małżeństwa zawarte	Małżeństwa na 1000 ludności	Urodzenia żywe	Urodzenia żywe na 1000 ludności	Zgony ogółem	Zgony na 1000 ludności	Przyrost naturalny	Przyrost naturalny na 1000 ludności
BARTOSZYCE								
2007	156	6,1	248	9,8	219	8,63	29	1,1
2008	161	6,4	271	10,7	230	9,11	41	1,6
2009	179	7,1	283	11,3	242	9,66	41	1,6
2010	150	6,0	231	9,2	213	8,46	18	0,7
2011	119	4,8	217	8,7	228	9,13	-11	-0,4
2012	121	4,9	199	8,0	208	8,40	-9	-0,4
2013	117	4,8	207	8,4	275	11,18	-68	-2,8
2014	115	4,7	181	7,4	219	8,94	-38	-1,6
WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE								
2014	-	4,8	-	9,7	-	9,06	-	0,6
POLSKA								
2014	-	4,9	-	9,7	-	9,78	-	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

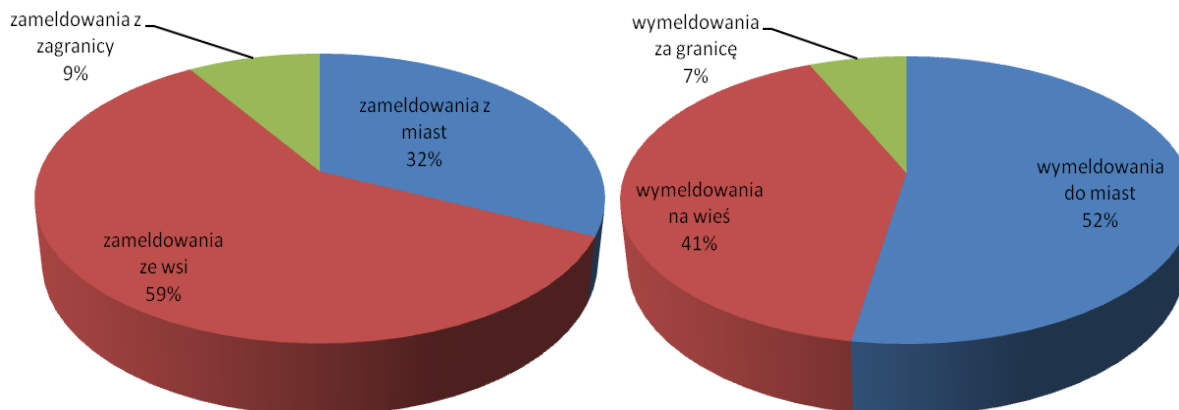
Drugim czynnikiem decydującym o wzroście lub spadku liczby ludności jest ruch migracyjny. W każdym roku spośród analizowanych lat liczba wymeldowań przewyższała liczbę zameldowań do miasta, dając ujemną wartość salda migracji. W 2011 roku wystąpił największy odpływ ludności poza granice miasta, przez co liczba ludności zmniejszyła się o 220 osób. W sumie w ciągu 8-letniego okresu czasu (lata 2007-2014) w Bartoszycach zameldowało się 2 165 osób i wymeldowało 3 521 osób. Spowodowało to ogólny spadek liczby ludności z powodu migracji na poziomie 1 356 osób.

Tabela 25 **Migracje w Bartoszycach w latach 2007-2014**

	zameldowania	wymeldowania	saldo migracji
2007	334	507	-173
2008	228	447	-219
2009	246	446	-200
2010	268	434	-166
2011	256	476	-220
2012	290	425	-135
2013	295	447	-152
2014	248	339	-91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Przedstawiona poniżej struktura migracji pokazuje główne kierunki ruchu wędrownego w Bartoszycach. W latach 2007-2014 większość osób, które zameldowały się w Bartoszycach zamieszkiwały wcześniej obszary wiejskie (59% zameldowań). Z kolei wśród wymeldowań przeważają wymeldowania do innych miast. Powodem tego stanu rzeczy może być fakt, że Bartoszyce są największym miastem w powiecie bartoszyckim, co przyciąga mieszkańców terenów wiejskich w powiecie. Z drugiej strony problemy społeczno-gospodarcze, z jakimi boryka się miasto, głównie problem bardzo wysokiego bezrobocia, skłania mieszkańców Bartoszyc do przeprowadzki do innych bardziej atrakcyjnych ośrodków miejskich. W strukturze migracji najmniej było zameldowań i wymeldowań poza granice państwa (ich udział to odpowiednio 9% i 7%).

Wykres 11 Struktura migracji według kierunków w latach 2007-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

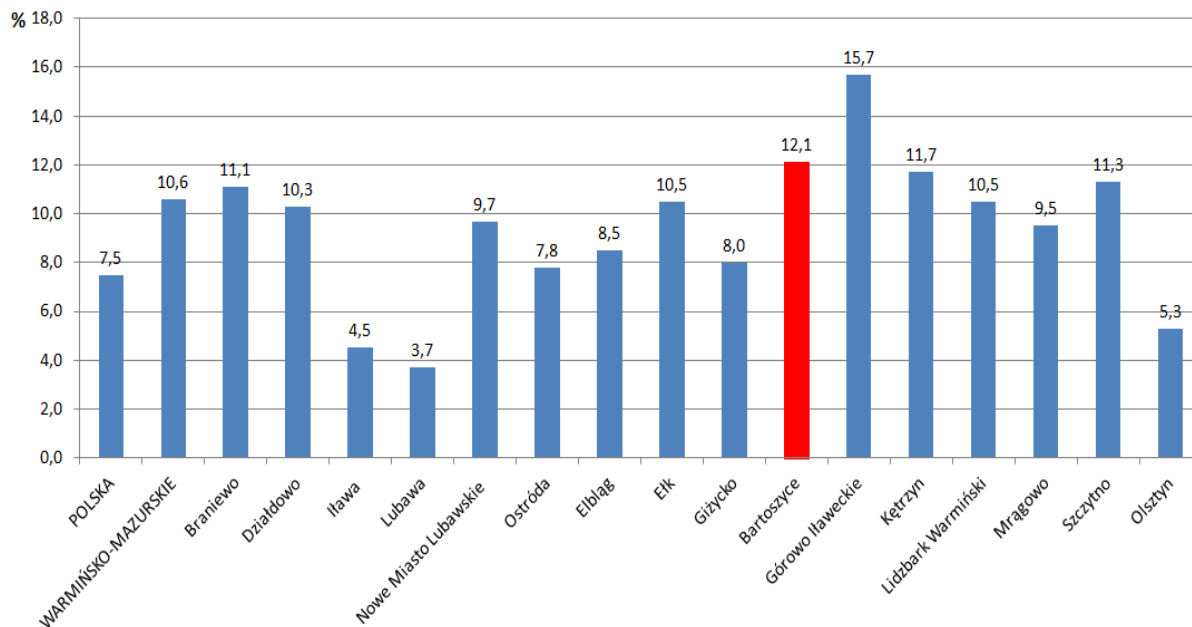
2.5.3 Bezrobocie

Zjawisko bezrobocia jest jednym z głównych problemów społeczno-gospodarczych miasta Bartoszyce i powiatu bartoszyckiego. Od lat rejestruje się bardzo wysokie wskaźniki osób pozostających bez pracy. W 2014 roku status osoby bezrobotnej posiadało 1 891 osób, w tym 916 kobiet (48%). Bezrobotni stanowili 8% mieszkańców miasta Bartoszyce.

W celu zobrazowania skali problemu porównano wskaźnik wyrażający udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym we wszystkich gminach miejskich województwa warmińsko-mazurskiego. W Bartoszcach w 2014 roku 12,1% osób w wieku produkcyjnym było bezrobotnych, zajmując tym samym drugą lokatę pod względem największego bezrobocia wśród porównywanych miast (po Górowie Iławieckim, które również znajduje się w powiecie bartoszyckim). Wartość dla Bartoszcyc była aż o 4,6 p.p. wyższa niż średnia w Polsce (7,5%) i 1,5 p.p. niż średnia dla województwa warmińsko-mazurskiego (10,6%). Wszystkie pozostałe miasta osiągnęły wartości wskaźnika poniżej 12%.

Wykres 12 **Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminach miejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2014 roku**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Miasto już od wielu lat zajmuje jedno z najwyższych miejsc wśród miast w Polsce pod względem najwyższego bezrobocia. Mimo licznych form aktywizacji bezrobotnych podejmowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszycach wskaźniki nadal pozostają bardzo pesymistyczne. Według informacji PUP w ewidencji jest wiele osób, dla których głównym celem rejestracji jest uzyskanie ubezpieczenia zdrowotnego lub korzystanie z usług pomocy społecznej z tytułu bezrobocia. Wynika to często z różnych złożonych czynników, które powodują, że osoby nie są w stanie podjąć pracy lub są przekonane, że jej nie mogą podjąć. Brak pełnej gotowości do podjęcia pracy, przeciwwskazania zdrowotne (najczęściej nieudokumentowane), wykluczenie społeczne, brak opieki nad małymi dziećmi - w wielu przypadkach takie informacje są ujawniane przez osoby bezrobotne dopiero w trakcie procesu doradczego lub w trakcie rozmowy z pracodawcą w sprawie pracy. Niestety najczęściej brak tego typu informacji, głównie ze względu na obawę utraty statusu bezrobotnego, powoduje zagrożenie narażenia pracodawcy na kontakt z bezrobotnym, który ostatecznie nie wykazuje chęci podjęcia pracy. Pogodzenie interesów tych dwóch stron przy obecnym systemie prawnym jest zadaniem bardzo trudnym do wykonania.

Duży udział wśród osób bezrobotnych stanowią osoby w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Ze względu na wiek są to osoby do 25 roku życia oraz powyżej 50 roku życia,

których udział wśród osób bezrobotnych to 42% (z czego do 25 r.ż. – 14%, powyżej 50 r.ż. 28%). O ile na przestrzeni ostatnich lat udział bezrobotnych do 25 r.ż. zmniejsza się (z 18% w 2010 roku do 14% w 2014 roku), to problem braku pracy tzw. osób 50+ staje się coraz bardziej powszechny. W latach 2010-2014 udział osób bezrobotnych po 50 r.ż. wzrósł o prawie 4 p.p. W 2014 roku Urząd Pracy wprowadził nowe instrumenty rynku pracy dla osób do 30 roku życia (bony stażowe, szkoleniowe, na zatrudnienie, na zasiedlenie, refundacja pracodawcy przez okres 12 m-cy kosztów poniesionych na składki na ubezpieczenie społeczne) oraz do osób powyżej 50 roku życia (dofinansowanie wynagrodzenia).

Kolejną grupą osób w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy są osoby długotrwale bezrobotne, których udział wśród osób bezrobotnych w 2014 roku wynosił 60%. Według Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, osobą długotrwale bezrobotną jest osoba pozostająca w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy. Należy zauważyć, że jest to najliczniejsza grupa wśród bezrobotnych i ich udział zwiększa się w porównaniu do poprzednich lat. Pozostawanie przez tak długi okres bez pracy jest częstą przyczyną poczucia zniechęcenia, co skutkuje całkowitym zaprzestaniem poszukiwania zatrudnienia i wycofanie się z aktywności zawodowej.

Jednym z powodów długotrwałego bezrobocia jest brak kwalifikacji zawodowych. W 2014 roku w PUP Bartoszyce zarejestrowanych było 515 takich osób, co stanowi 27% ogólnej liczby bezrobotnych w mieście. Wzrastający udział tych osób wśród bezrobotnych (z 24% do 27% w analizowanych latach) pokazuje ich coraz większe trudności w znalezieniu pracy.

Tabela 26 Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Bartoszczach w latach 2010-2014

	Bezrobotni ogółem	Kobiety		Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy							
				do 25 roku życia		powyżej 50 roku życia		długotrwale bezrobotni		bez kwalifikacji zawodowych	
				os.	%	os.	%	os.	%	os.	%
2010	2071	1059	51,1%	380	18,3%	511	24,7%	1224	59,1%	503	24,3%
2011	2081	1061	51,0%	379	18,2%	538	25,9%	1235	59,3%	505	24,3%
2012	2116	1070	50,6%	357	16,9%	501	23,7%	1189	56,2%	447	21,1%
2013	2117	1059	50,0%	307	14,5%	579	27,4%	1244	58,8%	507	23,9%
2014	1891	916	48,4%	266	14,1%	537	28,4%	1143	60,4%	515	27,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji Powiatowego Urzędu Pracy w Bartoszczach

Bardzo poważnym problemem Bartoszyce jest struktura wiekowa osób bezrobotnych. Największą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku 25-34 lat (aż 28%). Jest to sytuacja bardzo negatywna, ponieważ młodzi ludzie, często z dobrym wykształceniem, na początku swojej kariery zawodowej nie mogą znaleźć zatrudnienia. Sytuacja taka powoduje migracje tych osób za granicę oraz do większych miast, gdzie mają większe szanse znaleźć odpowiednią pracę.

Na wysoki poziom bezrobocia w Bartoszycach mają niewątpliwie wpływ niskie kwalifikacje mieszkańców. Analizując dane dotyczące rynku pracy w mieście Bartoszyce można zauważyć związek zagrożenia bezrobociem z wykształceniem. Jak zostało wspomniane wcześniej brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych jest coraz częstszą przyczyną bezrobocia w mieście. Struktura bezrobotnych w 2014 roku pokazuje, że grupą, która ma największe trudności w znalezieniu pracy są osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (32% bezrobotnych). Najniższa grupa osób bezrobotnych występuje wśród osób z wykształceniem wyższym. Stanowią one 11% bezrobotnych. Niepokojącym jest jednak rosnący odsetek tych osób na przestrzeni ostatnich lat. W 2010 roku bezrobotnych osób z wykształceniem wyższym było 8% (wzrost o 3 p.p.).

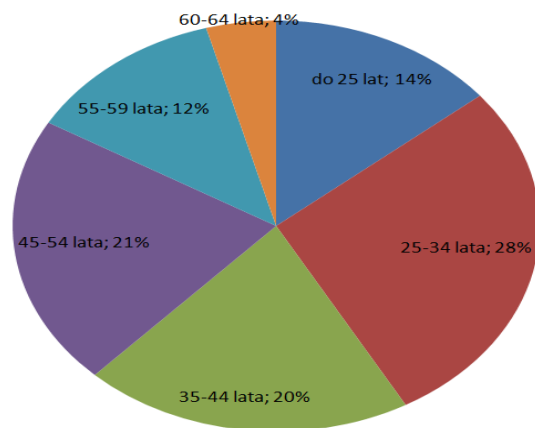
W strukturze osób bezrobotnych Bartoszyce największa liczba osób pozostaje bez pracy w okresie 24 miesięcy i dłużej. W 2014 roku osoby te stanowiły 24% ogółu bezrobotnych. Zjawisko to wskazuje na strukturalny typ bezrobocia, którego główną cechą jest trwały charakter. Jego przyczyną jest niedopasowanie podaży pracy w stosunku do popytu na pracę. Przyczyną niedopasowania są głównie nieodpowiednie wykształcenie, kompetencje i kwalifikacje bezrobotnych do zapotrzebowania pracodawców na lokalnym rynku pracy. Koniecznym w takiej sytuacji jest nabycie odpowiednich kwalifikacji osób bezrobotnych lub utworzenie miejsc pracy odpowiadających ich potencjałowi.

Największa grupa bezrobotnych w Bartoszycach pod względem stażu pracy to osoby, które dotychczas przepracowały od 1 roku do 5 lat (34%). Powodem tego stanu jest często brak posiadania wystarczającego doświadczenia zawodowego. Kolejną grupę stanowią osoby ze stażem pracy 10-20 lat (18%). Utrata pracy przez osobę, która do tej pory przez tak długi okres była aktywna zawodowo jest niejednokrotnie przyczyną poczucia wykluczenia społecznego. Wpływa ona nie tylko na pogorszenie sytuacji ekonomicznej, ale również ma negatywny wpływ psychologiczny i społeczny.

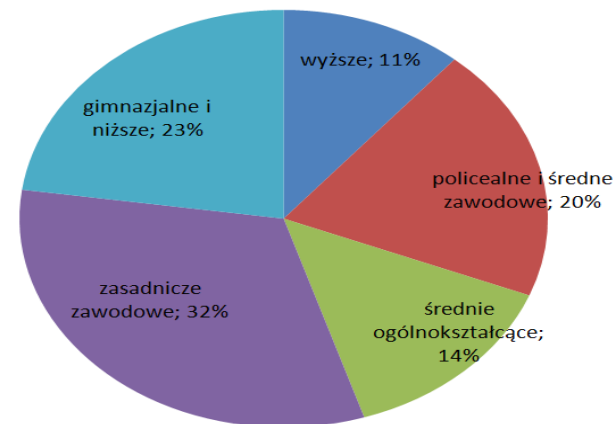

Wykres 13 Struktura bezrobotnych wg wieku, wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy w Bartoszcach w 2014 roku

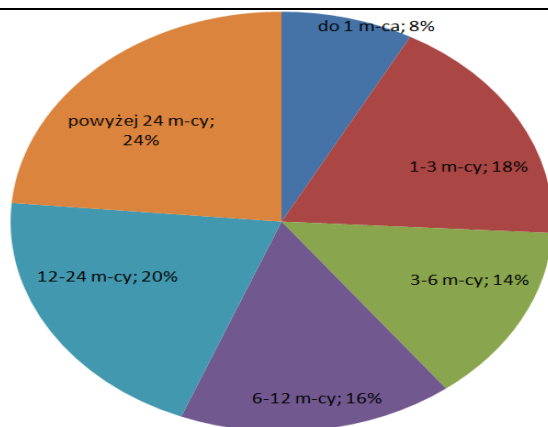
WIEK

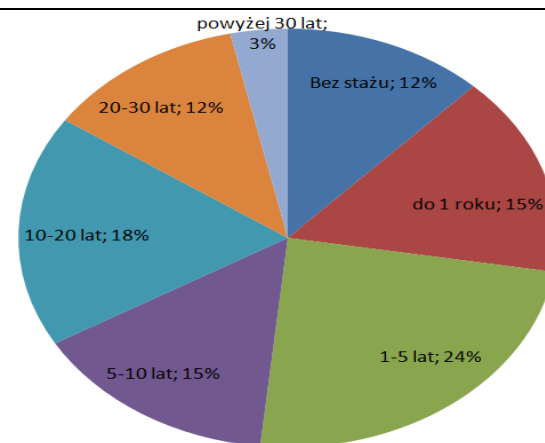
WYKSZTAŁCENIE

CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY

STAŻ PRACY

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji Powiatowego Urzędu Pracy w Bartoszcach

2.5.4 Pomoc społeczna oferowana grupom wymagającym wsparcia

Główną instytucją na terenie miasta Bartoszyce zajmującą się pomocą społeczną jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach. Realizuje on w imieniu samorządu zadania własne i zlecone gminy z zakresu pomocy społecznej na rzecz najbardziej potrzebujących mieszkańców miasta. W ramach Ośrodka funkcjonuje Dom Dziennego Pobytu, Środowiskowy Dom Samopomocy oraz Poradnia Konsultacyjno-Terapeutyczna.

Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wspiera dodatkowo Stacja Socjalna Joannitów. Została ona utworzona jako efekt współpracy Zakonu Rycerskiego Św. Jana Chrzciciela, Mniejszości Niemieckiej w Bartoszycach i Urzędu Miasta w Bartoszycach i obecnie funkcjonuje w ramach struktur Urzędu Miasta. Stacja udziela nieodpłatnie pomocy najbardziej potrzebującym mieszkańcom miasta i powiatu poprzez darmowe wydawanie leków i sprzętu ortopedycznego.

Poza wyżej wspomnianymi podmiotami, w sferze pomocy społecznej działalność prowadzi:

- Dom Pomocy Społecznej ul. Boh. Monte Casino – oferuje pomoc dla osób przewlekle somatycznie chorych i w podeszłym wieku, znajduje się w nim 70 miejsc,
- Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza przy ulicy Limanowskiego – pełni funkcję specjalizacyjną, interwencyjną i wsparcia dziennego, oferuje 44 miejsca,
- Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych „SION” przy ul. Bema, realizujące rehabilitację społeczną i zawodową na rzecz osób niepełnosprawnych,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach,
- Polski Czerwony Krzyż,
- Polski Komitet Pomocy Społecznej,
- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym "Jesteś-My"

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje świadczenia należące do zadań własnych gminy (dotatki mieszkaniowe, część zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej) i zadań zleconych - finansowanych z budżetu państwa (m.in. zryczałtowane dodatki energetyczne, świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz usługi specjalistyczne i składki na ubezpieczenie zdrowotne, do których uprawnienia wynikają z ustawy o świadczeniach rodzinnych). Świadczenia z pomocy społecznej mają charakter pieniężny (m.in. zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy) i niepieniężny (m.in. praca socjalna, składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne, pomoc rzeczowa, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania).

W 2014 roku MOPS w Bartoszycach udzielił pomocy 1 942 osobom w 1 433 rodzinach, co stanowiło prawie 8% wszystkich mieszkańców miasta. W porównaniu do lat poprzednich w 2014 roku zmalała liczba osób objętych świadczeniami pomocy społecznej. Trudno jednak mówić o wyraźnym trendzie spadkowym, ponieważ w latach 2010-2014 liczba osób korzystających z pomocy społecznej, a co za tym idzie udział tych osób w ogóle mieszkańców, na zmianę rósł lub malał. U podłoża tendencji spadkowych nie leży często jednak spadek zapotrzebowania na świadczenia z pomocy społecznej, ale niewystarczająca wielkość środków finansowych zarówno z budżetu państwa na realizację zadań zleconych, jak i środków finansowych z budżetu gmin na realizację zadań własnych. W związku z tym liczba osób zgłaszających zapotrzebowanie na pomoc jest często znacznie wyższa od liczby wydawanych decyzji administracyjnych o przyznaniu pomocy.

Tabela 27 Korzystający ze świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach w latach 2010-2014

	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej
2010	2149	1522	8,58%
2011	2094	1490	8,43%
2012	2094	1495	8,47%
2013	2133	1537	8,70%
2014	1942	1433	7,95%

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach

Występowanie grup wymagających wsparcia jest poważnym problemem społecznym, z którymi boryka się miasto. Problem ten generuje wysokie wydatki przeznaczane na różne formy pomocy. Wydatki te stanowią znaczny udział wydatków z budżetu gmin i państwa. W latach 2010-2013 wydatki na pomoc społeczną systematycznie wzrastały. W 2014 nieznacznie zmalały i wynosiły 6 070 134,72 zł, z czego 31% finansowanych było ze środków własnych miasta i 69% z budżetu państwa. W stosunku do 2010 roku wzrost wydatków na pomoc społeczną wynosił aż 27%. Należy przy tym wspomnieć, że wydatki na pomoc społeczną stanowiły w 2014 roku aż 27% wszystkich wydatków z budżetu miasta. Pomimo zwiększania kwot przeznaczanych na pomoc najbardziej potrzebującym mieszkańcom, wiele potrzeb pozostaje wciąż niezaspokojonych. Wynika to z faktu, iż stan zapotrzebowania na świadczenia społeczne jest wyższy niż możliwości budżetowe miasta.

Tabela 28 Wydatki na pomoc społeczną w Bartoszycach w latach 2010-2014

	Środki własne gminy	Środki z budżetu państwa	RAZEM
2010	1.548.831,33	3.235.193,74	4.784.025,07
2011	1.693.342,94	3.395.145,11	5.088.488,05
2012	1.854.092,21	4.210.393,87	6.064.486,08
2013	1.743.072,00	4.478.293,23	6.221.365,23
2014	1.859.740,85	4.210.393,87	6.070.134,72

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach

Główną przyczyną korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Bartoszyce jest bezrobocie, co jest powiązane z ponadprzeciętną stopą bezrobocia na tle województwa i kraju. W 2014 roku z powodu bezrobocia z pomocy społecznej skorzystało 2 048 osób, co stanowi ponad 8% mieszkańców miasta. Kolejnym najbardziej powszechnym powodem korzystania z pomocy MOPS jest ubóstwo, będące często konsekwencją bezrobocia. Problem ubóstwa dotknął 1 159 rodzin, w których żyło 2 040 osób. Bezdomność, która jest skrajną formą ubóstwa, dotyczyła 66 osób. W celu aktywizacji osób bezrobotnych MOPS przewiduje dodatkowe formy wsparcia, takie jak organizacja prac społecznie użytecznych, które są instrumentem aktywizacji społeczno-zawodowej i stanowią element aktywnych form wsparcia bezrobotnych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Osoby uczestniczące w pracach mają możliwość wcielenia się w rolę pracownika w zakładzie pracy, poznania lub przypomnienia praw i obowiązków wynikających z realizacji powierzonych zadań zawodowych, zaistnienia w zespole oraz otrzymania, w miejsce zasiłku, wynagrodzenia za wykonaną pracę. Dodatkową formą, mającą na celu pomoc osobom w trudnej sytuacji życiowej, jest możliwość odpracowania długu z tytułu zaległego czynszu za lokale komunalne stanowiące mieszkaniowy zasób Gminy Miejskiej Bartoszyce. Dług można odpracować poprzez wykonywanie prac na rzecz miasta lub jednostek organizacyjnych.

Dużą grupę osób korzystających z pomocy społecznej są także osoby niepełnosprawne (851 osób) oraz borykające się z długotrwałą lub ciężką chorobą (801 osób). Osoby niepełnosprawne stanowią 44% wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Na podstawie danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku problem niepełnosprawności dotyczył 12% mieszkańców powiatu bartoszyckiego. Z myślą o osobach niepełnosprawnych MOPS w Bartoszycach podejmuje wiele wzmożonych działań. Formy

pomocy skierowane do osób niepełnosprawnych, realizowane przez MOPS w Bartoszycach to:

- zasiłki stałe i okresowe z powodu niepełnosprawności,
- usługi opiekuńcze,
- zasiłki pielęgnacyjne,
- dodatki z tyt. kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- świadczenia pielęgnacyjne dla osoby rezygnującej z zatrudnienia w związku z opieką nad osobą niepełnosprawną.

Oprócz zasiłków i innych świadczeń pieniężnych praca z osobami niepełnosprawnymi polega na organizacji różnego rodzaju form aktywizujących, takich jak imprezy kulturalno-artystyczne (np. Bartoszyckie Spotkania Artystyczne Osób Niesamodzielnych) czy aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych. W działania skierowane do osób niepełnosprawnych aktywnie włączają się następujące instytucje:

- Szpital Powiatowy (rehabilitacja lecznicza),
- instytucje samorządowe i organizacje pozarządowe (rehabilitacja społeczno-lecznicza i zawodowa, wsparcie w różnorodnych sytuacjach życiowych):
 - Dom Dziennego Pobytu (w strukturze MOPS),
 - Środowiskowy Dom Samopomocy (w strukturze MOPS),
 - Stacja Socjalna Joannitów (w strukturze Urzędu Miasta Bartoszyce),
 - Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych SION,
 - Warsztaty Terapii Zajęciowej i Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego (prowadzone przez SION),
 - Koło Miejsko - Powiatowe Polskiego Stowarzyszenia Diabetyków,
 - Koło Terenowe Polskiego Związku Niewidomych,
 - Koło Terenowe Polskiego Związku Głuchych,
 - Warmińsko - Mazurskie Stowarzyszenie Przyjaciół Opieki Paliatywnej,
 - Stowarzyszenie Amazonek,
 - Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Jesteś-my”,
 - Zarząd Rejonowy Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej
 - Oddział Rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
 - Powiatowy Urząd Pracy,
 - Caritas Archidiecezji Warmińskiej - Biuro Aktywizacji Bezrobotnych.
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- placówki oświatowe (edukacja niepełnosprawnych dzieci i młodzieży):

- Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy,
- Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna,
- Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji i Pomocy Psychologiczno - Pedagogicznej "AKME",
- Przedszkole Integracyjne Nr 4,
- Szkoła Podstawowa Nr 1 i Nr 3,
- Zespół Szkół Nr 1,
- Gimnazjum Nr 2.

Przyczyny niepełnosprawności są bardzo różne. W Bartoszycach najczęściej występują schorzenia układu krążenia - 49% ogółu dorosłych osób niepełnosprawnych. Drugim najczęściej występującym schorzeniem są uszkodzenia i choroby narządu ruchu (46%). Na trzecim miejscu, pod względem częstości, odnotowano uszkodzenia i choroby narządu wzroku. Natomiast schorzenia neurologiczne ma 29% niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie miasta Bartoszyce. Pozostałe schorzenia występują z dużo mniejszą częstotliwością.

Ze struktury osób korzystających z pomocy społecznej wynika występowanie dużej skali problemów, z jakimi borykają się bartoszyckie rodziny. Aż 340 kobiet zgłosiło się w 2014 roku do MOPS z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego była powodem udzielenia pomocy 520 osobom z 164 rodzin. Powszechnie pogłębiający się kryzys rodziny powoduje, że problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w większości dotyczy rodzin niepełnych (124 rodziny, tj., 73% rodzin korzystających z pomocy z tego powodu).

Szeroki zakres pomocy, m.in. rodzinom z dziećmi, o charakterze rzeczowym i finansowym, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, uzupełniany jest pracą socjalną. Praca z potrzebującymi rodzinami obejmuje działania wspomagające w sytuacjach problemowych - poradnictwo, doradztwo, informacje, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, itp. Na terenie miasta pracownicy socjalni MOPS realizują swoje działania bezpośrednio w 12 rejonach oraz w ścisłym kontakcie z asystentami rodziny oraz specjalistami (pedagog, psycholog, socjolog oraz prawnik), zatrudnionymi w Poradni Konsultacyjno - Terapeutycznej Ośrodka. Każdego roku konsultanci koordynują dożywianie dzieci w szkołach oraz pracę świetlic szkolnych w czasie ferii zimowych i wakacji, współpracują z rejonowymi pracownikami socjalnymi oraz pedagogami szkolnymi, kuratorami oraz policją w zakresie rozwiązywania problemów rodzinnych i wychowawczych, realizują doradztwo i wsparcie specjalistyczne na rzecz podopiecznych i pracowników Ośrodka (m.in. w ramach postępowań administracyjnych oraz bieżącej pracy socjalnej). Raz w miesiącu na terenie MOPS odbywają się spotkania pedagogów szkolnych z pracownikami socjalnymi w celu omówienia sposobów rozwiązania problemów rodzinnych i wychowawczych, występujących w rodzinach,

będących pod opieką Ośrodka. Od 2011 roku funkcjonuje powołany przez Radę Miasta Zespół Interdyscyplinarny, stanowiący element gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz metodę pracy w tym obszarze, opartą na systemowej współpracy lokalnych instytucji, podmiotów i służb.

W 2014 roku założono 124 Niebieskie Karty. Dodatkowo z rodzinami dysfunkcyjnymi stale pracują asystenci rodziny i koordynatorzy pracy z rodziną. Wsparciem asystentów objęto łącznie 36 rodzin, w których funkcjonowało 72 dzieci, i w których wystąpiły następujące problemy: niskie umiejętności lub niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, brak stałego zatrudnienia, zaburzenia o podłożu psychicznym, dysfunkcje rozwojowe lub niepełnosprawność, uzależnienie od alkoholu, przemoc, negatywne zachowania dzieci (demoralizacja, karalność, niewypełnianie obowiązku szkolnego), zaniedbania zdrowotne, brak umiejętności dbania o higienę, niezaradność życiowa, wycofanie społeczne, niska samoocena, brak wiary we własne siły. W przypadku 4 rodzin, ze względu na zaniedbania oraz uzależnienie rodziców, konieczne było podjęcie działań mających na celu zabezpieczenie dzieci poprzez umieszczenie ich w rodzinach zastępczych (4 dzieci) oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (5 dzieci).

Tabela 29 Powody przyznania pomocy społecznej w MOPS w Bartoszycach w latach 2010 – 2014

Powód trudnej sytuacji życiowej	2010		2011		2012		2013		2014	
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób
Ubóstwo	1300	2993	1350	2675	1366	1998	1423	2799	1159	2040
Sieroctwo	4	10	2	7	3	3	1	1	0	0
Bezdomność	59	62	59	65	69	76	65	68	58	66
Potrzeba ochrony macierzyństwa	111	431	109	402	110	415	98	378	86	340
Bezrobocie	992	2391	966	2208	1011	2228	23	2125	953	2048
Niepełnosprawność	502	988	520	971	495	865	507	903	483	851
Długotrwała lub ciężka choroba	480	958	510	962	486	889	479	892	462	801
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - ogółem	239	771	224	720	189	616	196	624	164	520
w tym: rodziny niepełne	181	515	171	493	143	415	153	439	124	355
rodziny wielodzietne	46	243	38	198	34	180	27	145	22	119
Przemoc w rodzinie	3	9	2	5	3	9	3	10	2	7
Alkoholizm	114	220	112	184	113	175	112	169	108	156
Narkomania	11	11	12	12	11	11	12	12	12	12
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	37	40	37	46	42	51	44	53	44	56

Źródło: MOPS w Bartoszycach

Najczęstszą formą pomocy oferowanej przez MOPS w Bartoszycach w 2014 roku były zasiłki okresowe, pomoc w zakresie dożywiania oraz zasiłki celowe.

Zasiłek okresowy to świadczenie, które przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Skorzystało z niej łącznie 934 osoby. W grupie tej były 804 osoby bezrobotne (5 386 udzielonych świadczeń), 49 osób długotrwale chorych (137 świadczeń), 108 niepełnosprawnych (594 świadczenia).

Kolejną najbardziej popularną formą wsparcia było udzielanie posiłków, z których skorzystało w 2014 roku 859 osób. Bardzo niepokojącym jest, że większość z tej grupy stanowiły dzieci (564 osoby). Dzieci korzystające z posiłków organizowanych przez MOPS stanowią 13% wszystkich mieszkańców.

Z zasiłków celowych i w naturze na zaspokojenie niezbędnych, podstawowych potrzeb (m.in. na zakup żywności, leków, odzieży, opału) skorzystało 710 osób.

Na podstawie wyżej przytoczonych danych nasuwa się wniosek, że w takich warunkach pomoc społeczna odgrywa znaczącą rolę. W związku ze złożonością i zasięgiem problemów społecznych miasta, gdzie dziedziczenie biedy i bezrobocie staje się dla wielu rodzin codziennością, stale rośnie liczba osób oczekujących pomocy, zarówno materialnej, jak i szeroko rozumianego poradnictwa, podczas gdy środki finansowe, jakimi dysponują instytucje pomocy społecznej są coraz bardziej niewystarczające w stosunku do potrzeb.

Zadaniom pomocy społecznej towarzyszą zasadnicze zmiany „jakościowe” problemów, które w znacznym stopniu dotyczą osób i rodzin, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Do niedawna byli to przede wszystkim ludzie starzy, a także osoby niepełnosprawne, rodziny wielodzietne i rodziny osób uzależnionych od alkoholu. Obecnie wśród podopiecznych bardzo dużą grupę stanowią także osoby w tzw. wieku produkcyjnym, które z powodu bezrobocia lub zbyt niskich dochodów, nie dysponują wystarczającymi środkami na utrzymanie, szukając wsparcia z uwagi na trudności w rozwiązywaniu innych istotnych problemów.

Tabela 30 Świadczenia przyznawane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach w latach 2010-2014

Rodzaj świadczenia	2010		2011		2012		2013		2014	
	Liczba osób	Kwota pomocy	Liczba osób	Kwota pomocy	Liczba osób	Kwota pomocy	Liczba osób	Kwota pomocy	Liczba osób	Kwota pomocy
1 Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	12	60.724	17	61.696	11	63.900	15	68.000	12	68.000
2 Zasiłki stałe	298	1.085.000	325	1.193.000	346	1.301.644	364	1.590.343	361	1.615.497
3 Zasiłki okresowe	891	1.180.000	870	1.265.000	962	1.425.000	1024	1.977.309	934	1.750.000
4 Schronienie	22	21.592	17	16.770	20	11.698	30	19.170	36	33.130
5 Posilek	959	519.919	1071	513.808	926	476.583	1011	482.597	859	420.360
w tym: dla dzieci	660	389.919	742	353.808	476	346.583	510	337.597	564	309.460
6 Ubranie	77	8.205	47	0	49	0	56	0	44	0
7 Usługi opiekuńcze	129	590.003	132	582.721	127	503.642	118	522.581	125	554.978
8 Zasiłki celowe i w naturze	1007	720.564	976	586.230	915	542.307	811	490.111	710	473.929
w tym: zasiłki celowe specjalne	221	47.673	137	18.638	56	6.526	63	11.430	67	18.280
9 Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	30	522.065	44	747.613	42	785.342	48	934.102	47	991.875
10 Sprawienie pogrzebu	0	0	0	0	2	4.538	3	7.526	2	5.050
11 Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	0	0	0	0	0	0	1	1.000	0	0

Źródło: MOPS w Bartoszycach

2.5.5 Bezpieczeństwo publiczne

Przestępczość i naruszenia prawa stanowią czynnik w znacznym stopniu destabilizujący funkcjonowanie społeczności lokalnej. Wpływają one nie tylko na obniżenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców i kreowanie niekorzystnego wizerunku miasta, ale również na kształtowanie przyszłych negatywnych zachowań i postaw, szczególnie ludzi młodych.

Zadania z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego w Bartoszycach realizowane są głównie przez Komendę Powiatową Policji, Straż Miejską i Jednostkę Ratowniczo-Gaśniczą Państwowej Straży Pożarnej. Dodatkowo zadania z zakresu porządku i bezpieczeństwa publicznego realizuje także Żandarmeria Wojskowa, Straż Graniczna, Straż Leśna oraz Inspekcja Transportu Drogowego.

Policjanci Komendy Powiatowej w Bartoszycach oraz Funkcjonariusze Straży Miejskiej w codziennej służbie wykorzystują zainstalowany na terenie miasta Bartoszyce monitoring wizyjny, którego właścicielem i głównym administratorem jest Urząd Miasta w Bartoszycach. Monitoring jest narzędziem wykorzystywanym w procesie wykrywania sprawców wykroczeń i przestępstw. Zapisy z kamer monitoringu są wykorzystywane w prowadzonych postępowaniach wyjaśniających w sprawach o przestępstwa i wykroczenia. Bez wątpienia wprowadzenie monitoringu na terenie miasta wpłynęło znacznie na wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Powiatową Komendę Policji w Bartoszycach liczba przestępstw wszczętych w ostatnich latach utrzymuje się na poziomie ok. 700-1000 przypadków. W strukturze przestępstw dominują przestępstwa o charakterze kryminalnym, których w 2014 roku wszczęto 579. W porównaniu do poprzednich lat w 2014 roku odnotowano znaczny wzrost kradzieży z włamaniem (70 przestępstw stwierdzonych). Duży udział w strukturze przestępstw posiadają także kradzieże cudzej rzeczy (66 przestępstw stwierdzonych). Największą ilość przestępstw ma miejsce w rejonach ulicy Kętrzyńskiej, Warszawskiej, Bema i Bohaterów Warszawy.

Bardzo częstą przyczyną popełniania przestępstw, głównie rozbojów i kradzieży, są uzależnienia i ubóstwo. W wielu przypadkach czynów takich dopuszczają się ludzie młodzi, co skutkować może rozprzestrzenianiem i utrwalaniem się negatywnych wzorców zachowań wśród ich rówieśników. Wobec powyższego szczególne działania zapobiegawcze i resocjalizacyjne powinny być skierowane do osób młodych.

Ogólna wykrywalność przestępstw zaistniałych na terenie działania Komendy Powiatowej Policji w Bartoszycach w 2014 roku wyniosła 69%.

Tabela 31 Wybrane kategorie przestępstw popełnionych na terenie miasta Bartoszyce w latach 2010-2014

Kategoria przestępstw	Liczba przestępstw wszczętych					Liczba przestępstw stwierdzonych				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Rozboje	17	22	16	13	13	14	21	12	13	9
Bójka i pobicie	9	17	14	6	1	8	12	11	4	1
Kradzież cudzej rzeczy	95	85	93	83	75	87	67	75	69	66
Kradzież z włamaniem	64	49	31	34	75	59	43	27	30	70
Kradzież samochodu	2	3	1	2	2	2	2	1	2	1
Uszkodzenie rzeczy	48	75	54	58	49	44	65	46	50	44
Uszczerbek na zdrowiu	15	30	15	13	25	11	22	12	5	16
Przestępstwa narkotykowe	30	19	24	11	18	26	10	18	5	14
Przestępstwa korupcyjne	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Przestępstwa o charakterze kryminalnym	533	592	502	499	579	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Przestępstwa o charakterze gospodarczym	73	89	72	57	93	36	54	29	27	46

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Bartoszycach

W celu poprawy bezpieczeństwa na terenie miasta funkcjonariusze Policji realizują służby z innymi podmiotami, takimi jak Żandarmeria Wojskowa, Straż Graniczna, Straż Leśna, Straż Miejska oraz Inspekcja Ruchu Drogowego. W wyniku działalności patrolowej i obchodowej funkcjonariusze odnotowują szereg wykroczeń. W mieście Bartoszyce są to głównie wykroczenia przeciwko mieniu (374 wykroczeń) oraz przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi komunikacji (372 wykroczenia). Znaczny udział wśród liczby wykroczeń stanowią również wykroczenia przeciwko porządkowi publicznemu oraz przeciwko obyczajowości publicznej.

Tabela 32 Wybrane wykroczenia w Bartoszycach w latach 2010-2014

Wykroczenia przeciwko:	Liczba ujawnionych wykroczeń				
	2010	2011	2012	2013	2014
porządkowi i spokojowi publicznemu	134	223	252	247	199
bezpieczeństwu osób i mienia	32	30	23	26	13
bezpieczeństwu i porządkowi komunikacji	268	344	306	320	372
osobie	19	7	17	6	9
mieniu	307	239	254	306	374
obyczajowości publicznej	160	218	210	210	167
urządzeniom użytku publicznego	26	11	24	25	15
przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	19	48	102	44	52

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Bartoszycach

Na terenie miasta Bartoszyce w 2014 roku zaistniało 206 zdarzeń drogowych, w tym: 194 kolizje drogowe oraz 12 wypadków drogowych, w których 12 osób zostało rannych. Wszystkie wypadki drogowe ze skutkiem śmiertelnym wydarzyły się poza terenem miasta Bartoszyce. Około 40% wszystkich zdarzeń drogowych w powiecie bartoszyckim ma miejsce na terenie miasta Bartoszyce. Zauważyć należy, że w latach 2012 do 2014 zauważa się znaczny wzrost zdarzeń drogowych w stosunku do lat wcześniejszych (2010 i 2011).

Tabela 33 Zdarzenia drogowe w Bartoszycach i powiecie bartoszyckim w latach 2010-2014

		2010	2011	2012	2013	2014
Liczba zdarzeń drogowych	miasto	184	68	227	234	206
	powiat	591	544	528	594	554
Liczba kolizji drogowych	miasto	174	64	217	223	194
	powiat	527	496	479	545	507
Liczba wypadków drogowych	miasto	10	4	10	11	12
	powiat	64	48	49	49	47
Liczba osób rannych	miasto	10	3	12	12	12
	powiat	84	60	60	44	51
Liczba ofiar śmiertelnych	miasto	0	1	0	0	0
	powiat	5	7	5	8	3

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Bartoszycach

Szczególnym problemem społecznym, bardzo trudnym do zdiagnozowania, jest przemoc w rodzinie. Rozmiary i szkodliwość tego zjawiska wymaga podjęcia dobrze zorganizowanych działań, których celem jest poprawa stanu bezpieczeństwa życia codziennego. Działania te powinny polegać na ochronie ofiar przemocy w rodzinie i pracy edukacyjnej z osobami stosującymi przemoc.

W 2011 roku został powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bartoszycach. Od momentu powstania Zespołu Interdyscyplinarnego, czyli od października 2011 roku, do końca roku 2014 procedurę Niebieskiej Karty wdrożono w 304 rodzinach, z czego 276 Niebieskich Kart z Komendy Powiatowej Policji, 18 z MOPS, 6 z Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i 4 z innych instytucji. Wszystkie rodziny objęte procedurą Niebieskiej Karty są systematycznie monitorowane przez pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i dzielnicowych Komendy Powiatowej Policji. Wspólne odwiedziny w środowiskach mają na celu sprawdzenie bezpieczeństwa osób pokrzywdzonych oraz monitorowanie ustalonych form pomocy. Niestety na przestrzeni ostatnich lat wzrasta liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty, co zostało przedstawione w poniższej tabeli. Należy jednocześnie pamiętać, że statystyki są zaniżone - wiele ofiar nie zgłasza przestępstw, a wycofywanie skarg jest na porządku dziennym.

Tabela 34 Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w Bartoszycach w latach 2011-2014

Rok	Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty
2011	17
2012	64
2013	112
2014	111

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bartoszyce

Dane Komendy Powiatowej Policji w Bartoszycach potwierdzają występowanie problemu przemocy w rodzinach w Bartoszycach. W latach 2010-2014 ogólna liczba interwencji domowych utrzymuje się na podobnym poziomie ok. 1000-1100 interwencji, z czego średnio około 11% interwencji dotyczy przemocy w rodzinach objętych Niebieską Kartą. W większości przypadków osobami pokrzywdzonymi są kobiety. Biorąc pod uwagę dane z lat 2010-2014 pod wpływem alkoholu jest średni 8 na 10 sprawców przemocy domowej.

Tabela 35 Dane Komendy Powiatowej Policji dotyczące zjawiska przemocy domowej na terenie miasta Bartoszyce w latach 2010-2014

Wyszczególnienie		2010	2011	2012	2013	2014
liczba interwencji domowych	ogółem	1085	1084	1025	965	1014
	w tym dotyczących przemocy w rodzinie, objętych procedurą NK	157	105	71	126	127
liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej	kobiety	141	90	64	114	110
	mężczyźni	27	35	7	12	19
	małoletni	69	43	3	5	6
liczba sprawców przemocy domowej	ogółem	158	105	71	129	127
	zatrzymanych ogółem	112	79	47	81	78
	pod wpływem alkoholu	143	98	61	98	89
liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej		2	1	0	2	0
liczba dzieci umieszczonych u osoby spokrewnionej, w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej		0	1	0	2	0

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Bartoszycach

Skala zjawiska przemocy domowej wg statystyk Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2014 roku, czyli liczba rodzin dotkniętych przemocą, według informacji pracowników socjalnych, wynosiła 132 rodziny. Według danych tej instytucji w 2014 roku rozpoznano przypadki stosowania przemocy w rodzinie dotyczące 297 osób. W większości przypadków stosowano przemoc psychiczną (49% przypadków) oraz fizyczną (39% przypadków). Działania MOPS wspomagające ofiary przemocy polegają na udzielaniu pomocy materialnej, socjalnej, psychologicznej, pedagogicznej i prawnej.

Tabela 36 Liczba rozpoznanej przez pracowników MOPS przemocy w rodzinach, wobec których podjęto działania w 2014 roku

Rodzaj przemocy	Przemoc stosowana była wobec				
	Osób dorosłych	Dzieci	Osób w podeszłym wieku	Osób niepełnosprawnych	Osób chorych psychicznie
Fizyczna	93	6	9	5	2
Psychiczna	114	14	11	5	3
Ekonomiczna	11	3	1	-	-
Seksualna	4	-	-	-	-
Zaniedbania	11	4	1	-	-

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bartoszyce

2.5.6 Poziom oświaty

W roku szkolnym 2013/2014 Gmina Miejska Bartoszyce była organem prowadzącym dla 4 przedszkoli publicznych, 5 szkół podstawowych i 3 gimnazjów. Ponadto samorząd miejski dotował 1 przedszkole niepubliczne i 1 niepubliczne gimnazjum.

W latach 2010-2013 obserwuje się systematyczny wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Wpływ na to miał wzrost liczby dzieci w wieku 3-5 lat oraz większe zainteresowanie rodziców posyłaniem swoich dzieci do przedszkoli, co potwierdza wzrastający odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W latach 2010-2013 liczba miejsc w przedszkolach była niższa niż liczba dzieci do nich uczęszczających. Sieć publicznych przedszkoli uzupełnianych przedszkolem niepublicznym nie zaspakajała potrzeb mieszkańców. W roku szkolnym 2013/2014, 26 dzieci zamieszkałych w Bartoszycach i zgłaszanych do przedszkoli podczas rekrutacji wiosną 2013 roku nie zostało przyjętych z powodu braku miejsc. Po wejściu w życie reformy, w wyniku której 6-latkę mają możliwość uczęszczania do szkoły podstawowej, sytuacja ta zmieniła się i obecnie liczba miejsc w przedszkolach nieznacznie przewyższa liczbę chętnych dzieci. Nowe zmiany w systemie edukacji, które znoszą niedawno wprowadzony obowiązek nauki w szkole podstawowej 6-latków, mogą spowodować powrót problemu braku miejsc w przedszkolach. Systematycznie zmniejszająca się liczba urodzeń, która jest prognozowana na najbliższe lata, oznacza mniejszą potencjalną liczbę dzieci, objętych wychowaniem przedszkolnym. W okresie kilku najbliższych lat może być to niezauważalne z powodu dalszego zwiększenia odsetka dzieci

uczęszczających do przedszkoli. Prognozy dla powiatu bartoszyckiego do 2030 roku przewidują aż 34% spadek dzieci w wieku przedszkolnym.

Tabela 37 Wskaźniki dotyczące wychowania przedszkolnego w Bartoszycach w latach 2010-2013

	liczba miejsc w przedszkolach	liczba dzieci w przedszkolach	dzieci w wieku 3-5 lat na jedno miejsce w przedszkolu	% dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	nauczyciele w przeliczeniu na etaty	liczba dzieci na 1 nauczyciela
2010	571	587	1,22	69,2	b.d.	b.d.
2011	571	589	1,28	76,0	42,12	14,0
2012	585	621	1,34	71,4	43,60	14,2
2013	646	648	1,23	79,5	45,26	14,3
Zmiana	+13%	+10%	+1%	+15%	+7%	+2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Przedszkola na terenie Bartoszyce posiadają odpowiednią bazę i wyposażenie zapewniające prawidłowy rozwój najmłodszych dzieci. Wyposażenie poszczególnych placówek zostało przedstawione poniżej.

Tabela 38 Wyposażenie przedszkoli w Bartoszycach

Przedszkole Publiczne nr 2	Posiada 6 sal lekcyjnych oraz salę ruchową. Plac zabaw wyposażony w urządzenia do zabaw dzieci na świeżym powietrzu (typu huśtawka, lokomotywa, piaskownice, tablice plastyczne, zestaw urządzeń drewnianych, scena, ścianka wspinaczkowa, zestaw Dżungla, sprężynowiec, kosz do koszykówki, drążki gimnastyczne, przepłotnia - łącznie 14 urządzeń.
Integracyjne Przedszkole Publiczne nr 4	Posiada 6 sal lekcyjnych oraz salę ruchową. Plac zabaw na zewnątrz, 2 tory przeszkód, 2 zestawy zjeżdżalnia, zestaw integracyjny dostosowany dla dzieci niepełnosprawnych, huśtawka, karuzela - łącznie 9 urządzeń.
Przedszkole Publiczne nr 6	Posiada 3 sale lekcyjne. Brak sali ruchowej. W zakresie urządzeń rekreacyjno-ruchowych posiada wielofunkcyjny drewniany zestaw zabawowy
Przedszkole Publiczne nr 9	Posiada 6 sal lekcyjnych. Brak sali ruchowej. Posiada plac zabaw wyposażony m.in. w kolejkę górską - łącznie 9 urządzeń
Niepubliczne Przedszkole „Stokrotka”	Posiada 5 sal lekcyjnych, salę ruchową oraz stolówkę. Plac zabaw wyposażony jest w urządzenia stałe - łącznie 20 urządzeń.

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w roku szkolnym 2013/2014

Na terenie miasta znajduje się pięć szkół podstawowych: Szkoła Podstawowa nr 1, Szkoła Podstawowa nr 3, Szkoła Podstawowa nr 4, Szkoła Podstawowa nr 7 oraz Szkoła Podstawowa nr 8 z Ukraińskim Językiem Nauczania.

W latach 2010-2012 obserwowany był spadek liczby uczniów w szkołach podstawowych w Bartoszycach, który wynosił 104 uczniów. W związku z tym zlikwidowanych zostało 8 oddziałów szkolnych. W 2013 roku nastąpił wzrost liczby uczniów o 15, co spowodowane jest przyjęciem do szkół 6-latków. Obniżenie wieku szkolnego do 6 lat w pewien sposób załagodziło skutki niżu demograficznego odczuwane w szkołach, jednak efekt ten nie utrzyma się długo. Spadek liczby dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym pociągnie za sobą konieczność zmniejszenia zatrudnienia nauczycieli kształcenia zintegrowanego oraz konieczność przygotowania przez gminy, które są odpowiedzialne za prowadzenie przedszkoli i szkół podstawowych, zmian w sieci szkolnej.

Tabela 39 **Wskaźniki dotyczące szkół podstawowych w Bartoszycach w latach 2010-2013**

ROK	oddziały w szkołach	uczniowie	uczniowie przypadający na 1 oddział	nauczyciele w przeliczeniu na etaty	uczniowie przypadający na 1 nauczyciela
2010	79,00	1542	19,5	b.d.	b.d.
2011	75,00	1482	19,8	19,90	74,5
2012	71,00	1435	20,2	19,90	72,1
2013	71,00	1450	20,4	25,45	57,0
Zmiana	-5%	-5%	+5%	+28%	-23%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Na terenie Bartoszych działają następujące gimnazja: Gimnazjum nr 1 Bartoszycach, Gimnazjum nr 2, Gimnazjum nr 3 z Ukraińskim Językiem Nauczania, Gimnazjum przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym oraz Niepubliczne Gimnazjum dla Dorosłych. W analizowanych latach, podobnie jak w przypadku szkół podstawowych, zanotowany został spadek liczby uczniów (o ponad 7%). Prognozy demograficzne wskazują, że spadek ten będzie pogłębiał się w najbliższych latach. Jednak od roku 2019, w wyniku przejścia fali echa wyżu demograficznego, spodziewać się można wzrostu liczby uczniów. Oznacza to konieczność utrzymania sieci gimnazjów w mieście do 2020 roku. W późniejszych latach prognozowany jest już dynamiczny spadek liczby uczniów, zarówno w szkołach podstawowych, jak i gimnazjach.

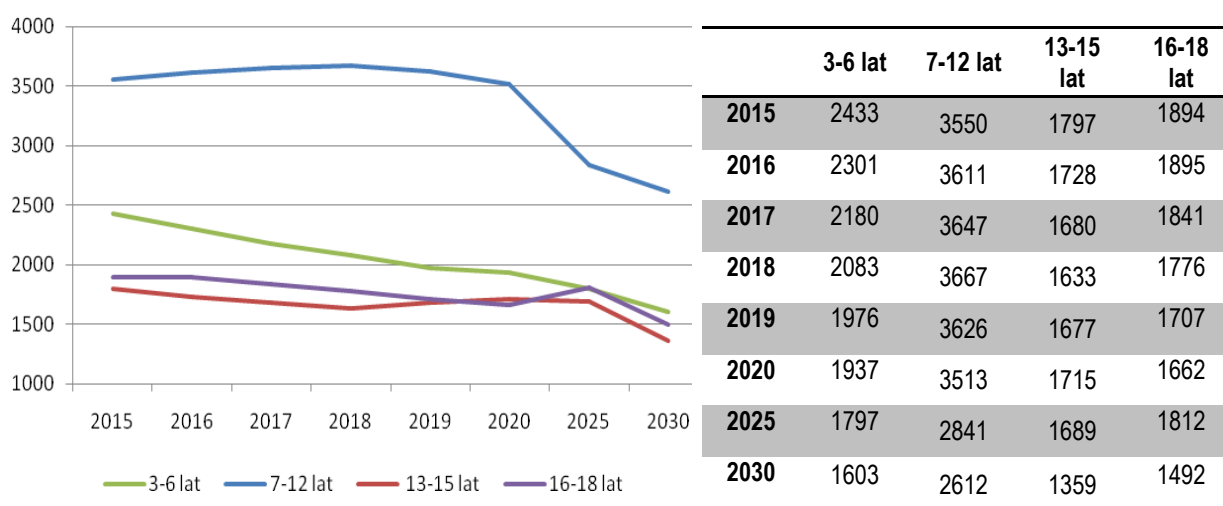
Tabela 40 Wskaźniki dotyczące gimnazjów w Bartoszycach w latach 2010- 2013

	uczniowie	oddziały w szkołach	liczba uczniów na 1 oddział	nauczyciele w przeliczeniu na etaty	liczba uczniów na 1 nauczyciela
2010	1008	48,00	21,0		
2011	959	43,00	22,3	61,88	15,50
2012	947	42,00	22,5	61,56	15,38
2013	931	41,00	22,7	60,06	15,50
Zmiana	-7,64%	-14,58%	8,13%	-2,94%	0,02%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Prognozy dotyczące kierunków i dynamiki zmian liczebności funkcjonalnych grup wieku w powiecie bartoszyckim zostały przedstawione na poniższym wykresie. W statystykach Głównego Urzędu Statystycznego brak jest prognoz dla miast i gmin. Jednak ze względu na fakt, że Bartoszyce są głównym ośrodkiem edukacji w powiecie przedstawione dane w dużym stopniu odzwierciedlają przyszłe tendencje demograficzne mające wpływ na kształtowanie się systemu edukacyjnego w mieście Bartoszyce.

Rycina 12 Prognozy wybranych grup wiekowych ludności w powiecie bartoszyckim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Szkoły i przedszkola prowadzone przez Gminę Miejską Bartoszyce funkcjonowały w 9 budynkach komunalnych. Szkoła Podstawowa Nr 7 i Gimnazjum Nr 2 współużytkowały budynek komunalny przy Bema 35. Pomimo ciągłej poprawy stanu technicznego i wyposażenia szkół oraz przedszkoli ciągle brakuje placów zabaw przy 4 szkołach podstawowych. Plac zabaw są niezbędne do zapewnienia właściwych warunków przyjęcia dzieci sześciolletnich do szkół. Obecne wyposażenie wpływające na jakość pracy dydaktycznej w szkole przedstawia poniższa tabela.

Tabela 41 Wyposażenie szkół podstawowych i gimnazjów na terenie Bartoszyca

Wyszczególnienie	Sale lekcyjne	Pracownie		Sale gimnastyczne	Sale ruchowe	Świetlice	Stołówki	Komputery do użytku ucznia	Tablice interaktywne	Woluminy
		komputerowe	językowe							
Zespół Szkół nr 1	22	1	0	1	3	1	1	29	5	11 077
Szkoła Podstawowa nr 3	15	2	1	1	1	2	1	44	3	12 121
Szkoła Podstawowa nr 4	8	1	0	1	0	1	1	22	3	7 530
Szkoła Podstawowa nr 7	19	1	0	1	1	2	1	28	4	6 322
Zespół Szkół z UJN	10	1	0	1	0	1	1	47	2	2 790
Gimnazjum nr 2	25	2	1	1	4	0	0	38	5	8 455
Razem	99	8	2	6	9	7	5	208	22	48 295
Dla porównania rok szk. 2012/2013	99	10	2	6	9	6	5	201	21	53 176

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w roku szkolnym 2013/2014

Oferta szkół ponadgimnazjalnych w Bartoszycach oferuje kształcenie o profilu ogólnokształcącym i zawodowym w następujących placówkach.

- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Kresowiaków (Technikum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych),
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. Elizy Orzeszkowej (Technikum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla młodocianych pracowników, Liceum Ogólnokształcące),
- Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego,
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy im. Kawalerów Maltańskich (Zasadnicza Szkoła Zawodowa – specjalna).

Podobnie jak w przypadku szkół podstawowych i gimnazjów, na poziomie szkół ponadgimnazjalnych również zanotowano spadek liczby uczniów, który w latach 2010-2014 wynosił 20%. Spadek w liceach ogólnokształcących w tym czasie był systematyczny i wyniósł 20%. W technikach liczba uczniów utrzymuje się z kolei na podobnym poziomie. Odnośnie zasadniczych szkół zawodowych zauważyć można zjawisko spadku liczby uczniów w latach 2010-2013 i wzrost liczby uczniów w ostatnim roku.

Przedstawione dane odzwierciedlają coraz większe zainteresowanie szkołami zawodowymi kosztem szkół o profilu ogólnokształcącym. W 2010 roku 50% uczniów w Bartoszycach uczęszczało do szkół ogólnokształcących i 50% do zawodowych. Cztery lata później do szkół ogólnokształcących chodziło już 43% uczniów i 57% do szkół zawodowych.

Tabela 42 Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w Bartoszycach w latach 2010-2014

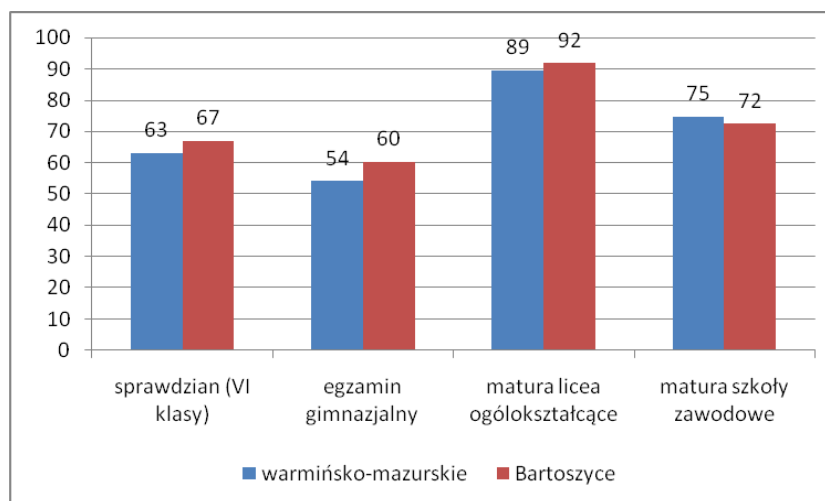
	2010		2011		2012		2013		2014	
	Liczba uczniów	%	Liczba uczniów	%	Liczba uczniów	%	Liczba uczniów	%	Liczba uczniów	%
Liceum ogólnokształcące	879	43%	857	43%	831	44%	719	43%	710	43%
Uzup. liceum ogólnokształcące	81	4%	83	4%	36	2%	0	0%	0	0%
Liceum profilowane	54	3%	46	2%	34	2%	19	1%	0	0%
Technikum	571	28%	581	29%	570	30%	582	35%	572	35%
Technikum uzupełniające	44	2%	47	2%	30	2%	15	1%	0	0%
Zasadnicza szkoła zawodowa	414	20%	392	20%	382	20%	323	19%	358	22%
RAZEM	2043		2006		1883		1658		1640	

Źródło: informacje przekazane przez Urząd Miasta Bartoszyce

Poziom nauczania w szkołach najlepiej odzwierciedlają wyniki egzaminów końcowych. W Bartoszycach egzaminy te w przypadku szkół podstawowych, gimnazjalnych i liceów ogólnokształcących wypadają lepiej niż w regionie. Jedynie zdawalność egzaminu maturalnego w szkołach zawodowych była o 3 p.p. niższa niż w województwie warmińsko-mazurskim. Należy jednocześnie wspomnieć, że bardzo dobre wyniki odnieśli maturzyści z Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Żeromskiego w Bartoszycach, gdzie odnotowano zdawalność na poziomie 96%.

Wykres 14 Wyniki egzaminów końcowych w szkołach w Bartoszycach na tle województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

2.5.7 Problem uzależnień

Problem alkoholowy

Jedną z głównych przyczyn występowania problemów społecznych na terenie miasta jest nadużywanie alkoholu. Jest to najczęstsza przyczyna występowania patologii w rodzinie. Alkoholizm jest często zarówno przyczyną, jak i konsekwencją bezrobocia wśród mieszkańców. Problem nadużywania alkoholu dotyczy nie tylko samej uzależnionej osoby, ale również jej najbliższego otoczenia. Wpływa on także bardzo negatywnie na poziom bezpieczeństwa w całym mieście.

Alkoholizm jest jedną z przyczyn korzystania z pomocy MOPS w Bartoszycach. W 2014 roku dotyczył on 156 klientów Ośrodka ze 108 rodzin.

Pomoc osobom uzależnionym świadczy Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia „Szansa” w Bartoszycach. Zabezpiecza ona program terapii podstawowej dla osób uzależnionych i współuzależnionych – leczenie ambulatoryjne. W poradni zarejestrowanych jest 111 osób uzależnionych od alkoholu, 8 osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, 3 osoby pijące szkodliwie, 19 osób współuzależnionych, 10 ofiar przemocy domowej.

Jak wynika ze statystyk Komendy Powiatowej Policji w Bartoszycach alkohol jest częstą przyczyną naruszania porządku publicznego. Osoby pod wpływem alkoholu dopuszczają się takich czynów jak kradzieże, włamania, prowadzenie pojazdów. W 2014 roku z tej przyczyny Policja 1 383 razy przeprowadziła interwencje domowe. Rodzaj naruszeń prawa na terenie miasta przez osoby będące pod wpływem alkoholu przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 43 Naruszenia prawa przez osoby będące pod wpływem alkoholu w latach 2010-2014 w Bartoszycach

Naruszenie prawa i porządku publicznego przez osoby będące pod wpływem alkoholu	2010 r.	2011r.	2012r.	2013	2014
Popelnione przestępstwa w związku z alkoholem	192	344	187	289	227
Zabójstwo	2	0	0	1	0
Kradzież mienia	6	21	5	6	8
Kradzież z włamaniem	6	13	6	1	6
Interwencje domowe policji	1670	1669	1085 *	1696	1383
Osoby izolowane w PDOZ do wytrzeźwienia	460	653	189	306	106
Kolizje i wypadki drogowe po spożyciu alkoholu lub w związku z alkoholem	37	38	23	23	26
Prowadzenia pojazdów po spożyciu alkoholu	248	260	262	271	198

* dane za 5 m-cy, obecnie nie prowadzi się rejestru interwencji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych w Miejskich Programach Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 oraz Sprawozdania z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bartoszyce.

Zgodnie z danymi Sądu Rejonowego w Bartoszycach III Wydział Rodzinny i Nieletnich w 2013 roku wydano 118 postanowień o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Bardzo niepokojącym jest, że liczba ta jest o około 3 razy wyższa niż w latach poprzednich. W 40 sprawach rodzicom nadużywającym alkoholu ograniczono lub pozbawiono władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi, w tym w 24 przypadkach ustanowiono nadzór kuratora, a w 5 przypadkach ustanowiono rodzinę zastępczą. W 2 przypadkach umieszczono dzieci w placówce opiekuńczo- wychowawczej.

Tabela 44 Dane z Sądu Rejonowego w Bartoszycach III Wydział Rodzinny i Nieletnich dotyczące problemu alkoholowego

	2009	2010	2011	2012	2013
Postanowienia o obowiązkowym poddaniu się leczeniu odwykowemu	47	37	44	37	118
Ograniczenie władzy rodzicielskiej rodzicom nadużywającym alkoholu i ustanowienie nadzoru kuratora (liczba spraw)	9	9	11	13	24
Umieszczonych małoletnich w rodzinie zastępczej z powodu nadużywania alkoholu przez rodziców (liczba spraw)	3	1	4	4	5
Pozbawienie rodziców władzy rodzicielskiej i umieszczenie małoletnich w placówce opiekuńczo-wychowawczej w związku z categorycznym zaniedbywaniem obowiązków rodzicielskich wynikających z nadużywania alkoholu	2	0	1	-	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych w Miejskich Programach Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2010, 2011, 2012, 2013, 2014

W celu ograniczenia skali występowania problemu w Bartoszycach prowadzonych jest szereg inicjatyw i kampanii realizowanych w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W 2014 roku na realizację Programu zaplanowano 490 000,00 zł środków pozyskanych z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych.

Na terenie miasta prowadzony jest Punkt Informacyjno-Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin, ofiar przemocy w rodzinie (bezpłatne poradnictwo prawne, pomoc psychologiczna, pomoc terapeutyczna) prowadzone przez Stowarzyszenie na Rzecz Profilaktyki i Terapii Uzależnień „Źródło”. Stale są również organizowane zajęcia terapeutyczne dla dorosłych osób uzależnionych i współuzależnionych oraz osób nieletnich z rodzin, w których występuje problem alkoholowy oraz stosowanie przemocy domowej. Dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym prowadzone są świetlice opiekuńczo-

wychowawcze i socjoterapeutyczne, organizowane są wyjazdy podczas ferii letnich i zajęcia warsztatowe podczas ferii zimowych, a także sportowe zajęcia pozalekcyjne. Na szeroką skalę prowadzone są również działania mające na celu uświadomienie mieszkańcom zagrożeń płynącym z nadużywania alkoholu, m.in.: dystrybucja ulotek, plakatów, czasopism, organizacja kampanii informacyjnych, przeprowadzanie programów profilaktycznych w szkołach.

Problem narkotykowy

Problem narkotykowy jest coraz częściej dostrzegany na terenie miasta. Dotyka on najczęściej młode, w wielu przypadkach nieletnie osoby, które z ciekawości lub pod presją rówieśników sięgają po niedozwolone substancje narkotykowe.

Problem narkotykowy i związany z nim obrót substancjami niedozwolonymi posiada także duży wpływ na poziom bezpieczeństwa publicznego w mieście. Według danych Prokuratury Rejonowej w Bartoszycach najpoważniejsze zdarzenia w 2014 roku dotyczyły przestępczości narkotykowej. Prokuratura prowadziła śledztwo w sprawie obrotu dużą ilością środków odurzających i psychotropowych, obejmujących swym zakresem 53 oskarżonych. Według Prokuratury szeroko pojęta przestępczość narkotykowa jest najpoważniejszym problemem na terenie miasta, a osoby uzależnione generują inne przestępstwa kryminalne, popełniane w celu zdobycia środków na narkotyki.

W 2011 i 2014 roku zostało przeprowadzone badanie w bartoszyckich gimnazjach dotyczące skali zjawiska używania przez młodzież narkotyków. W 2011 roku do zażywania narkotyków przyznało się aż 10% uczniów klas II i III w wieku 14-16 lat. Co dwudziesty uczeń (5% badanych) zażywał dodatkowo narkotyki w ciągu ostatnich 30 dni od przeprowadzenia ankiety. Powtórzone zaledwie 3 lata później badanie wskazało, że aż 17% uczniów zażywa narkotyki i już co dziesiąty (10%) przyznaje, że robił to w ciągu ostatnich 30 dni. Liczby te wskazują, że skala tego problemu wzrosła dwukrotnie w przeciągu zaledwie kilku lat.

Wśród miejsc, w których po raz pierwszy doszło do kontaktu z narkotykami młodzież wskazuje podwórko, piwnica, przystanek, ognisko, impreza, szkoła oraz dom. Bardzo niepokojącym jest, że prawie ¼ (23%) uczniów uważa, że sporadyczne zażywanie narkotyków jest niegroźne. Przeświadczenie takie może skutkować zwiększaniem się problemu narkotykowego wśród młodych ludzi w Bartoszycach w kolejnych latach. Źródłem, które młodzież wskazuje jako te, gdzie łatwo można dostać narkotyki są: diler, starsi znajomi, na czarnym rynku, pod sklepami spożywczymi, przy byłym kinie.

W 2010 roku na terenie miasta Bartoszyce odnotowano 35 przypadków przestępstw popełnionych w związku z Ustawą o Przeciwdziałaniu Narkomanii. W stosunku do roku

poprzedniego jest to wzrost, bowiem w roku 2009 wykryto 27 przestępstw przeciwko ustawie o narkomanii, z czego 19 z tytułu posiadania środków odurzających lub substancji psychotropowych. W 2010 roku z pomocy Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia „Szansa” skorzystało 8 osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.

W celu przeciwdziałania problemowi narkomanii Urząd Miasta przyjął Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2014-2016, w którym zaplanowano z jednej strony działania profilaktyczne, których głównym celem jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów, z drugiej strony działania na rzecz rozwiązywania i zmniejszania rozmiarów aktualnie istniejących problemów.

Na terenie miasta działa szereg instytucji i organizacji zajmujących się tym tematem: MONAR, NZOZ Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia „Szansa”, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przy współpracy innych podmiotów, które podejmują środki zaradcze oraz naprawcze np. Komenda Powiatowa Policji, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, stowarzyszeń takich jak Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii, Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień „MONAR” oraz placówek oświatowo-wychowawczych: szkół podstawowych i gimnazjalnych, w których na bieżąco prowadzone są działania z profilaktyki uniwersalnej, której celem jest przeciwdziałanie pierwszym próbom podejmowania zachowań ryzykownych.

2.5.8 Działalność organizacji pozarządowych

Aktywność społeczna mieszkańców wpływa na procesy rozwojowe miasta. Popularnym wyznacznikiem poziomu aktywności społeczności lokalnej jest angażowanie się mieszkańców w działalność organizacji pozarządowych.

Organizacje pozarządowe działające na terenie miasta Bartoszyce są istotnym partnerem w realizacji zadań publicznych, szczególnie w kontekście działań rewitalizacyjnych w sferze społecznej. Bardzo ważnym zadaniem władz miejskich jest odpowiednie wspieranie i kształtowanie współpracy z tzw. podmiotami sektora trzeciego. W tym celu Urząd Miasta co roku uchwała Program współpracy Miasta Bartoszyce z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Głównymi obszarami współpracy są:

- nauka, edukacja, oświata i wychowanie,
- kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji,
- kultura fizyczna i sport,
- pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej,

- działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
- profilaktyka i promocji zdrowia.

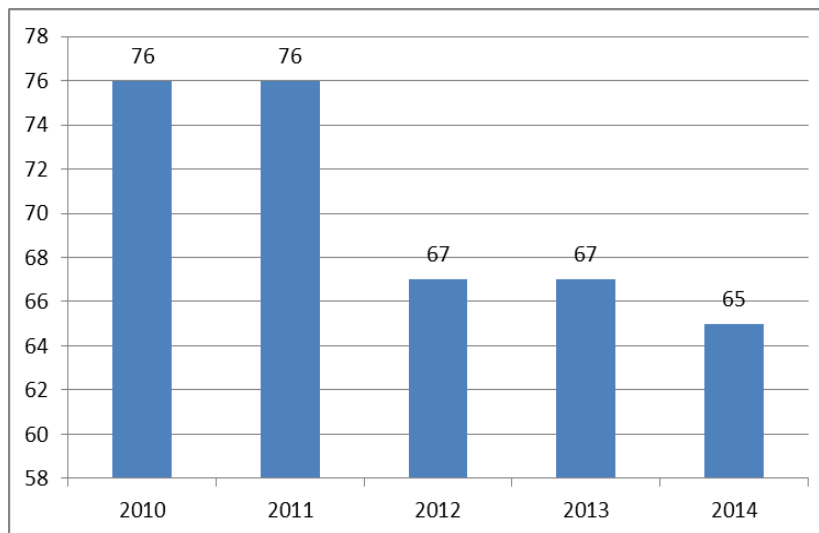
Współpraca odbywa się w dwóch formach – finansowej (zlecenie przez samorząd realizacji zadań publicznych w formie ich wsparcia z udzielaniem dotacji) oraz pozafinansowej (m.in. poprzez promocję, pomoc przy organizacji imprez, udostępnianie miejskich obiektów, pomoc w pozyskiwaniu pozabudżetowych środków finansowych). Z inicjatywy Urzędu Miasta powstały również portale internetowe promujące działalność organizacji pozarządowych - www.ngo.bartoszyce.pl (o charakterze informacyjno-poradniczym i promocyjnym) oraz www.sport.bartoszyce.pl (dot. działalności organizacji z zakresu sportu).

Zakres działalności organizacji pozarządowych w Bartoszycach jest szeroki. W 2014 roku działało 65 takich podmiotów, w tym:

- 10 organizacji działających w obszarze kultury,
- 16 organizacji działających w obszarze pomocy społecznej,
- 18 organizacji działających w obszarze kultury fizycznej i sportu,
- 5 organizacje działające w obszarze rekreacji,
- 3 organizacje działające w obszarze niepełnosprawności,
- 13 organizacji działających w pozostałych obszarach.

Spośród wyżej wymienionych 5 organizacji posiadało status organizacji pożytku publicznego, dzięki czemu są one uprawnione do otrzymywania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych.

Aktywność i zaangażowanie bartoszyckich organizacji pozarządowych ocenia się bardzo dobrze. W ostatnich latach obserwuje się jednak spadek liczby tych podmiotów, co zostało zobrazowane na poniższym wykresie.

Wykres 15 Liczba organizacji pozarządowych w Bartoszycach w latach 2010-2014

Źródło: Sprawozdania z realizacji Programu Współpracy Miasta Bartoszyce z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2010, 2011, 2012, 2013, 2014

Organizacje pozarządowe są szczególnie ważnym partnerem miasta w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. MOPS w Bartoszycach jest realizatorem Programu Miejskiego Centrum Organizacji Pozarządowych Pomocy Społecznej. W ramach Programu tworzone są warunki do inicjowania, rozwijania i koordynowania aktywności sektora pozarządowego w rozwiązywaniu istotnych problemów lokalnych. W 2014 roku w programie uczestniczyło 16 organizacji, które wspierały pracę MOPS w zakresie realizacji zadań z obszaru pomocy społecznej (m.in. realizacja usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i noclegowych, zaopatrzenie w żywność, odzież i sprzęt gospodarstwa domowego), pobudzają aktywność oraz inspirują działania samopomocowe w zaspokajaniu określonych potrzeb osób, rodzin, grup, czy też środowisk społecznych. Do najprężniej działających organizacji współpracujących z MOPS w 2014 roku należały:

- Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Bartoszycach,
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków,
- Stowarzyszenie Amazonek,
- Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych (SION) w Bartoszycach,
- Bartoszycki Uniwersytet Trzeciego Wieku.

2.5.9 Identyfikacja problemów

1. Zmiany liczby i struktury wieku ludności, związane między innymi ze spadkiem liczby urodzeń, doprowadziły do zmniejszenia populacji uczniów.
2. Przyszłe prognozy demograficzne wskazują na konieczność reorganizacji sieci szkół na terenie miasta, polegającej na dalszej likwidacji oddziałów szkolnych i szkół.
3. Bardzo wyraźny spadek liczby mieszkańców miasta.
4. Zwiększenie obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku poprodukcyjnym.
5. Ponadprzeciętny w skali województwa i Polski udział osób bezrobotnych, co jest jednym z głównych problemów społeczno-gospodarczych miasta.
6. Bezrobocie jako przyczyna innych patologii społecznych takich jak alkoholizm, degradacja rodziny.
7. Bardzo duży udział osób długotrwale bezrobotnych i nieposiadających odpowiednich kwalifikacji wśród osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy.
8. Dalszy brak możliwości zatrudnienia spowoduje odpływ z miasta ludności młodej, przedsiębiorczej i wykształconej, która będzie szukała zatrudnienia w innych miastach.
9. Występująca tzw. szara strefa polegająca na nielegalnym zatrudnieniu i bezprawnym pobieraniu świadczeń społecznych.
10. Zagrożenie marginalizacją osób niepełnosprawnych i ich rodzin stwarza konieczność podejmowania stałych działań przeciwdziałających ich wykluczeniu społecznemu.
11. Duży udział rodzin niepełnych w strukturze rodzin korzystających z pomocy MOPS.
12. Zwiększające się wydatki budżetowe na wypełnianie zadań za zakresy pomocy społecznej.
13. Wzrastający udział ludzi starszych, powodujący konieczność stworzenia dla nich odpowiedniej bazy usług opiekuńczych i terapeutycznych.
14. Duża skala występowania problemu uzależnień, który spowodowany jest m.in. ułatwionym dostępem do taniego alkoholu z zagranicy.
15. Coraz większa tolerancja młodzieży w stosunku do problemu zażywania narkotyków.
16. Brak odpowiedniego wyposażenia szkół podstawowych odpowiadajacemu potrzebom 6-letnich dzieci.

17. Stale utrzymujące się ujemne saldo migracji w mieście.
18. Bardzo duży udział osób do 34 roku życia w strukturze osób bezrobotnych.
19. Strukturalny charakter bezrobocia w Bartoszycach.
20. Zmniejszająca się liczba organizacji pozarządowych działających na terenie miasta.
21. Mała dostępność programów dla ofiar przemocy
22. Brak punktu interwencji kryzysowej

3. NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU PRZESTRZENNO – SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO MIASTA

Program Rewitalizacji Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022 jest jednym z dokumentów o charakterze planistycznym, opracowanych na potrzeby programowania rozwoju społeczno-gospodarczego miasta. Zapisy Programu zgodne są więc z najważniejszymi dokumentami planistycznymi określającymi politykę rozwoju kraju i województwa.

3.1 Strategia Rozwoju Kraju 2020

Jest to główny dokument określający strategię rozwojową kraju do 2020 roku. Strategia została stworzona w celu przyspieszenia rozwoju Polski w najbliższych latach. SRK jest częścią systemu zarządzania rozwojem kraju. Stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych, które realizują założone w niej cele i uszczegóławiają ją. Zakłada ona dwukierunkowe działania – z jednej strony likwidację istniejących barier rozwojowych, z drugiej wykorzystanie najmocniejszych stron gospodarki Polski. Według SRK koncentracja funduszy powinna nastąpić w trzech głównych obszarach strategicznych:

1. Konkurencyjna gospodarka - wyznaczone cele:

- Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej;
- Wzrost wydajności gospodarki;
- Zwiększenie innowacyjności gospodarki;
- Rozwój kapitału ludzkiego;
- Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych;
- Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko;
- Zwiększenie efektywności transportu.

2. Spójność społeczna i terytorialna - wyznaczone cele:

- Integracja społeczna;
- Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych;
- Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

3. Sprawne i efektywne państwo - wyznaczone cele:

- Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem;

- Zapewnienie środków na działania rozwojowe;
- Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela.

3.2 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

Strategia jest podstawą programową dla Regionalnego Programu Operacyjnego dla Warmii i Mazur na lata 2014-2020. Cel główny Strategii województwa brzmi: „Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy”. Strategia opiera się na koncepcji trzech płaszczyzn rozwoju, obejmujących: ludzi, gospodarkę i relacje między człowiekiem a gospodarką. Zostały one osadzone w środowisku przyrodniczym, ponieważ to w nim odbywają się wszelkie działania człowieka. Na tej podstawie wyróżniono trzy priorytety strategiczne:

1. Konkurencyjna gospodarka,
2. Otwarte społeczeństwo,
3. Nowoczesne sieci.

Cele strategiczne wynikają z przyjętych trzech priorytetów i uwzględniają fakt występowania zależności między nimi. Dlatego sformułowano 4 cele strategiczne:

- wzrost konkurencyjności gospodarki,
- wzrost aktywności społecznej,
- wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych,
- nowoczesna infrastruktura rozwoju.

Istotnym elementem Strategii jest delimitacja obszaru województwa na 9 Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI). Wyznaczenie OSI wynika z idei koncentracji interwencji na określonych zagadnieniach w ściśle zdiagnozowanej przestrzeni. Konsekwencją wyznaczenia OSI jest terytorialne podejście do Programów Operacyjnych realizowanych przez Samorząd Województwa. Miasto Bartoszyce zostało włączone do trzech OSI:

1. Nowoczesna wieś – działania na tym obszarze polegać mają na wzroście specjalizacji produkcji wysokiej jakości żywności. Powinna także zostać wzmocniona działalność promocyjna i targowa i współpraca biznesowa.
2. Obszary przygraniczne – planowana interwencja na tych obszarach powinna prowadzić do intensyfikacji współpracy międzynarodowej. Dużą szansą dla tych terenów jest

obecnie wprowadzenie małego ruchu przygranicznego. Szansą na zdynamizowanie rozwoju lokalnego jest poprawa powiązań komunikacyjnych w pasie przygranicznym oraz utworzenie i wypromowanie produktów turystycznych.

- 3. Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji** – w wyniku prowadzenia działań planowanych w Strategii w miastach tych ma nastąpić wzrost kapitału społecznego, podniesienie jakości edukacji, wzrost przedsiębiorczości, rewitalizacja miast, wzrost jakości życia, wzrost współpracy międzygminnej, poprawa połączeń komunikacyjnych z otoczeniem (rynk pracy), specjalizacja miast i miasteczek i podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej terenu. **Zaliczenie Bartoszyce do tego obszaru podkreśla szczególną potrzebę jak najszybszej realizacji działań rewitalizacyjnych dotyczących sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej.**

Ważnym elementem dokumentu jest określenie tzw. inteligentnych specjalizacji regionu Warmii i Mazur. Inteligentne specjalizacje są to dziedziny gospodarki regionu, które mają największy potencjał rozwojowy do konkurencyjności nie tylko na arenie krajowej, ale i międzynarodowej. W województwie warmińsko-mazurskim zidentyfikowano następujące specjalizacje:

- ekonomia wody – z uwagi na największe w Polsce zasoby wód powierzchniowych i rozwój bazujących na nich branżach gospodarki;
- żywność wysokiej jakości – specjalizacja bazująca na silnej pozycji rolnictwa w regionie;
- drewno i meblarstwo – z uwagi na bogate tradycje sektora drzewnego i meblarskiego w regionie.

3.3 Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020

RPO WiM 2014-2020 jest następcą RPO WiM na lata 2007-2013. Koncentruje się na sprawach warmińsko-mazurskiej gospodarki i kształceniu dla niej kadr, zmiany sytuacji na rynku pracy, poprawie dostępu do usług publicznych, energii i efektywności energetycznej, środowiska przyrodniczego, wypełniania luk w systemie transportowym, rewitalizacji miast i ich ubogich społeczności oraz ograniczania ubóstwa w regionie.

W ramach Programu jedna z osi priorytetowych została w całości poświęcona obszarom wymagającym rewitalizacji.

Oś Priorytetowa – Obszary wymagające rewitalizacji

- Priorytet inwestycyjny 9b „Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich”
 - Cel szczegółowy „Lepsza jakość życia społeczności zamieszkujących obszary problemowe”

W rezultacie interwencji w ramach priorytetu zakłada się zwiększenie liczby nowych/przebudowanych/przekształconych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach.

W ramach osi priorytetowej wsparcie otrzymają wyłącznie projekty wynikające z lokalnych programów rewitalizacji. Proces opracowania programów rewitalizacji powinien rozpoczynać się od określenia granic obszarów, wymagających restrukturyzacji czy rewitalizacji, zbadania zjawisk kryzysowych i wypracowania odpowiedzi na te zjawiska wraz z przygotowaniem odpowiednich projektów społecznych, ekonomicznych i inwestycyjnych. Obszary rewitalizowane będą wyznaczane z uwzględnieniem kryteriów przestrzennych, ekonomicznych oraz społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem stopnia nasilenia problemów społecznych na danym obszarze, głównie związanych z deprawacją materialną i społeczną mieszkańców danego obszaru, wynikająca m.in. ze znacznego oddalenia od rynku pracy czy niewystarczającego dostępu do dobrej jakości niedrogich usług publicznych.

3.4 Strategie, programy, plany i polityki miejskie

3.4.1 Strategia Rozwoju

Punkt zostanie uzupełniony po uchwaleniu nowej Strategii

3.4.2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Bartoszyce

Studium jest podstawowym dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju przestrzennego miasta. Obowiązujące Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Bartoszyce przyjęte zostało Uchwałą Nr IX/43/2015 Rady Miasta Bartoszyce z dnia 23 kwietnia 2015 r. Studium stanowi podstawowe narzędzie określające politykę przestrzenną miasta i umożliwiające realizację zadań własnych w zakresie ładu przestrzennego, komunikacji i infrastruktury technicznej. Głównym celem przedmiotowego

Studium jest określenie polityki przestrzennej miasta Bartoszyce. Studium analizuje uwarunkowania danego terenu i wyznacza kierunki jego rozwoju. Jest opracowaniem nakreślającym kierunki rozwoju miasta w perspektywie kilku kolejnych przyszłych lat.

3.4.3 Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bartoszyce do 2015 roku

Przeprowadzona na potrzeby Strategii diagnoza wykazała występowanie na terenie miasta pewnych obszarów problemowych w zakresie pomocy społecznej, które związane są z kryzysem w rodzinie, niewystarczającym wykorzystaniem potencjału organizacji pozarządowych, zbyt dużym bezrobociem oraz istnieniem grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym. Głównym celem Strategii jest doskonalenie systemu pomocy społecznej, tak aby stworzone zostały odpowiednie warunki życia dla rodziny, jej powstania, prawidłowego funkcjonowania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie funkcji. W Strategii założono, że cel główny zostanie osiągnięty poprzez:

- ograniczenie negatywnych skutków bezrobocia,
- ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- zwiększenie wykorzystania potencjału organizacji pozarządowych,
- wzmocnienie funkcji rodziny.

3.4.4 Programy i plany miasta Bartoszyce

Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Miejskiej Bartoszyce na lata 2013-2017

Program określa główne kierunki działań, mających na celu realizację ustawowych zadań Gminy Miejskiej Bartoszyce w zakresie tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej, a w szczególności zapewniania lokali socjalnych i zamiennych, zaspokajania potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz zapewnienia pomieszczeń tymczasowych.

Program ochrony środowiska dla Miasta Bartoszyce na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019

Program ochrony środowiska jest instrumentem służącym realizacji polityki ekologicznej poprzez wytyczenie i zaplanowanie działań w zakresie ochrony środowiska, które będą realizowane na terenie miasta.

Nadrzędnym celem programu ochrony środowiska dla Miasta Bartoszyce jest „skuteczna ochrona zasobów i dobra jakość środowiska w gminie miejskiej Bartoszyce”. W programie ochrony środowiska wyodrębniono trzy priorytety:

- I Działania systemowe – cel: Uwzględnianie zagadnień ochrony środowiska we wszystkich aspektach funkcjonowania społeczeństwa, administracji i gospodarki;
- II Ochrona zasobów naturalnych – cel: Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych;
- III Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego – cel: Wysoka jakość wszystkich komponentów środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego.

Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta Bartoszyce

Założenia zostały opracowane w 2013 roku. Dokument został stworzony w celu przedstawienia obecnej sytuacji miasta w zakresie zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz opracowania diagnozy na kolejne lata ze wskazaniem niezbędnych działań dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego miasta i określenie kierunków rozwoju systemów energetycznych. Opracowanie zawiera:

- ocenę stanu aktualnego i przewidywanych zmian zapotrzebowania na ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;
- przedsięwzięcia racjonalizujące użytkowanie ciepła, energii elektrycznej i paliw gazowych;
- możliwości wykorzystania istniejących nadwyżek i lokalnych zasobów paliw i energii, z uwzględnieniem energii elektrycznej i ciepła wytwarzanych w odnawialnych źródłach energii, energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła oraz zagospodarowania ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych;

- możliwości stosowania środków poprawy efektywności energetycznej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej;
- zakres współpracy z innymi gminami.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miejskiej Bartoszyce na lata 2014-2020

Plan ma na celu poprawę efektywności energetycznej i redukcję zużycia energii, zwiększenie udziału wykorzystania OZE oraz poprawę jakości powietrza w mieście Bartoszyce i daje większe szanse na uzyskanie dofinansowania na działania proekologiczne w przyszłej perspektywie finansowej UE 2014-2020.

Cele strategiczne w zakresie gospodarki niskoemisyjnej w Bartoszycach to:

- 1) dążenie do utrzymania zeroemisyjnego wzrostu gospodarczego i zaspokajania potrzeb społeczeństwa, tj. rozwoju gospodarczo-społecznego miasta Bartoszyce do 2020 roku następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną i finalną
- 2) ograniczenie emisji pyłów i gazów cieplarnianych z instalacji wykorzystywanych na terenie miasta, a także emisji pochodzącej z transportu, mające na celu spełnienie norm w zakresie jakości powietrza
- 3) zwiększenie efektywności wykorzystania/wytwarzania energii oraz wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii
- 4) rozwój innowacyjnej, niskoemisyjnej gospodarki opartej o wiedzę oraz nowoczesne technologie

Miejski Program wyrównywania szans życiowych osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie miasta Bartoszyce na lata 2012-2015

Program powstał z myślą o przeciwdziałaniu problemom, z jakimi spotykają się zamieszkujące na terenie Bartoszyce osoby niepełnosprawne w codziennym życiu. Na podstawie analizy problemów tych osób określono podstawowe obszary działań zmierzające do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i wyrównywaniu szans środowiska osób niepełnosprawnych. Zadaniem miasta jest tworzenie warunków do realizacji działań umożliwiających osobom niepełnosprawnym pełną integrację ze społeczeństwem. Proces budowania takiego systemu musi odbywać się w zgodzie z oczekiwaniami tego środowiska oraz z jego udziałem. Główny cel strategiczny programu został określony jako „Równe szanse, aktywne postawy osób niepełnosprawnych w mieście Bartoszyce”. Zostanie on osiągnięty poprzez realizację bardziej szczegółowych priorytetów w sferze problemów niepełnosprawności:

- Priorytet 1: Profilaktyka i ograniczanie skutków niepełnosprawności,
- Priorytet 2: Integracja społeczna osób niepełnosprawnych,
- Priorytet 3: Integracja zawodowa osób niepełnosprawnych,
- Priorytet 4: Partnerstwo społeczne na rzecz wyrównywania szans.

Program współpracy Miasta Bartoszyce z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2016 rok

Programy współpracy z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego uchwalane są corocznie przez Radę Miasta Bartoszyce. Program określa cele, zasady i formy współpracy, zadania priorytetowe, sposób realizacji Programu i planowane środki publiczne Miasta na realizację zadań. Celem głównym programu jest określenie zasad, form i obszarów współpracy organów samorządu miasta z Organizacjami w zakresie realizacji zadań publicznych w roku 2016 w celu polepszenia jakości życia mieszkańców Miasta, poprzez efektywną współpracę samorządu terytorialnego i Organizacji.

W 2016 roku ustalono następujące priorytetowe zadania publiczne realizowane z organizacjami pożytku publicznego:

- działania z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu,
- działania z zakresu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji,
- działania z zakresu edukacji, oświaty i wychowania oraz turystyki i krajoznawstwa,
- działania z zakresu ochrony i promocji zdrowia,
- działania z zakresu udzielania pomocy społecznej rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej,
- organizacja wydarzeń kulturalnych, rekreacyjno – sportowych o charakterze promocyjnym w tym promujące wolontariat.

Program Bezpieczeństwa Społecznego „Bezpieczne Bartoszyce”

Program jest realizacją zadania przewidzianego w „Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2000-2015”. Traktuje on w sposób kompleksowy strategię działania w celu powstrzymania trendu niekorzystnych zjawisk i patologii związanych z szeroko rozumianym bezpieczeństwem społeczności lokalnej miasta Bartoszyce. Za realizację Programu odpowiedzialne są specjalnie powołane komisje, które odpowiadają obszarom, w których stwierdzono konieczność poprawy bezpieczeństwa na terenie miasta Bartoszyce, tj.: Komisja Programowa „Bezpieczna Droga”, Komisja Programowa „Bezpieczna Szkoła”, Komisja

Programowa „Bezpieczny Dom, Osiedle, Mienie”, Komisja Programowa „Bezpieczna Rodzina”, Komisja Programowa „Bezpieczna Dyskoteka”.

Miejski Program Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2013 – 2015

Zdiagnozowane w programie trudności, z jakimi borykają się rodziny w Bartoszycach to ubóstwo, brak zatrudnienia, osłabienie więzi rodzinnych, trudności wychowawcze, niepełnosprawność, długotrwała choroba, uzależnienia, trudności mieszkaniowe, przemoc. Głównym celem programu jest tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny i jej prawidłowemu funkcjonowaniu. Mo on zostać osiągnięty poprzez:

1. zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących,
2. wspieranie rodziny w wychowywaniu dziecka oraz pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej,
3. promowanie wartości rodziny.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bartoszyce na lata 2015-2018

Celem programu, do osiągnięcia którego ma pośrednio przyczynić się realizacja zadań zaplanowanych w programie, jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie. Cele szczegółowe to:

- skuteczne i efektywne zwalczanie przemocy w rodzinie,
- zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa i skutecznej pomocy,
- zapewnienie interdyscyplinarnych szkoleń dla służb zajmujących się problemem przemocy,
- zmiana postawy mieszkańców wobec przemocy w rodzinie poprzez działania informacyjno-edukacyjne.

Zakładając, że niniejszy program będzie stanowił wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie realizowany wielopoziomowo przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, oczekuje się, iż przyczyni się on do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenia zjawiska przemocy i towarzyszących mu innych zjawisk patologicznych oraz poprawy kondycji rodzin.

Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2014- 2016

Program został stworzony w celu realizacji zadań gminy mających na celu przeciwdziałanie narkomanii, które wynikają z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. Ma on na celu stworzenie lokalnego systemu działań profilaktycznych w odpowiedzi na istniejące zagrożenie narkomanią w mieście. Podstawą działań w tym obszarze ma być zainicjowanie procesu edukacji społecznej oraz dostarczanie fachowej wiedzy na ten temat. System przeciwdziałania narkomanii przewiduje nawiązanie międzyinstytucjonalnej i merytorycznej współpracy oraz koordynację działań wszystkich podmiotów państwowych, samorządowych i organizacji społecznych. Główne zadania realizacji programu zostały zdefiniowane jako:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci młodzieży,
- wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
- ocena zjawiska narkomanii, jego rozmiarów i związanych z nim zagrożeń na terenie miasta.

4. SPIS TABEL

Tabela 1	Tereny zielone w granicach miasta Bartoszyce w 2013 roku.....	19
Tabela 2	Struktura użytkowania gruntów w Bartoszycach.....	21
Tabela 3	Zasoby mieszkaniowe w mieście Bartoszyce w latach 2007-2014.....	23
Tabela 4	Liczba wniosków oczekujących na wynajęcie lokali z mieszkaniowego zasobu gminy w latach 2010-2014.....	24
Tabela 5	Wynajęte lokale, w tym socjalne z mieszkaniowego zasobu miasta Bartoszyce w latach 2010-2014.....	24
Tabela 6	Dodatki mieszkaniowe wypłacone przez MOPS w latach 2011-2014.....	25
Tabela 7	Struktura wiekowa budynków i mieszkań w Bartoszycach.....	28
Tabela 8	Struktura wieku zasobów komunalnych w Bartoszycach.....	28
Tabela 9	Budynki z zasobów komunalnych miasta Bartoszyce przeznaczone do rozbiórki.....	29
Tabela 10	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w Bartoszycach w latach 2007-2013.....	34
Tabela 11	Gospodarka gazowa na terenie miasta Bartoszyce w 2007 i 2013 roku.....	38
Tabela 12	Gospodarka odpadami stałymi w Bartoszycach w 2007 i 2013 roku.....	40
Tabela 13	Szacunkowa emisja substancji szkodliwych do atmosfery na terenie miasta Bartoszyce.....	44
Tabela 14	Źródła emisji z procesów technologicznych na terenie miasta Bartoszyce.....	44
Tabela 15	Główni pracodawcy w Bartoszycach.....	50
Tabela 16	Podmioty gospodarcze w mieście Bartoszyce w 2007 i 2013 roku.....	51
Tabela 17	Podmioty gospodarki narodowej w Bartoszycach wg wybranych sekcji PKD w 2013 roku.....	53
Tabela 18	Podmioty gospodarki narodowej w Bartoszycach - wskaźniki.....	55
Tabela 19	Udział ludności pracującej w liczbie ludności ogółem oraz ludności w wieku produkcyjnym kraju, województwa warmińsko-mazurskiego oraz Bartoszyce w 2013 r.	56
Tabela 20	Współczynnik liczby osób pracujących na 1000 ludności w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku.....	57
Tabela 21	Struktura ruchu turystycznego w Bartoszycach w latach 2007-2014.....	58
Tabela 22	Baza noclegowa w Bartoszycach.....	59
Tabela 23	Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku oraz wskaźniki obciążenia demograficznego w Bartoszycach w latach 2007-2014.....	65
Tabela 24	Ruch naturalny ludności w Bartoszycach w latach 2007-2014 na tle Polski i województwa warmińsko-mazurskiego.....	66
Tabela 25	Migracje w Bartoszycach w latach 2007-2014.....	67
Tabela 26	Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Bartoszycach w latach 2010-2014.....	70

Tabela 27	Korzystający ze świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach w latach 2010-2014.....	74
Tabela 28	Wydatki na pomoc społeczną w Bartoszycach w latach 2010-2014	75
Tabela 29	Powody przyznania pomocy społecznej w MOPS w Bartoszycach w latach 2010 – 2014	79
Tabela 30	Świadczenia przyznawane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach w latach 2010-2014.....	81
Tabela 31	Wybrane kategorie przestępstw popełnionych na terenie miasta Bartoszyce w latach 2010-2014.....	83
Tabela 32	Wybrane wykroczenia w Bartoszycach w latach 2010-2014	84
Tabela 33	Zdarzenia drogowe w Bartoszycach i powiecie bartoszyckim w latach 2010-2014	84
Tabela 34	Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w Bartoszycach w latach 2011-2014	85
Tabela 35	Dane Komendy Powiatowej Policji dotyczące zjawiska przemocy domowej na terenie miasta Bartoszyce w latach 2010-2014	86
Tabela 36	Liczba rozpoznanej przez pracowników MOPS przemocy w rodzinach, wobec których podjęto działania w 2014 roku.....	87
Tabela 37	Wskaźniki dotyczące wychowania przedszkolnego w Bartoszycach w latach 2010-2013	88
Tabela 38	Wyposażenie przedszkoli w Bartoszycach.....	88
Tabela 39	Wskaźniki dotyczące szkół podstawowych w Bartoszycach w latach 2010- 2013	89
Tabela 40	Wskaźniki dotyczące gimnazjów w Bartoszycach w latach 2010- 2013	90
Tabela 41	Wyposażenie szkół podstawowych i gimnazjów na terenie Bartoszyca	92
Tabela 42	Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w Bartoszycach w latach 2010-2014.....	93
Tabela 43	Naruszenia prawa przez osoby będące pod wpływem alkoholu w latach 2010-2014 w Bartoszycach.....	95
Tabela 44	Dane z Sądu Rejonowego w Bartoszycach III Wydział Rodzinny i Nieletnich dotyczące problemu alkoholowego	96

5. SPIS RYCIN

Rycina 1	Obszar objęty Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta Bartoszyce na lata 2007-2013	5
Rycina 2	Mapa miasta Bartoszyce	7
Rycina 3	Przeznaczenie terenu określone w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bartoszyce	12
Rycina 4	Pokrycie powierzchni miasta miejscowy planami zagospodarowania przestrzennego	13
Rycina 5	Rozmieszczenie zabytków na terenie miasta Bartoszyce	15
Rycina 6	Formy ochrony przyrody na terenie miasta Bartoszyce	18
Rycina 7	Struktura własności gruntów w Bartoszycach	20
Rycina 8	Rozmieszczenie gruntów komunalnych na terenie miasta Bartoszyce.....	22
Rycina 9	Wody powierzchniowe na terenie miasta Bartoszyce	41
Rycina 10	Mapa imisji dla wskaźnika LDWN przy drodze krajowej DK 51 na terenie miasta Bartoszyce.....	45
Rycina 11	Kompleksy WMSSE – Podstrefa Bartoszyce	49
Rycina 12	Prognozy wybranych grup wiekowych ludności w powiecie bartoszyckim	90

6. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1	Liczba mieszkań oddana do użytkowania na 1000 mieszkańców w latach 2007-2013 w wybranych jednostkach terytorialnych	23
Wykres 2	Udział mieszkań komunalnych w zasobach mieszkaniowych oraz udział mieszkań socjalnych w komunalnych zasobach mieszkaniowych w Bartoszycach w 2013 roku	26
Wykres 3	Liczba mieszkań sprzedanych przez miasto Bartoszyce w latach 2010-2014.....	27
Wykres 4	Udział mieszkań niewyposażonych w poszczególne instalacje w Bartoszycach	30
Wykres 5	Okres eksploatacji sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Bartoszycach	35
Wykres 6	Zużycie energii elektrycznej o niskim napięciu w Bartoszycach w latach 1995-2014	37
Wykres 7	Struktura podmiotów gospodarki narodowej w Bartoszycach wg grup rodzajów działalności	54
Wykres 8	Struktura turystów zagranicznych odwiedzających Bartoszyce w latach 2007- 2014.....	58
Wykres 9	Zmiana liczby ludności w Bartoszycach w latach 2007-2014	62
Wykres 10	Ludność Bartoszyca wg grup wieku w 2007 i 2014 r.	63
Wykres 11	Struktura migracji według kierunków w latach 2007-2014.....	68
Wykres 12	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminach miejskich województwa warmińsko-mazurskiego w 2014 roku	69
Wykres 13	Struktura bezrobotnych wg wieku, wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy w Bartoszycach w 2014 roku	72
Wykres 14	Wyniki egzaminów końcowych w szkołach w Bartoszycach na tle województwa warmińsko-mazurskiego.....	94
Wykres 15	Liczba organizacji pozarządowych w Bartoszycach w latach 2010-2014	100